140778
436
LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY
ZZ. b. 18.

॥ अथ प्रथमाष्टकप्रारंभः ॥ ग्रं० सं० १२०००

3/1925

33 6-18

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ हरिः ॐ ॥ अग्निमीळेपुरोहितंयज्ञस्यदेवमृत्विजं॥ होतारंरत्नधातमं॥ अग्निःपूर्वेभिर्ऋषिभि॰
ईड्योनूतनैरुत॥ सदेवाएहवक्षति॥ अग्निनारयिमश्नवत्पोषमेवदिवेदिवे॥ यशसंवीरवत्तमं॥ अग्नेयंयज्ञमध्वरंविश्वतःपरि
भूरसि॥ सइद्देवेषुगच्छति॥ अग्निहोतांकविक्रतुःसत्यश्चित्रश्रवस्तमः॥ देवोदेवेभिरागमत्॥ १ ॥ यदंगदाशुषेत्वमग्ने
भद्रंकरिष्यसि॥ तवेत्तत्सत्यमंगिरः॥ उर्पत्वाग्नेदिवेदिवेदोषावस्तर्धियावयं॥ नमोभरंत्एमसि॥ राजंतमध्वराणांगोपामृत
स्यदीदिविं॥ वर्द्धमानंस्वेदमे॥ सनःपितेवसूनवेग्नेसूपायनोभव॥ सचस्वानःस्वस्तये॥ २ ॥ वायवायाहिदर्शतेमेसोमाः
अरंकृताः॥ तेषांपाहिश्रुधीहवं॥ वायवुक्थेभिर्जरंतेत्वामच्छाजरितारः॥ सुतसोमाअहर्विदः॥ वायोतवप्रपृंचतीधेनाजि
गातिशश्वसे॥ उरूचासोमपीतये॥ इंद्रवायूइमेसुताउपप्रयोभिरागतं॥ इंदवोवामुशंतिहि॥ वायविंद्रश्चचेतथःसुता
नोवाजिनीवसू॥ ताचायातमुपद्रवत्॥ ३ ॥ वायविंद्रश्चसुष्टुतआयातमुपनिष्कृतं॥ मुक्त्वीषथोधियानरा॥ मित्रंहुवे
पूतदक्षंवरुणंचरिशादसं॥ धियंघृताचींसाधंता॥ ऋतेनमित्रावरुणावृतावधावृतस्पृशा॥ ऋतुंबृहंतमाशाथे
॥ कवीनोमित्रावरुणातुविजाताउरुक्षया॥ दक्षंदधातेअपसं॥ ४ ॥ अश्विनायज्वरीरिषोद्रवत्पाणीशुभस्पती॥
पुरुभुजाचनस्यतं॥ अश्विनापुरुदंससानराशवीरधिया॥धिष्ण्यावनतंगिरः॥ दस्रायुवाकवःसुतानासत्याउप
कृवींहियः॥ आयातंरुद्रवर्तनी॥ इंद्रायाहिचित्रभानोसुताइमेत्वायवः॥ अण्वीभिस्तनापूतासः॥ इंद्रायाहिधियेषितोविप्रजूतःसुतावतः॥ उपब्रह्माणिवाघतः॥ इंद्रायाहितुभ्यंसुतासोमासोदधिष्विरे॥ सुतेदधिष्वनश्चनः॥ ५ ॥ औमासश्चर्षणीधृतोविश्वेदेवासआगत॥ दाश्वांसोदाशुषःसुतं॥ विश्वेदेवासोअस्रिधएहिमायासोअद्रुहः॥ मेधंजुषंतवन्हयः॥ पावकानः
सरस्वतीवाजेभिर्वाजिनीवती॥ यज्ञंवष्टुधियावसुः॥ चोदयित्रीसूनृतानांचेतंतीसुमतीनां॥ यज्ञंदधेसरस्व
ती॥ महोअर्णःसरस्वतीप्रचेतयतिकेतुना॥ धियोविश्वाविराजति॥ ६ ॥ सुरूपकृत्नुमूतयेसुदुघामिव
गोदुहे॥ जुहूमसिद्यविद्यवि॥ उर्वनःसुभगामहिसीमस्यसोमपाःपिबु॥ गोदाइद्रेवतोमदे॥ अथातिथेतुमा
नांविद्यामसुकीर्तीनां॥ मानोअतिख्यआगहि॥ परेहिविग्रमस्कृतमिंद्रंपृच्छाविपश्चितं॥ यस्तोतृभ्योविजायते॥
उतब्रुवंतुनोनिदोनिरण्यतश्चिदारत॥ दधानाइंद्रइद्दुवः॥ ७ ॥ उतनःसुभगाँअरिर्वोचेयुर्दस्मकृष्टयः॥ स्या

5/1925

मेरिंद्रस्यशर्मणि॥ एमाशुमाशवेभरयज्ञश्रियंनृमादनं॥ पतयन्मंदयत्सखं॥ अस्यपीत्वाशतक्रोघोनोरत्नाणामभवः॥ अवो
वाजेषुवाजिनं॥ तंत्वावाजेषुवाजिनंवाजयामःशतक्रतो॥ धनानामिंद्रसातये॥ योरयीइवामनोजगन्वांसंपुरंधिनः॥ तस्मा
इंद्रायगायत॥ ८ ॥ आतेतानिषीदतेंद्रमभिगायत॥ सखायस्तामवाजसः॥ पुरूणामीशानंवार्याणां॥ इंद्रंसोमेसचा
सुते॥ सघानोयोगआभुवत्सराधेसपुरंध्यागमत्॥ महाजनोयोमघोनः॥ यस्यसुंसेनऋष्वतेहरीसमत्सुशत्रवः॥ तस्माइंद्रा
यगायत॥ सुतपावनेसुताइमेशुचयोयंतिवीतये॥ सोमासोदध्याशिरः॥ ९ ॥ तंसुतस्येषुनयेसघाविधोअंजाथा॥
इंद्रंयेछायसःकनी॥ आत्वाविशंत्वाशवःसोमासइंद्रगिर्वणः॥ शंतेसंतुप्रचेतसे॥ त्वांस्तोमाअवीवृधंत्वामुक्थाशतक्रतो॥ त्वांवर्धंतुनोगिरः॥ अस्मेतातिःसनेदिमंवाजमिंद्रःसहस्रिणं॥ यस्मिन्विश्वानिपौंस्या॥ मानोमर्ताअभिद्रुहंतनूनामिंद्रगिर्वणः॥ ईशानोयवयावधं॥ १०॥ युंजतिब्रध्नमरुषंचरंतंपरितस्थुषः॥ रोचंतेरोचनादिवि॥ युंजंत्यस्यकाम्याहरीविपक्षसारथे॥ शोणाधृष्णूनृवाहसा॥ केतुंकृण्वंनकेतवेपेशोमर्याअपेशसे॥ समुषद्भिरजायथाः॥ आदह
स्थामनुपुनर्गर्भत्वमेरिरे॥ दधानानामयज्ञियं॥ वोळ्हाःसुरुचंरथमुत्तमंसूरयश्चिदारुहत्॥ आदहोतारमृत्वियं॥ ११॥
देवयंतोयथामतिमच्छाविदंसधस्तिगिरः॥ मंहिष्ठामन्नृतोशतिं॥ इंद्रेणसंहिदृक्षसेसंजग्मानोअबिभ्युषा॥ मंदूसमानवर्चसा॥ अनवद्यैरभिद्युभिर्मखःसहस्वदर्चति॥ गणैरिंद्रस्यकाम्यैः॥ अतःपरिज्मन्नागहिदिवोवारोचनादधि॥ समस्मिन्नंजतेगिरः॥ १२॥ इंद्रोमहोरजसःपार्थिवस्यदधेमहिप्रणेतासत्यराधसः॥ इंद्रंमहीरापोअंबयोनयःसमुद्रंनसिंधवः॥ इंद्रंवाणीरनूषत॥ इंद्रंवृत्रायहंतवेसजोषसमिंद्रंवज्रेषुबाह्वोः॥ इंद्रोवज्रीहिरण्ययः॥ इंद्रोदधीचोअस्थभिर्वृत्राण्यप्रतिष्कुतः॥ जघान
दानवानांनवतिं॥ १३॥ सनोरुषन्नुमंचरुंसत्रादावन्नपांवृधि॥ अस्मभ्यमप्रतिष्कुतः॥ तुंजेतुंजयेवृधंसूरोमादंइंद्रस्यवज्रिणः॥ नविं
धेअस्यसुष्टुतिं॥ वृषायूथेवनाइवपशुर्नयत्योजसा॥ इंद्रंसोमाअहर्विदः॥ यएकइच्छ्रवणाकृष्टीनांविभूतिरक्षसा
॥ इंद्रंपंचक्षितीनां॥ इंद्रोविश्वस्यराजतिशंभूर्यज्ञेभ्योनृभिः॥ अस्माकंमस्तुकेवलः॥ १४॥ एंद्रसानसिंरयिंसजित्वानं
सदासहं॥ वर्षिष्ठमूतयेभर॥ नियेनमुष्टिहत्यायानिरस्राकृणथामहे॥ त्वोतासोन्यर्यता॥ इंद्रत्वोतासआवृयंवज्रंघ
नादधामहि॥ जयेमसंयुधिस्पृधः॥ वयंशूरेभिरस्तृभिरिंद्रत्वयायुजावयं॥ सासह्यामदृतन्यतं॥ महइंद्रःपरश्चनु
महित्वमस्तुवज्रिणे॥ द्यावहिंतेनपृथिनाशवः॥ १५॥ समोहेवाचआशतनरस्तोकस्यसनितौ॥ विप्रासोवाजयायवः॥ यः

कुक्षिः सोमपातमः समुद्र इन्वचिन्वते ॥ उर्वीरापो न काकुदः ॥ एवा त्यस्य सूनृता विरप्शी गोमती मही ॥ पृक्षप्रयाः
सानदाश्वर्षे ॥ एवा हि नः विभ्वतय ऋतये इंद्र मावते ॥ सुग्रा श्चित्सन्तिराश्वे ॥ एवा त्यस्य काम्या स्तोमं उक्थं च शंस्या ॥
॥ इंद्रायू सोमपीतये ॥ १६ ॥ इंद्रेहि मत्स्यंधसो विश्वेभिः सोमपर्वभिः ॥ महाँ अभिष्टिरोजसा ॥ एकोनसप्त
ना सुतेमंद्रिभिर्हयमेदिने ॥ चक्रे विश्वानि चक्रये ॥ मत्स्वा सुशिप्रमंद्रिभिः स्तोमेभिर्विश्वचर्षणं ॥ सचेषुस
वनेषु धा ॥ अस्येमिंद्र गिरः शतिं तुविग्रीवस्य पीपरः ॥ अजो न क्षां दाधृषिं ॥ संचोदयचित्रमर्वाग्राध इंद्र वरे
क्ष्यं ॥ असदित्ते विभु प्रभु ॥ १७ ॥ अस्मात्सु तत्र चोदयेंद्र राये रभस्वतः ॥ तुविद्युम्न यशस्वतः ॥ संगोमदि
इ वाज वदस्मे इंद्रु श्रवो बृहत् ॥ विश्वायुर्धेह्यक्षितं ॥ अस्मे धेहि श्रवो बृहद्द्युम्नं सहस्रसातमं ॥ इंद्र तासि शत्रु
नृषिषः ॥ वृषंतमं वृषंवसुं गीर्भिर्गृणंत ऊतये ॥ होमुगंतारमूतये ॥ स्तुतः स्तुतेभ्यो भव सचस्व दइंद्र गोपति एदि
॥ इंद्रायेंदो परिस्रव ॥ १८ ॥ गायंति त्वा गायत्रिणोर्चंत्यर्कमर्किणः ॥ ब्रह्माणस्त्वा शतक्रत उद्वंशमिव येम
मिरे ॥ यत्सानोः सानुमारुहद्भूर्यस्पष्ट कर्त्वं ॥ तदिंद्रो अर्थं चेतति यूथेन वृष्णिरेजति ॥ युक्ष्वाहि कृष्णिनाह
रीदृषेणाक्रस्थशः ॥ अथो नइंद्र सोमपा गिरामुपश्रुतिं चर ॥ एहि स्तोमाँ अभि स्वराभि गृणीह्याकव ॥ ऋक्षत्रवो
वसो मम इंद्र यज्ञमिमं जुषस्व नः ॥ उक्थमिंद्राय शंस्यं वर्धनं पुरुनिष्षिधे ॥ शक्रो यथा सुतेषु णो रारण त्सख्येषु च ॥ त
मित्सखित्व ईमहे तं राये तं सुवीर्ये ॥ स शक्र उत नः शकदिंद्रो वसु दयमानः ॥ १९ ॥ सुविज्ञानं चिकितुषे जनाय
च्यथा पाकाय गमयो दधाति ॥ यो दंभाय सुनीतये ददाशद्देव आर्ये ॥ नहि त्वादो दाशुषे क्षेष्यन्मघवन्नाव्यं वसु ॥ न
जिष्ठः स्वर्वतीरपः संगा अस्मभ्यं धूनुहि ॥ आश्वत्यं श्रुष्टिमा वह नृचक्षसं रयिं ॥ इंद्र सोमं इमं पिब ॥
धा युजश्चिदंतरं ॥ विद्मा हित्वा वृषंतमं वाजेषु हवनश्रुतं ॥ वृषंतमस्य हूमह ऊतिं सहस्रसातमां ॥ आत
नइंद्रो दाशुषः सुतं पिबाष्टावृषभिः सुतं ॥ नव्यमायुः प्रसूतिरकृथा सहस्रसामृषिं ॥ परि त्वागिर्वणो गिर इमा भवंतु
नविष्यतः ॥ वृद्धायुमनुवृद्धयो जुष्टा भवंतु जुष्टयः ॥ २०॥ इंद्रं विश्वा अवीवृधन्समुद्रव्यचसं गिरः ॥ रथीत
मं रथीनां वाजानां सत्पतिं पतिं ॥ सुरयेतं इंद्र राजिनो मघवन्त्सख्ये तव त्वामभि प्रणोनुमोजिष्ठं तुरमुग्रराजि

7/1925

तं ॥ पूषा रयिरिंद्रस्य रातय ओभयासः सूतयः ॥ यद्वाजस्य गोमत स्तोतभ्यो मंहते मघं ॥ पुरां भिंदुर्युवा कविरमितौजा अजायत ॥ इं
द्राविष्णू सुकृतं मे पांथ तां वृत्रहणा पुरुहूत ॥ त्वं बलस्य गोमतो पावरद्रिवो बिलं ॥ त्वां देवा अबिभ्युषस्तुज्यमानास आविषुः ॥ तवाहं
शूर रातिभिः प्रत्यायंसिंधुमावदन् ॥ उपातिष्ठंत गिर्वणो विदुष्टे तस्य कारवः ॥ मायाभिरिंद्र मायिनं त्वं शुष्णमवातिरः ॥ विदुष्ट
न स्य मेधिरास्तिपूंश्चवांस्युतिर ॥ इंद्रमीशानमोजसाभिस्तोमा अनूषत ॥ सहस्रं यस्य रातय उत वा संति भूयसीः ॥ २१ ॥ अ
ग्नेर्वयं प्रथमस्य प्रवंवस्युतेर ॥ मह ऋतस्य धीतिभिर्विप्रा विश्वेदसः ॥ अस्य यज्ञस्य सुक्रतुं ॥ अग्निमग्निं हवीमभिः सदा हवंत विश्पतिं ॥ हव्यवाहं पुरुप्रियं ॥
अग्नेर्वयं प्रथमस्येति ॥ २२ ॥ अग्ने तमद्याश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रं हृदिस्पृशं ॥ ऋध्यामा त ओहैः ॥ अधा ह्यग्ने क्रतोर्भद्रस्य दक्षस्य साधवः ॥ रथीतमस्य वाजिनः ॥
नहि त्वदारे नांतिके पा शृणोमि भूयसः ॥ यो यज्ञेषु नमस्यस्त्वाभिर्देव ईळते ॥ वंदारुस्तमिहा हुवे ॥ अग्निना रयिमश्नवत्पोषमेव दिवेदिवे ॥ यशसं वीरवत्तमं ॥ अग्निं
कविमग्निमुपस्तुहि सत्यसवसं रत्नधामभं रं ॥ देवमंमावुचातनं ॥ यस्त्वामग्ने हविष्पतिर्दूतं देव सपर्यति ॥ तस्य स्म प्रावितां भव ॥
॥ यो अग्निर्देववीतये हविष्मां आविवासति ॥ तस्मै पावक मृळय ॥ सनः पावक दीदिवोग्ने देवाँ इहा वह ॥ उपयज्ञं हविश्च नः ॥
सनत्यया नो आभर गायत्रेण नवीयसा ॥ रयिं वीरवतीमिषं ॥ अग्नेर्धूमो वातइरा धूमेनाभ्रं दिवस्परि ॥ इमं स्तोमं जुषस्व
नः ॥ २३ ॥ सुसंदृशं त्वा वयं मघवन्वंदिषीमहि प्रति स्तोमं जुषस्व नः ॥ यज्ञं पाव क राधसे च ॥ मधुमंतं तनूनपाद्यज्ञं देवेषु नः कवे ॥ अद्या कृणुहि
वीतये ॥ नराशंसमिह प्रियमस्मिन्यज्ञ उप ह्वये ॥ मधुजिह्वं हविष्कृतं ॥ अग्ने सुरथं सुरथं देवाँ ईळित आवह ॥ असि होता
मनुर्हितः ॥ स्तुणीत बर्हिरानुषक्घृतपृष्ठं मनीषिणः ॥ यत्राऽमृतस्य चक्षणं ॥ विश्रयंतामृतावृधो द्वारो देवीरसश्चतः ॥ अ
द्या नूनं च यष्टवे ॥ २४ ॥ नक्तोषासा सुपेशसास्मिन्यज्ञ उप ह्वये ॥ इदं नो बर्हिरासदे ॥ ता सुजिह्वा उप ह्वये होतारा दैव्या कवी
॥ युवं नो यंतमश्विना मिमं ॥ इळा सरस्वती मही तिस्रो देवीर्मयोभुवः ॥ बर्हिः सीदंत्वस्रिधः ॥ बृहत्पाव मघोनि यं विश्वरूपमुप
ह्वये ॥ अस्माकमस्तु केवलः ॥ अवसृजा वनस्पते देवदेवेभ्यो हविः ॥ प्रदातुरस्तु चेतनं ॥ स्वाहा यज्ञं कृणोतनेंद्राय यज्ञियं वचो
यूहं ॥ तन्नो देवा उपरुह्य ॥ २५ ॥ एभिरग्ने सुवोजोभिरिमं स्तोमं पुनानतः ॥ देवेभिर्याहि यक्षि च ॥ आत्वा कण्वा अहूषत गृ
णंति विप्रा तुविष्टम ॥ देवेभिरग्न आगहि ॥ इंद्रायाहि तूतुजान उप ब्रह्माणि हरिवः ॥ सुते दधिष्व नश्चनः ॥ आदित्यान्मारुतं गणं ॥ प्रवोळ्हवं सुराधसं ॥
मत्सरासो जर्हृषाणा दिवो न पंचाश्वमूधनिः ॥ इळामपत्यं युवशं ॥ इळे तोत्वमूर्जस्व वृक्ष्व वासोदृक्ष वर्हिषः ॥ हविर्मंतो अरंकृतः ॥ घृतपृष्ठाय

नो युजो येत्ता वहेतवे दयः ॥ आदेवांत्सोमपीतये ॥ २८ ॥ ता त्यजेषु कृतारथो यूपव्रता वृतः सुधि ॥ मध्वः सुजिह्व पायय ॥ येष
मंचाय ईशसे तीव्रंतुजिह्व साधन्या ॥ मधोरंनश्चतर्दृशि ॥ भाकी सूर्यस्य रोचनाद्दिवो वा नक्तुभ्यः ॥ विश्वेदेतो दधिषते ॥ विश्वे
भिः सोम्यं मध्वनूर्जेणावायुना ॥ पिबा मित्र स्यधामभिः ॥ तेहि यंतामनु हितो नेषु जो षु सीदसि ॥ सेमंनो अध्वरं यज ॥ युक्ष्वाहि
रूषी रथे हरितो देव रोहितः ॥ ताभिर्देवाँ इहा वह ॥ २७ ॥ इंद्र सोमं पिबे कृतुना त्वा विशंतिरे वतः ॥ मत्सरासस्तदोकसः
॥ मरुतः पिबत ऋतुनाहोत्राय सुजिघ्नत ॥ युष्माँहि जस्रदानवः ॥ अभि यज्ञं गृणाहि नोग्नावो नेष्टः पिबा ऋतुना ॥ तवेदिरत्था अमे
॥ अग्नेर्वांवाजिनो हवेहविषो विधेम ते ॥ परि ष्कृधि पिबा ऋतुना ॥ ब्राह्मणादिंद्रराधसः पिबा सोममृतूँरनु ॥ तवेद्धि सख्यमस्तृ
तं ॥ युवोरश्वा धनित्रतेमित्रावरुण इळभः ॥ ऋतुना यज्ञमाशाथे ॥ २८ ॥ इंद्राविष्णो दृंहिता शंबरस्य नव पुरो
युयुधाथे सदा दासस्यायोहतीर्वधैरश्व्यानि षष्टिषु ॥ दशरज्ञीरुषसः सप्त सिंधवस्त्रिताँ अनुष्टुभं सुतसोमे अहंभुवं ॥ इंद्राविष्णो
अपां नपादाशुहेमानं रीरभं ॥ अग्नेर्वयो बृहद्यश इषं धेहि सहस्रिणं ॥ इंद्राविष्णो दृंहितं शंबरस्य नव पुरो बिभृथो दासपत्नीः ॥
नि वर्तयाथो अतिथिग्वमायुं नि पिप्रुं नि पुरुहूत कुत्सं ॥ इंद्राविष्णो पिबतमश्वसूनृता सोमं दस्रा पिबतं दाशुषो गृहे ॥ मादयेथां
तदोकसा ॥ गार्हपत्येन संत्य ऋतुना यज्ञनीरसि ॥ देवान्देवयते यज ॥ २९ ॥ आत्वा वहंतु हरयो वृषणं सोमपीतये ॥ इंद्रं त्वा सूरचक्षसः ॥ इमा धाना घृतस्नुवो हरी इहोप वक्षतः ॥ इंद्रं सुरथमा हरे ॥ इंद्रं प्रातर्हवामहे इंद्रं
प्रयत्यध्वरे ॥ इंद्रं सोमस्य पीतये ॥ उप नः सुतमा गहि हरिभिरिंद्र केशिभिः ॥ सुते हि त्वा हवामहे ॥ सेमं नः स्तोममा गह्यु
पेदं सवनं सुतं ॥ गौरो न तृषितः पिब ॥ ३० ॥ इमे सोमास इंदवः सुता सो अधि बर्हिषि ॥ ताँ इंद्र सहसे पिब ॥ अयं ते स्तो
मो अग्रियो हृदिस्पृगस्तु शंतमः ॥ अथा सोमं सुतं पिब ॥ विश्वमित्सवनं सुतमिंद्रो मदाय गच्छति ॥ वृत्रहा सोमपीतये ॥
सेमं नः काममाप्रण गोभिरश्वैः शतक्रतो ॥ स्तवाम त्वास्याध्यः ॥ ३१ ॥ इंद्राविष्णू दृंहितं शंबरस्य नव पुरो बिभृथो दासपत्नीः ॥ तवेदि
मृळयत्तमेशे ॥ गंता रा हि स्रोवसे हवं विप्रस्य मावतः ॥ धृतारा चर्षणीनां ॥ अनुकामं तर्पयेथामिंद्राविष्णू सप्तीवते ॥ ॥ राम ॥
नावानेव सुमीमहे ॥ युवाकु हि शचीनां युवाकु सुमतीनां ॥ सा यामं वाजदा वसो ॥ इंद्रः सु दस्रदा वसुरुप नः शाम्यो ॥ ३१ ॥
नां ॥ ऋतुर्भवत्युक्थ्यः ॥ ३२ ॥ तया रिदद्वसा वयं सनेम नि धीमहि ॥ स्या उ ते प्रणेचने ॥ इंद्राविष्णवामहे हुवे
चित्रा यु राधसे ॥ अस्मान्सु जिग्युषस्कृतं ॥ इंद्राविष्णू नु वां सिधा संतीष्टये ॥ अस्मभ्यं रासथो गतं ॥ प्रवोमित्रा

9/1924

तिरुरुष्टमिरिंद्राविष्णू वरुणश्च वंदते ॥ यासूधातेसुधस्तुतिं ॥ ३३ ॥ सोमानंस्वरणंकृणुहि ब्रह्मणस्पते ॥ कक्षीवंतंय औशिजः ॥ यो
रेवान्यो अमीवहावसूनित्यष्टपेनः ॥ सनः सिषक्तु यस्तुरः ॥ मानः स्तोअरुरुषो धूर्तिः प्रणङ्मर्त्यस्य ॥ रक्षाणो ब्रह्म
णस्पते ॥ सघा वीरो नरिष्यति यमिंद्रो ब्रह्मणस्पतिः ॥ सोमो हिनो अहमर्ते ॥ त्वंतं ब्रह्मणस्पते सोमो देवश्चमर्त्यं ॥ दक्षिणा पात्वंह
सः ॥ ३४ ॥ सदसस्पतिमद्भुतं प्रियमिंद्रस्य काम्यं ॥ सनिं मेधामयासिषं ॥ यस्मा द्ऋतेन सिध्यति यज्ञो विपश्चितं पृथः ॥ सुधीनां योगं
मिन्वति ॥ आदेवो विप्रो विषुणश्चिदर्हति ॥ होत्रादेवेषु गच्छति ॥ नराशंसमुषर्बुधमुप ब्रुवे धियं ॥ दिवो न सद्मेमखसं ॥
॥ ३५ ॥ त्रितो यं वार्कमधुरं गोपीथाय प्रहूयसे ॥ मरुद्भिरग्न आगहि ॥ नहि देवो न मर्त्यो महस्तवं क्रतुं परः ॥ मरुतः ॥ येमुर्नरो रजसो विदु
र्विरं देवासो अद्रुहः ॥ मरुतः ॥ यज्ञा भृकुर्मा नृचुरनोधसः सुभोजसः ॥ मरुतः ॥ येरुश्चाचो रवर्पसः सुक्षत्रासो रिशादसः ॥ मरुतः
॥ ३६ ॥ येनाकृण्वन्नधिरथं ये दिवेदिवे सुआसते ॥ मरुद्भिः ॥ यद्ग्रावभिस्तिपर्वतात्तिरः समुद्रमर्णवं ॥ मरुद्भिः ॥ आयेतुंवंतिरश्भिः
स्तिरः समुद्रमोजसा ॥ मरुतः ॥ अभिताः पूर्वपीतयेऽयज्ञा मिः सोम्यं मधु ॥ मरुद्भिः ॥ ३७ ॥ इतिप्रथमाष्टके प्रथमोध्यायः ॥ १ ॥
ओम् ॥ अर्यदेवायुजन्मनुस्तोमो विप्रेभिरासया ॥ अकारिरत्नधातमः ॥ यइंद्रोथवचोयुजाततक्षुर्मनसाहरी ॥ ताकीमिर्यज्ञमाशत ॥
तक्षन्नासत्याभ्यांपरिज्मानंसुखंरथं ॥ तक्षद्धेनुंसबर्दुघां ॥ युवोनापितरापुनः सत्यमंत्राऋजूयवः ॥ शुभोवाजिन्यमक्रत ॥ संवोमदा
सोअग्मतेंद्रेणचमरुत्वता ॥ आदित्येभिर्ऋभुक्षणभिः ॥ २ ॥ उतत्यंचमसंनवंत्वष्टुर्देवस्यनिष्कृतं ॥ अकर्तचतुरः पुनः ॥ तेनोरत्नमिधत्तन
त्रिरासाप्तोनिषद्यते ॥ एकमेकंसुशस्तिभिः ॥ अथारयंतुवन्त्योमजंतसुकृत्यया ॥ भागंदेवेषुयज्ञियं ॥ २ ॥ इंद्राग्नीउपकृत्येनवोरि
तूरतोमंसुश्मसि ॥ तासोमंसोमपातमा ॥ तायुजेषुब्रह्मसंतेंद्राग्नीऽवसेहुवे ॥ तागायत्रेषुगायता ॥ तास्मिन्त्सधस्थेत्सयइंद्राग्नीना
हवामहे ॥ सोमपासोमपीतये ॥ उ ष्मासंतोहवामहउपेदंसवनंसुतं ॥ इंद्राग्नी एहगच्छतां ॥ तामूहांतासदुत्यनीइंद्राग्नीरक्षउब्जतं ॥ अ
ब्रह्मजाः संतुवर्णाः ॥ तनंसुत्वनजाग्रतमधिब्रह्मचनुनंपदे ॥ इंद्राग्नीन्नामंयच्छतं ॥ ३ ॥ त्रातारमिंद्रमवितारमिंद्रं हवेहवेसुहवं शूरमिंद्रं ॥ ह्वयामि
मंस्थापितरं ॥ मासुरथारथीतमोन्नाद्वादिविश्रुतः ॥ अश्विनाततार्हवामहे ॥ यावांकशामधूमत्यश्विना सूनृतावती ॥ तयाय ज्ञंमिमि
क्षतं ॥ तूहिवामस्तिहरण्ययोरथेनगच्छथः ॥ अश्विनासोमिनोगृहं ॥ हिरण्यपाणिमूतयेसवितारमुपह्वये ॥ सचेतोदेवतापदं ॥ ४ ॥

अग्नेनयसुपथारायेअस्मान्विश्वानिदेवयुनाविद्वान्।युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनोभूयिष्ठांतेनम उक्तिंविधेम॥ स्वस्तयआसुचेतसोनोमिमीतमरुतोयज्ञियासः।छर्दिष्टनोदुवितायप्रयंसन्यूयंपात स्वस्तिभिःसदानः॥ उतत्वामरुतोमम।काव्यउशनापुत्रऋषिरवोचत्॥ पिबातिसोमंमरुतःसुदानवइन्द्रज्येष्ठासोयुवशाहयेतिरे॥ पृश्निमातरोधयुवःसुदीतयोऽनिरिणाःसूरयोयथा॥ अच्छाह्यामरुतोदैव्यंजनमस्मद्यञ्चविदथेवनुष्यथ॥ मानोविदन्विनद्यउक्थशासोदमेकेतुरर्यजः॥ प्रयंसुतेषुमरुतःसुकृत्वनःस्तोमंवृधन्तुपूर्व्यंयथाविदे॥ यूयंहिष्ठाभिरवसाहिनस्पतेविश्वानिदुर्गाहवनानिजिघ्नथः॥ स्वर्षाताविदथेषुगन्तारानमस्यन्तउपसेदुरग्नयः॥ तंवोधियोनमस्यंतमृत्वियंवनेसाधन्तोअवसेहुवेमहि॥ सुतेजसंप्रथमंयज्ञसाधनमपांनपातमवसेहुवेमहि॥ आदित्यासोअदितयःस्याम॥ पुत्रासोयन्मातरमप्रथिष्टन॥ सुशर्मणोबृहतःसुप्रणीतयःस्वश्वासोनयथसुदानवः॥ सुरथासोरथीतमाःसुमृळीकासोअवसेहुवेमहि॥ यज्ञंयज्ञियासोअवन्तुनोगिरोविश्वेअस्तुमरुतोयतस्रुचः॥ यदक्रन्दःप्रथमंजायमानउद्यन्त्समुद्रादुतवापुरीषात्॥ श्येनस्यपक्षाहरिणस्यबाहूउपस्तुत्यंमहिजातंतेअर्वन्॥ अर्वन्तंपृक्षुमरुतोवहन्तोमरुद्भिरग्नइहागमिष्ठाः॥ जातोविश्वाभिःप्रतिभूरसिद्युमरुद्भिरग्नेअनीकवद्भिः॥ आरोदसीवरुणोमित्रोअग्निरापःसमुद्रंजनयन्तपर्वतान्॥ तेषांहिमन्युःपृथिवीव्येदधेरुजोदृळ्हस्यचिदर्जनाः॥ अधारयन्व

अर्यो नपांतमवसे सवितारमुपस्तुहि। तस्य व्रता न्युश्मसि॥ विश्वस्करं दवामदेव सोऽग्निरस्तु राधसः॥ सावितारं वृणीमहे॥ सखायु
आनिषीदत सविताऽस्मो असुवः॥ दाताराधांसि रुक्मति॥ अग्नेपत्नीरिहावहदेवानामुशतीरुप॥ त्वष्टारं सोमपीतये॥ आमासत्य
इहावसुहोतायविक्षुभारती॥ वरूत्री धिषणावह॥ ५॥ अभिनो देवीरवसा महः शर्मणानृपत्नीः॥ अच्छिन्नपत्राः सचंतां॥ इहेंद्रा
णीमुपह्वयेवरुणानींस्वस्तये॥ अग्नायी सोमपीतये॥ महोयोनः पितरहवेषु॥ विधेमनमसाहविषा॥ तयोरिद्घृ
तवत्पयो विप्रारिहंति धीतिभिः॥ गंधर्वस्यध्रुवेपदे॥ स्योनाद्यौरभिश्वसो नरक्षसो निषीदति॥ यछोनः शर्मसप्रथः॥ ६॥ अतोदेवा अवं
तुनोयतो विष्णुर्विचक्रमे॥ पृथिव्याः सप्तधामभिः॥ इदं विष्णुर्विचक्रमेत्रेधानिदधेपदं॥ समूळ्हमस्यपांसुरे॥ त्रीणिपदाविचक्र
मे विष्णुर्गोपाअदाभ्यः॥ अतोधर्माणिधारयन्॥ विष्णोः कर्माणिपश्यतयतोव्रतानिपस्पशे॥ इंद्रस्ययुज्यःसखा॥ तद्विष्णोः परमं
पदं सदापश्यंतिसूरयः॥ दिवीवचक्षुराततं॥ तद्विप्रासोविपन्यवोजागृवांसः समिंधते॥ विष्णोर्यत्परमंपदं॥ ७॥ तोग्नाःतामासुआ
गत्याजी वैतनःसुताइमे॥ वायोतान्प्रस्थिताम्पिब॥ उशादेवादिविस्पृशेंद्रवायूहवामहे॥ अस्यसोमस्यपीतये॥ इंद्रवायूमनोजुवा वि
प्रांहवंतऊतये॥ सदस्त्राधियस्पती॥ मित्रंवयंहवामहेवरुणंसोमपीतये॥ जज्ञानापूतदक्षसा॥ स्तनंतयार्तावृधोकृतस्ययोनि
मास्पती॥ तामित्रावरुणाकुवे॥ ८॥ वरुणः प्राविताभुवन्मित्रोविश्वाभिरूतिभिः॥ करतांनः सुराधसः॥ मरुत्वंतंहवामहइंद्रमासो
मपीतये॥ सजूर्गणेनंतृपतु॥ इंद्रेणचमरुत्वताादित्वाभिःसजोषसा॥ विश्वमभस्युताहवे॥ हतवृत्रंसुदानवइंद्रेणसहसायुजा॥ मा
नोदुःशंसईशत॥ विश्वादेवाऊहवामहेमरुतः सोमपीतये॥ उग्राहिष्ठाभिरानतः॥ ९॥ जयतामिवतन्यतुंमरुतोमिंधृष्णुया॥ यथु
भेषाजनातरः॥ हस्कारादिफनत्स्वर्यतो नाताअवंतुनः॥ मरुतोमृळयंतुनः॥ आपृषंवित्रवर्हिषमाघृणेधरुणंदिवः॥ आजाताश्व
श्वयावानंतरः॥ पूषाराजानमाघृणिरपंगंस्तुतोहितं॥ अविंदच्चित्रबर्हिषं॥ उतोसमत्सुसिंधुभिः॥ यच्छूरांअनुतेधिरे॥ गोभिर्व
वंनवृकंपतं॥ १०॥ अयंधेनुःसुदुघायंपुरुव्रतोयमिन्वतिव्रतं॥ घृतंपयोदुहंतेनाम॥ अमृतंदुहतेनाम॥ सप्तनामभिर्वाणी
सुपेशसंवरुणायेरुशंगवी॥ अपादेवीरुपसृजायुधाव॥ पिबतंमित्रावरुणा॥ अपोदेवीरुपसृजंतुभेषजं॥ पिबतंमित्रावरुणा॥ देवा
भवंतुनोयतः॥ अपोमेसोमोब्रवीदंतर्विश्वानिभेषजा॥ अग्निंचविश्वशंभुवमापश्चविश्वभेषजीः॥ १२॥ आपः पृणीतभेष

11/1925

जंवरुथंतन्वे३ मम॥ ज्योक्सूर्यंदृशे॥ दृषदापः प्रवहतयत्किंचदुरितंमयि॥ यद्वाहमभिदुद्रोह यद्वाशेषउतानृते॥ आपोभूता
न्यप्रयुवंस्तन्वेबलं॥ पयस्वानग्नआगहितंमासंमांसेनसंसृज॥ सोमोजेवैसासत्तुरसंभृजयासमायुषा॥ विधुंमेभ
स्यदेवाहेडोविद्यात्सहर्षिकः॥ १३॥ कस्यवृक्षंकतमस्यामृतानांमनामहेचारुदेवस्यनाम॥ कोनोमह्याअदितयेपुनर्दात्
पितरंचदृशेयंमातरंच॥ अग्नेयंयंयज्ञमध्वरंविश्वतःपरिभूरसि॥ सइद्देवेषुगच्छति॥ सनोमह्याअदितयेपुनर्दात्पितरंचदृशेयंमात
रंच॥ अभित्योदेवसवितारोणोनावार्णो॥ सदावनाभगमीमहे॥ यश्चिद्धिदाशभगैः शशमानःपुरानिदः॥ अद्वेषादस्तयो
दधे॥ भगभक्तस्यतेवयमुदशेमतावसः॥ मूर्धानंराययारभे॥ १४॥ नहितेक्षत्रंनसहोनमन्युंवयश्चनामीपतयंतआ
पुः॥ नैमाआपोअनिमिषंचरंतीर्नयेवातस्थमिनेत्यर्वं॥ अबुध्नोराजावरुणोवनस्योर्ध्वंस्तूपंददतेपूतदक्षः॥ नीचीना
स्थुरुपरिबुध्नएषामस्मेअंतर्निहिताःकेतवस्युः॥ उरुहिराजावरुणश्चकारसूर्यायपथामन्वेतवाउ॥ अपदेपाशाप्रतिधा
तवकरुनापकृतमादयाविधेष्टि॥ शतंतेराजन्भिषजःसहस्रमुर्वीगंभीरासुमतिष्टेअस्तु॥ बाधस्वदूरेनिर्ऋतिंपराचैः कृ
तंचिदेनःप्रमुमुग्ध्यस्मत्॥ अवभानुरुषसांजीरदानूरघावोरुष्यतिदेवपांयुः॥ अदेभ्यानिवरुणस्यव्रतानिविचाकशच
न्द्रमानक्तमेति॥ १५॥ नत्तोषामित्रवरुणाकुतश्चनाभिद्रुह्वाणोवसवेमानसस्तुवः॥ अर्वाचीनाआदित्यादानायतास्मा
नआयुःप्रमोषीः॥ तदिन्नक्तंतदिवामह्यमाहुस्तदयंकेतोहृदआविजज्ञे॥ कृतंश्येषमदधुर्भानवोनरःसोअस्मान्नाकंवरुणो
मुमोक॥ शुनःशेपोह्यह्वदृभीगृभीतस्त्रिष्वादित्यंद्रुपदेषुबद्धः॥ अवैनंराजावरुणःसस्रुजान्विद्वांअदितेर्योविमुमोकपाशान्
॥ अवैनंहेळोवरुणनमोभिरवयज्ञेभिरीमहेहविर्भिः॥ क्षयन्नस्मभ्यमसुरप्रचेतारराजन्नागांसिशिश्रथःकृतानि॥ उदुत्तमंमु
मुरुणपाशमस्मदवाधमंविमध्यमंश्रथाय॥ अथावयमादित्यव्रतेतवानागसोअदितयेस्याम॥ १६॥ याज्ञिदित्तविशोय
थाप्रदेवावरुणव्रतं॥ मिनीमसिद्यविद्यवि॥ मानोधायंदृत्वेदिहाळानस्यरीरधः॥ माहृणानस्यमन्यवे॥ विमृळीकायतेमनोरथाश्चनसंदिषं॥ गीर्भिर्वरुणसीमहि॥ परोहिमित्रमन्यवेपरेतिवरुण्यंकृधि॥ वयोनवसतेरुपं॥ कुरार्यन्नाश्रियंवन
रमावरुणंकरामहे॥ मळीकायोरुचक्षसं॥ तदित्समानमाशातेवेनन्तापयुच्छतः॥ धृतव्रतायदाशुषे॥ वेदायोवीनांपदमं
तरिक्षेणपततां॥ वेदनावःसमुद्रियः॥ वेदोमासोधृतव्रतोद्वादशप्रजावतः॥ वेदायउपजायते॥ वेदवातस्यवर्तनिमुरो

13/1922

13/1922

तरिक्षः॥ अस्मरथेनिधारय॥ २९॥ त्वमग्नेप्रथमोअंगिरस्तमःकविर्देवानांपरिभूरसिव्रतं॥ विभुर्विश्वस्मैभुवनाय मेधिरोद्विमाताशयुः कृतिभाचिकेतथ॥ त्वमग्नेप्रथमोमातरिश्वनआविर्भवसुक्रतूयाविवस्वते॥ अरेजेतांरोदसीहोतृवूर्येसंञ्जाभारमथाजामहद्वसो॥ त्वमग्नेमनवेद्यामवाधतेकुत्सायशुरुरंहसेकृतेकुत्सेन॥ स्वायेणयत्स्त्रियोमीढ्वांसंपर्षान्नाधमानायतृर्वमनयन्नाकृतेनः॥ त्वमग्नेवृषभःपुष्टिवर्धनउद्यतस्रुचेभवसिश्रवाय्यः॥ यआदित्यपृतनाषाळयोध्योगोपामृतोयोजनपाइनिद्धे॥ अग्नेरथंयेशतिनंवास्यूर्वमनयन्नाकृतेनः॥ त्वमग्नेवृजिनवर्तनिंनरंसक्मन्पिपर्षिविदथेविचर्षणे॥ यःशूरसाताप रितक्म्येधनेदभ्रेभिश्चित्समृताहंसिभूर्यसः॥ त्वंमग्नेअमृतत्वउत्तमेमर्तंदधासिश्रवसेदिवेदिवे॥ यस्तातृषाणउभयायजन्मनेमर्यःकृणावित्रयआचमूरयेत्वेनोअग्नेमनयन्नोयुवास्कारुंकृणुहिस्वपाय्यं॥ स्योनः॥ कृध्यामकर्मापसानवद्यदेवयोवाप्रथिवीप्रावदेनः॥ त्वेनोअग्नेद्युभिरक्तुभिर्वसोरुद्रियेभिरुषसोव्युष्टिषु॥ नूनंकृधिप्रमतिश्चारुचेतसंप्रयाणंवसुविश्वमाहवे॥ त्वमग्नेप्रमतिस्त्वंपितासिनस्त्वंवयस्कृत्तवंजामयोवयं॥ सन्तारायःशतिनःसंसदस्पृणःसूरीरयतिव्रतुपामदाभ्य॥ ३३॥ त्वामग्नेप्रथममायुमायवेदेवावीतमुशिजःसपर्यवः॥ तूनूनुद्युक्षस्यध्वरस्यपायुभिर्यंतारंविश्पतिंदमे॥ रळामकृण्वन्मनुषस्यशासनंपितुर्यत्वोममंकस्यजायते॥ त्वंनोअग्नेतवदेवपायुभिर्मघोनोरक्षतन्वश्चवंद्य॥ त्रातातोकस्यतनयेगवामस्यनिर्मेघुरसंमाणस्तवव्रते॥ त्वमग्नेयज्यवेपायुरंतमोनिषंगाथेचनुरस्पर्ह्यसे॥ योनातदेव्योदुकायपाथसेहरिभ्यांयज्ञमानमावनोषितं॥ त्वमग्नेउरुशंसायवाघतेस्पार्हंयद्रेवतेदिवेदिवे॥ परिज्मेवनोषितं॥ ओभ्रस्यचित्प्रमतिरुच्यसेपितात्रपाकंशाःसिप्रदिशोविदुष्टरः॥ त्वमस्मिंत्रयंतुदक्षिणंनरेवर्मबस्यूतंयदिषाससिक्वितः॥ स्याउतप्रायोवसतास्योनकृज्जीवयाजंयजतेसोपमाहिवः॥ ३४॥

इमामग्नेशरणिंमीमृषोनस्समस्मिन्यज्ञेबरिवःपूयमानः॥ आयिःपिताप्रमतिःसोम्यानांभूमिरस्यृषिकृन्मर्त्यानां॥ मनुष्वदग्नेअंगिरस्वदंगिरोययातिवत्सदनेपूर्ववच्छुचे॥ अच्छयात्यावहादेवयंजनंमासादयबर्हिषियविष्ठ्य

॥ शाम् ॥
॥ ८ ॥

15/A 25

स्मिन्वध्रियंमरुतेनाशनेत्रक्षणावाहथस्वनीकायतेनरुमाविदाथा॥ उतत्यंपेज्यभिरस्योअस्मान्सेनःसजकृत्याबा धनवत्या॥ २५॥ इंद्रस्यनुवीर्याणिप्रवोचंयानिचकारप्रथमानिवज्री॥ अहन्नहिमन्पर्शवर्व्यश्वनाअभिनत्पर्वता नां॥ अहन्नहिंपर्वतांशिश्रियाणंत्वष्टास्मैवज्रंस्वर्यंततक्ष॥ वाश्राइवधेनवश्यमानाअंजःसमुद्रमवजग्मुरापः॥ वृ त्रायमीढ्वांसंपिबसोमचिकेद्धनंदधिष्वस्तवसंमहित्वा॥ आसायकंमघवादत्तवज्रमहन्नेनंप्रथमजामहीनां॥ यदिंद्राहन्प्र थमजामहीनान्मायिनामिनाःप्रोतमायाः॥ आत्मायज्ञंतन्वांवृधानाअपोदासंवृत्रहणंतरुक्षन्॥ अहन्व्यंसमिंद्रोवज्रेणमहतावधेन॥ स्कंधांसीवकुलिशेनाविवृक्णाहिःशयतउपपृक्पृथिव्याः॥ ३८॥ अ योद्धेवदुर्मदआहिमुंदमहावीरंतुविषाधमृजीषं॥ नासारीदस्यसमृतिंवधानांसरुजानाःपिपिषुर्देवशत्रुं॥ अ पादहस्ताअपृतन्यादमायवज्रमधिसानोजघान॥ दृष्णावधीःप्रतिमानंबुभूषन्पुरुत्राहिनोअशयद्व्यस्तः॥ नदन्नभिंनमसुयाशयानंमनोरुहाणाअतियंत्यापः॥ याश्चिद्वृत्रोमहिनापर्यतिष्ठत्तासामहिःपत्सुतःशीवभू व॥ नीचावयाअभवद्वृत्रपुत्रेंद्रेशत्रवेस्वभुवंजभार॥ उत्तेरासूरयरःपुत्रआसीद्दानुःशयेसहवत्सानवेनुः॥ अतिष्ठंती नामनिवेशनानांकाष्ठानांमध्येनिहितंशरीरं॥ वृत्रस्यनिण्यंविचरंत्यापोदीर्घंतमआशयदिंद्रशत्रुः ॥ ३७॥ दासपत्नीरहिगोपाअतिष्ठन्निरुद्धाआपःपणिनेवगावः॥ अपांबिलमपिहितंयदासीद्वृत्रंजघन्वांअपुलद्वा र॥ अश्व्योवारोअभवस्तदिंद्रसृकंयत्तीव्रमक्षरंसंपिपाच॥ अनेयोगाअजयःशरस्यामवोसृजःसर्तवेसप्तसिंधून॥ नासत्येवियुन्तंनयंतुंसिषक्तनयांमहूमकिरभ्रायुनिंच॥ इंद्रश्चयच्चयुधातेअहिश्चोतापराभ्योमघवाबिभेत्यि॥ अदेर्यामारंकमपश्यइंद्रहृदिय्तंजघ्नुषोभीरगच्छत्॥ नवंचयंनवतिंचस्रवंतीःश्येनोनभीतोअतरोरजांसि॥ इंद्रोयातोवसितस्यराजासमस्यचर्षणीनामूतिभिःपरितावभूव॥ ३८॥ ॥ इतिप्रथमाष्टकेद्वितीयोध्यायः॥ ॥ ॐ॥ एतायामोपगव्यंतदिंद्रस्माकंरुद्रस्यमीळ्हुषोयाति॥ अनामृणःकुविदस्यरायोगवांकेतुंपरमंवर्जनेनः॥ उपेदहंधनदामप्रतीतेजुष्टं

17/1925

मनुषः समिधानतिर्नोसा अतिस्त्रिथः॥ घ्नोऽत्रमंतरुद्रोरसं अपरुरुस्थायवक्रिरे॥ भुवत्कण्वेषुरायुम्याकुतः कंदस्यो
गविष्टिषु॥ ससंदस्यमूहांअभिस्वोचसदेवव। नमः॥ विधूममग्निमरुषमिषंध्यः सुजप्रशस्तरशनं॥ यंत्वारेवामोमनवस्थुरध्व
हयजिष्ठंहव्यवाहन॥ यंकण्वामध्यातिथिर्धनस्पृतंयंवृषायमुपसूत॥ २॥ यमग्निमेध्यातिथिः कण्वईध्कृतादधे॥ तस्य
प्रेषोदीदियुस्तमिमारुचस्तमग्निंवर्द्धयामसि॥ रायस्पूर्धिस्वधावोऽस्तिहितनन्दवेवस्याध्य॥ तंवांतस्यक्रत्वेस्यराजानमुसनीम
कमूहाअसि॥ कुवित्कुवणकुनयतिष्ठादेवोनसविता॥ कुवित्पतिर्जनभोषदिर्विरुर्यामंहः॥ कुवित्नः पात्यंहसो
विकर्तनाविश्वंसमत्रिणंदह॥ कुधीनकुवित्वरथावतोवसूविदादेवषुनादुवः॥ आहिनोअग्नेरक्षसः पाहिधूर्तेरराणः॥ पाहि
रीषतऊतयेजिघांसतोदुरेवुनायविध्य॥ २०॥ घनेवविष्वग्वजतारणास्तपुर्जभयाअस्मकृत॥ यामस्यैशर्शानत्वंतु
भिर्मानुःसरिपुरोगात॥ अग्निंवोवृधंसखायमग्नेःकण्वायसोभरं॥ अग्निःप्रावन्मित्रातमंघ्यातिथिमग्निःसाताउपस्तुतं॥ अ
ग्निनोतुर्वशंयदुंपरावतउग्रादेवंहवामहे॥ अग्निनयंनवंवास्त्वंशरदंवंनुवंतिरंस्यवसे॥ नित्वामग्नेमनुरंजन्यानिरं
नीयुवाश्वंते॥ दीदथकण्वऋतजातउक्षितोयन्मात्रास्वतिरोचसे॥ त्वंतामग्नेरमवंतोअर्चयोभामासानक्तंततंथ॥ र
क्षस्विनःसदमिद्रातुमावतोविश्वंसमत्रिणंदह॥ २१॥ कीळंवःशर्धोमारुतमनुर्वाणंरथेशुभं॥ कण्वाअभिप्रगायत॥ य
एषंतीभिरीयतेसाकंवाशीभिरंजिभिः॥ अजायंतस्वभानवः॥ रुद्रेवश्रण्वेषाकंशवसानेषुवद्दधे॥ नियामंचित्रमंजते
॥ प्रवः शर्धायघृष्वयेत्वेषद्युम्नायशुष्मिणे॥ देवत्तंब्रह्मगायत॥ यशसागोषुधूयेकेळेयछर्दिरुत॥ नेभुरस्यशवसः॥ २२
॥ कोवोवर्षिष्ठआनरोद्विश्वाग्नमश्चधृतयः॥ यत्सीमनुध्वनथ॥ निहोयामायुमानुषाद्रुद्रायमन्यवे॥ जिहीतेपर्वतोगि
रिः॥ यूथामत्वंपृथिवोजनुर्वोद्यावक्षपति॥ भियायामेधुरंजत॥ स्थिरंहिजानमेषांवयोमातुर्निरंतवे॥ यत्सीमनुद्वि
तावरः॥ वृत्रत्यसूनवोगिरः काष्ठाअर्कमशत्तन॥ वाश्राअभिज्ञयातवे॥ २३॥ त्यंचिद्घादीध्यंतृषुमिहानंचातुमंमृ
॥ प्रत्यायंतिव्यामभिः॥ मरुतोयद्ध वोबलंजनोअचुच्यावयतन॥ गिरीरचुच्यवयतन॥ यदुयातिमरुतःसंहेअवतध्वना
॥ शृणातिकश्चिदेषां॥ प्रयातशुभंयाशुभिः संतिकण्वेषुवोदवः॥ तत्रोषुमादयाध्वे॥ अस्तिहिष्मामदायवः स्मसि ॥रामः॥
ष्मातुयमंवां॥ विश्वचिदायुजेविसे॥ २४॥ कदुनूनंकधप्रियः पितापुत्रंनहस्तयोः॥ दधिध्वेकदवर्धयः॥ कुनूनं
कदर्थंगंतादिवानरोविश्वस्मामावोअश्नवत॥ कदेवयंतमश्नवज्जनंकोरुकवेदिषे॥ अधरांश्चान्यस्याभिर

19/1925

रश्मिनो नृवाँवृत्सूर्यदधे॥ वृषेत्सचेत्वृनहोनृरानभिर्भूयोचित्क्षितिंदधे॥ नास्यवृत्रानंतरुनामहाधुनेनाभो अस्तिनाद्रिणः॥
२१॥ यंरक्षेतिप्रचेतसोवरुणोमित्रोअर्यमा॥ नचित्सदभ्यतेतनः॥ यंवाकृतेचिदृभवोजीजनन्नप्नसस्परि॥ अरिष्टः सर्वएधते पि
तुर्नापिर्द्यौः पुत्रोनृषाह्यंतिरानानएषा॥ नयैतिदुरितानृतुः॥ सुगःपंथाअनृक्षरआदित्यासऋतंयते॥ नाचोवरंतेअश्नवः॥
येयजंतनयेधानरआदित्याऋजुनापथा॥ प्रवःसधस्तुतिंमहे॥ २२॥ सरत्नमत्योवसुविश्वेतानृभुतक्रतो॥ अछोगछत्य
स्तृतः॥ कुधारोधामसश्चायुस्तामंमित्रस्यायंणः॥ महिप्सरोवरुणस्य॥ मावोघ्नंतमापंतंप्रतिमाचेदृषंतं॥ सुम्नाद्रु
आविवासं॥ चतुरश्विद्दमानाद्विभीयादेनसोमितः॥ नूरुचक्रायसद्दयत॥ २३॥ संगृभ्नेधनंस्तरीरयंहोविमुचानपात॥
सरक्षादनृपणस्पुरः॥ योनःपृदन्याधाकोदुरेवाअभिदासति॥ अधस्मानंपथाकृहि॥ अपत्यंपारयंथिनंमुषीवाणंदुरश्चितं
॥ दूरमधिस्रुतेरज॥ तंतस्यद्यावितृधाघसस्यकृत्यचित॥ पदाभितिष्ठतातृषि॥ आतंतेदस्ममंतुमःपृणेनवोवणीमहे॥ यनोदु
तृनवोदयः॥ २४॥ अथानोविश्वसामगहिरण्यवाशीमत्तम॥ धनानिसुषणाकृधि॥ अतिनःसश्चतानयसुगानःसुपथा
कृणु॥ पृयज्ञेभिस्तुर्वणिभिः॥ अभिस्वयंसनेवृनवज्वारोअध्वने॥ पूषे॥ शृण्विपूषन्मयोभुवोयाहिरण्यवाशीतःस्वध्वरः॥ पूषे॥
नपूषणंमघवानंसुतंकरभिगृणामसि॥ वसूनिदस्ममीमहे॥ २५॥ कदुद्रायप्रचेतसेमीळ्हुष्टमायतयेमसि॥ वोचेमशंतमं
हृदे॥ यथानोअदितिःकरत्पश्वेनृभ्योयथाविशे॥ यथानोमित्रावरुणायथारुद्रश्चिकेतति॥ यथाविश्वेसजोषसः॥
श्वेसजोषसः॥ गाथपतिंमेधपतिंरुद्रंजलाषभेषजं॥ तच्छंयोःसुम्नमीमहे॥ यःशुक्रेषुसचाहरिण्यामिवरोचते॥ यश्चो
दयान्मतीनां॥ २६॥ शंनःकरत्यर्वतेसुगंमेषायमेष्यं॥ नृभ्योनारिभ्योगवे॥ अस्मासोमश्रियमधिनिधेहिशतस्यनृणां॥म
हिश्रवस्कृधिनृणं॥ मानःसोमपरिबाधोमारातयोजुहुरंत॥ आनइंदोवाजंभर॥ यासतेप्रजाअमृतस्यपरस्मिन्धामन्नृतस्य
॥ मूदुनाभोसामनआभूषंतीःसामभरः॥ २७॥ अग्नेविवस्वदुषसश्चित्रंराधोअमर्त्य॥ आदाशुषेमानवरत्नधात्वमथा
देवाउषर्बुधः॥ नृहिष्टेदूतोअमिहव्यवाट्नाग्नेरक्षोरथ्यूराणं॥ सुजरश्मिभ्यामुषसांसुवीर्यंमरुत्वंधेहिश्रवोबृहत्॥ अ
स्याहमग्नेमहवंसुमन्मिषुरुण्यं॥ धूमंकेतुंभाकेजीनृष्वग्निषुयुतानामधरश्रियं॥ अछाविक्षुमतिथिंस्वाहुतंसु
ष्टुनोयज्ञमुशतीं॥ देवाँअछायातवजातवेदसमग्निमीळेव्युष्टिषु॥ स्तृणीष्वाहिमाहरंनिर्भ्यस्यामृतभोजनं॥ अग्नेबृहा
रमृतंघृतंयविष्ठ्यजिष्ठंद्यवाहनं॥ २८॥ सुशंसोवाधिगृणंतोयविष्ठ्यमधुजिह्वःस्वादुमः॥ प्रस्कण्वस्यप्रतिरन्ना

॥ राम॥
॥ ९॥

21/1925

युर्जीवसेनमस्यादेव्यंजनं॥ होतारंविश्ववेदसंसंहितापिशंदृशे॥ सभावेदपुरुहूतप्रचेतसाग्नेदुवोदृढ्यं॥ सुनि
नारमुषसंमृजिनाभंगमुक्थ्यंविप्रासप्तधुः॥ कण्वासस्त्वास्तुतसोमासरंधनेदक्षुवाहस्थिर॥ पतिर्दुभूराणामग्नेहूतो
विशामसि॥ वृषद्युधआवहसोमपीतयेदेवाअद्यस्वर्दृशे॥ भग्नेवृधुभन्यसोविभावसोदीदयद्विश्वदर्शतः॥ अस्मिन्या मे
ष्वनिताधुरुत्तमासियंतधुमानुषः॥ २९॥ नित्योयज्ञस्यसाधनमग्निर्होतारमीळिते॥ मनुष्वद्देवधीमहिप्रचेतसंजीरंदूतम
मर्त्यं॥ यद्देवानामित्रमहःपुरोहितोंतरोयासिदूत्यं॥ सिधोरिवप्रस्वनितासनक्रमंयोग्नेभानंतेअर्चयः॥ श्रुधिश्रुत्कण्वहि
भिर्देवेरग्नेसयावभिः॥ आसादंतुबर्हिषिमित्रोअर्यमाप्रातुर्यावणोअध्वरे॥ शृण्वंतुस्तोममरुतःसुदानवोग्निजिह्वाऋ
तावृधः॥ पिबंतुसोममरुणोधृतव्रतात्वष्टर्मुषसांसुत्रः॥ ३०॥ त्वमग्नेद्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमद्भ्यस्त्वमश्मनस्परि॥
मनुजातंघृतप्रुषं॥ श्रुष्टीवानोहिदाशुषेदेवाअग्नेविचेतसः॥ तान्रोहिदस्रिगिर्वणस्त्वंयक्षिशतंमावह॥ वृषभंवदस्रि
वंजातंवनस्पतिंरुरुप्नुवत॥ अंगिरस्वन्महिव्रतप्रस्कण्वस्यश्रुधीहवं॥ महिक्षत्रंजनयतेसुदंससंद्यावक्षामापृथिवी
मूर्ध्नियंधिषे॥ घृतंहवनसत्यमाउषुश्रुधीगिरः॥ याभिःकण्वस्यसूनवाहवंतेवसतेत्वा॥ ३१॥त्वा
चित्रश्रवस्तमहवंतेविप्रभरतः॥ शंयोचिद्यंपुरुप्रियाग्नेहव्यायवोळ्हवे॥ नित्याहोतारमूळिरेदमिरेसुप्रणीतिभिः॥
श्रुत्कर्णंसप्रयर्यंसंविप्राअग्निंदधिरेयविष्ठ्य॥ आत्माविश्रोअचुच्यवुःसुतसोमाअभिप्रयः॥ बृहद्भाविभ्रताहविर
ग्नयेसमिदाहुषे॥ यातुयावाणंसहसूनवेसहोषपर्यायसंत्य॥ इहाग्नेदेवयुंजनंबर्हिरासादयावसे॥ अर्वांचंदेवयुंजनमग्नेयस्तुमहे
तिभिः॥ अयंसोमःसुदानवस्तंपाहिमित्रोअद्रुहं॥ ३२॥ एषोषाअपूर्व्यव्युछतिप्रियादिवः॥ स्तुषेवामश्विनाबृहत्॥ यो
दस्रासिंधुमातरामनोतरारथानां॥ धियादेवसुविरं॥ वृष्यंतेवांवृषणाश्वंदुहासोमपीतयेधियेषितासइंदवः॥ यहोरथोविभ्यतात्
॥हविषेतारोअपांपतिंपुरुप्रियंनशं॥ पिताकुटस्यचर्षणिःआदारोवामतीनांनासत्यामतवचसा॥ पातंसोमस्यधृष्णु
या॥ ३३॥ यानःपीपरदश्विनाज्योतिष्मतीतमास्तिरः॥ तामुष्वारंसाथामिषे॥ आनोनावामतीनांयातंपाराययातवे॥ युंजा
थांरासभंरथं॥ अरित्रंवांदिवस्पृथ्वीपार्थिवंसंभरामनोरथं॥ धियायुंजन्नदंवः॥ दिवःस्कंभासदंदेववस्कंभिनीपृथिवी
मूर्णिह्यक्षितं॥ अभ्रातरोभगवंतंहिरण्ययंप्रेतारंरथं॥ व्यख्यंजिह्वयासितं॥ ३४॥ अश्वंडुयारमनुवोधियंकृत्य
साधुया॥ अरंहिष्टंविश्वतातिं॥ तन्तुरिंदश्विनावाजंगोमंतंधत्तंभुरण॥ मदंसोमस्यपिप्रतां॥ वायुसानाद्विवस्पतिंसा

॥ सं० म० २॥
॥ ९॥

मस्यर्षात्याणिरा ॥ मुनुषच्छंभूआगतं ॥ युवोरूषाअनुश्रियंपरिज्मनोरुषाचरत् ॥ कृतावनथोअक्तुभिः ॥ उभाचिदंशतम
श्विनोभानुःशर्मयच्छतं ॥ अनिदृत्याभिरुतिभिः ॥ ३९ ॥ ॥ इतिप्रथमाष्टकेतृतीयोध्यायः ॥ ॥ ॐ ॥ अयंवां
मधुमत्तमःसुतःसोमऋतावृधा ॥ तमश्विनापिबतंतिरोअह्न्यधत्तंरत्नंविदथेषुभोजसं ॥ त्रिवंधुरेणरथिनासुपेशसा
नायातमश्विना ॥ कण्वासोवांप्रत्यसृक्षतस्तुत्य ध्वरेतेषांसुश्रुतंहवं ॥ अश्विनामधुमत्तमंपातंसोममृतावृधा ॥ अथाद्य
दस्रावसुविभोरथंराश्वासमुपगच्छतं ॥ वृषभंसुतृदिंधेनुंविश्ववेदसामध्वर्युभिःसिक्तं ॥ कण्वासोवांसुतसोमा
अभिप्रियमाधुवांहतेअश्विना ॥ याभिःकण्वमभिष्टिभिःप्रावतंयुवमश्विना ॥ ताभिर्ष्वं ३ स्माअवतंशुभस्पती ॥ पातंसो
ममृताऋधा ॥ ९ ॥ सुदासेदस्रावसुविभ्यांनरेरथेरक्षांसिवहतमश्विना ॥ रयिंसमुद्रादुतवादिवस्पर्यस्मधे नंपुरुस्पृ
हं ॥ यन्नासत्यापरावतियद्वास्थोअधितुर्वशौ ॥ अतारथेनसूरयोनआगतंसाकंसूर्यस्यरश्मिभिः ॥ अयंवांभागो
ध्वरश्रियावर्धनुसवनेषु ॥ इषंपृंचंतासुकृतेसुदानवआविर्हविरिंतनंनरा ॥ तेनंनासत्यागतंरथेनसूर्यत्वचा ॥ येनशश्व
दूहथुर्दाशुषेवसुमभिःसामंस्यपीतये ॥ उक्थेभिर्वांगवेसपूर्वसूअर्केश्चानरूयामह ॥ शश्वत्कण्वानांसद
सिप्रियेहकंसामंपथस्थिरश्विना ॥ २ ॥ सहस्रायनंनउषाव्युछादुहितादिवः ॥ सहद्युम्नेनबृहताविभावरिरायादेवि
दासुषे ॥ अश्वावतीर्गोमतीर्विश्वसूविदोभूरिच्यवंतवस्तवे ॥ उरुरेषतिमासुनृतोषुश्रोदघोषयन्नी ॥
वासोषाउछदुनदेवीनीरारथाना ॥ यअस्याआचरणेषदध्वरेसमुद्रेनश्रवस्यवः ॥ उषोयेतुप्रयामेषुयुंजतेम
नोरानायसूरयः ॥ अधादृतस्यदक्षसांकण्वंतमोनामगृणातिनृणां ॥ आघायोवस्त्रेसुनयुषायातिव्रभुंतर्तं ॥ तू
र्यंतरंजनंपूद्दधियनुउस्रोतयतिपार्सिणः ॥ ३ ॥ वियासृजंतिसमनंव्यर्थिनःपदंनवीत्याददते ॥ वयोनकिंपि
प्पिरेसंआसतेव्युष्टावाजिनीवति ॥ एषायुक्तपरावतःसूर्यस्योदयनादधि ॥ शतंरथेभिःसुभगोषादुयंवि
श्वमस्यानानामचक्षसेजगज्ज्योतिरुणातिसूनरी ॥ अपद्देषामुषासांनीरुहत्तिरुषाउछद
॥ शम ॥
॥ १० ॥
पथिभ्यः ॥ उषआभाहिभानुनाचंद्रेणदुहितर्दिवः ॥ आवहंतीभूर्यस्मभ्यंसौभगंव्युछंतीदिविष्टिषु ॥ विश्वस्य
हिप्राणनंजीवनंत्वेविय्रुछसिसूनरि ॥ सानोरथेनबृहतावि भावरिश्रुधिचित्रामघेदवे ॥ ५ ॥ उषोवाजेहि

23/1920
वंसूयश्चित्रोमानुषेजने ॥ तेनावहसुकृतोअध्वरांउपयेतोगृणंतिवह्नयः ॥ विश्वान्देवांआवहसोमपीतयेंतरि
क्षादुषस्त्व ॥ सास्मासुकेतुःपणोमुरुष्योषुरुवस्थ ॥ मघोनामुषर्धं ॥ यस्यारुशंतोअर्चयःप्रनिभद्रांअरूक्षत ॥ सानो
रयिंविश्ववारंसुपेशसमुरुंदातुसुगंय ॥ येचिद्धित्वामृषयःपूर्वेजुतयेनूनंहूरयंसमहि ॥ सानःस्तोमांअभिगृणीहिरा
धसोषःश्रुकर्णशोभसे ॥ उषोयद्यभानुनाविद्वारावृणवोदिवः ॥ प्रनोयच्छतादृशेकंचिद्युछंतिभोजनं ॥ प्रयाभिर्यासिदाशुषं
यः ॥ सन्नोरायाइडाविश्वपेशसामिमिक्षंसमिडोधिरा ॥ संयुज्ञेवंविश्वतुरंवांमहिसंवाजेवाजिनावति ॥ ४ ॥
उषोभद्रेभिरागहिदिवश्चिद्रोचनादधि ॥ वहंतारुणप्सवउपतास्तोमिनोगृहं ॥ सुपेशसंसुखंरथंयमध्यस्थाउष
स्त्व ॥ तेनोसुश्रवसंजनंप्रावाद्यदुहितर्दिवः ॥ वयंश्चित्तेपनिमणोजुषद्युभिरदर्जनि ॥ उषःप्रारेपथोरुचोदिवो अं
तेभ्यस्परि ॥ युछंतीदिरश्मिभिर्विश्वमाभासिरोचनं ॥ तांतामुषर्वसूयवोगीर्भिःकण्वाअहूषत ॥ ६ ॥ उदुत्यंजात
वेदसंदेवंवहंतिकेतवः ॥ दृशेविश्वायसूर्यं ॥ अपत्येनायवोयथानसंत्वायंत्यूतिभिः ॥ सूरायविश्वचक्षसे ॥ अह
श्रमस्यकेनवोविरुशमयोजनाअनु ॥ भ्राजंतोअग्नयोयथा ॥ तरणिर्विश्वदर्शतोज्योतिष्कृदसिसूर्य ॥ विमोभाभि
रोचने ॥ यत्यङ्खेनावीरुशमयोजनाअनु ॥ भ्राजंतोअग्नयोयथा ॥ तरणिर्विश्वदर्शतोज्योतिष्कृदसिसूर्य ॥ विमोभाभा
ज नोअनु ॥ तंवेरुणप्रथंसिषं ॥ विद्यामेषिरंजसंसूथंहाममानोअक्तुभिः ॥ पश्येजन्मानिसूर्य ॥ सप्तत्वाहरितो
रथेवहंतिदेवसूर्य ॥ शोचिष्केतंविचक्षण ॥ अयुक्तसप्तशुंध्युवःसूरोरथस्यनप्त्यः ॥ ताभिर्यातिस्वयुक्तिभिः ॥ उदुत्यंजातवेदसंदेवंवहंतिकेतवः ॥ दृशेविश्वायसूर्यं ॥ अपत्येनायवोयथानसंत्वायंत्यूतिभिः ॥ सूरायविश्वचक्षसे ॥ अह
त्तांरोदिवं ॥ हरीधमांसूर्यहरिमाणंचनाशय ॥ शुष्केषुमहरिमाणंरणाकोसमदधासि ॥ अर्थाहरिद्वयुमह
रिमाणंनिदंभसि ॥ उदगादयमादित्योविश्वेनसहसासह ॥ द्विषंतंमह्यंरंधयन्मोअहंद्विषतेरधं ॥ ८ ॥ अभित्य
मृषंपुरुहूतमृग्मियमिंद्रंगीर्भिर्मदतावसोधियं ॥ यस्यद्यावोनविचरंतिमानुषाभुजंमंहिष्ठमभिविप्रमर्चत ॥
अभीमवन्पृथुपाजसंविशोयतोरिरिक्वांसोदिव्यंतुजंजनं ॥ ईट्टेहिसासऋभवोमदच्युतंशतक्रतुंजनीसूनृतारुहं

॥ त्वंनोवृत्रहंगिरोभ्योरणोरपोताचयद्गवेरुषमुक्थ्यं॥ सुसंनविड्मरायावहोवस्वानाद्रिंनावसानस्यनर्तय॥ त्व
मृषामपिप्रानारणोरपोधारयःपर्वतदानुमद्दसे॥ इत्वंयदिंद्रशवसावधीरहिमादित्सूर्यंदिव्यारोहयोदृशे॥ त्वमापा
भिरप्रमायिनोधमःसुधाभिर्याअधिशुश्रावजुह्वत॥ त्वंपिप्रोनृमणःशचीनृभिःपुरुष्कृजिच्छतनरस्युरत्यविथ॥
॥ २॥ त्वंकुत्सायुष्णहत्यायादित्थारंधयोतिथिंवायुशंवरं॥ मुहुश्चिद्वज्रिन्नोजसाविवेषोरासनादेवरस्युहत्यायं
जत्रिये॥ तेविश्वातविषसुभ्रमिंघ्नुतावराधःसोमपीथायहर्यते॥ तवत्वंत्रिभिरुक्थवाळृभुक्षणोदेवासोविश्वेदनु
स्वजिनिरेण्यं॥ विजानीह्यार्यान्येचदस्यवोद्विषोमृधंतिरंध्यासासदव्रतान॥ शाकंभवृषन्नमानस्यचोदितार्विश्वस्मा
तेसधमादेषुनाकृत॥ अनुव्रतायरंधयंवपव्रतान्याभिर्द्रुःश्रथयन्वनाभुवः॥ इदुस्थाचिद्दुतोयामिनस्तुरस्तवोतो
याविजिघांसतिद्विषः॥ तक्षद्यत्तृष्णासहसासहीयसीमुन्मनोवाधतेवधैः॥ आत्तावातस्यरुशमणामनोयुजः
आदर्थंमाणमवरन्नभिश्रवः॥ १७॥ मंदिष्टयेधनुतानाकाव्यसचाइंद्रोवंकूवंकुतराधितिष्ठति॥ उग्रोयथिनिरयः
स्तानंसास्मद्रिंभुष्णदिंद्रितारेरत्यपुरः॥ आस्मारथंरथ्पाणेषुतिष्ठसिशाधिहरीमघवन्नायुमद्दस॥ इंद्रयथा
सुतसोमेषुचाकनोमघवाणंश्लोकुमारोहसादृवि॥ अरदोअभीमदतेवनुष्यवेकुत्सायद्युमदिंद्रसन्नृते॥ मनो
भवावृषणश्वस्यकृष्टयोविश्वेतानुसवनेषुप्रवाच्या॥ इंद्रोअश्रायिसुध्योनिरेकेपज्रेषुस्तामोदुयोनियूषु॥
अश्वयुर्गव्यूरथयुर्वसूकरिंदृदृक्षायःक्षयतिप्रयंता॥ इंद्रनमोवृषभायस्वराजेसत्यशुष्मायतवसेवाचि॥ अस्मिं
निंद्रेजनेसवीराःस्मत्सूरिभिःस्तवतामंक्त्याम॥ २१॥ त्यंकमेषंमहयास्वर्विदंशतंयस्यसुभ्वःसाकमीरते॥ अ
स्यंनवामदवनूंरयुमिंद्रंवरस्यामवसेसुवृक्तिभिः॥ सपर्वतोनधृरुणोधर्ष्युतःसहस्रमूतिस्तविषीषुगाहते॥ इंद्रो
यद्वज्रमवधीन्नदीवृतंमुञ्जनपर्वंसिस्रतेषाणेअंधसा॥ सहिद्वराहुरुषुवज्रऊधनिंवृंवुभ्रामदृग्भ्यामर्णाभिः॥
इंद्रेतमंदेस्वपत्यायधियामंहिष्ठंनरंसहिपपुरंधसः॥ आयंगौःपृश्निरक्रमीदसदन्मातरंपुनः॥ पितरंचप्रयंत्स्वः॥
इयंमेअस्यमनुतेजसेकंपृश्निर्जभारसुभृतंवसुत्वनः॥ अंतर्मतीवहतेमेमिरेदमोमूर्धानंदिवोअरतिंपृथिव्याः॥
॥ २२॥ परेहिगृणानइंद्रपरेतेसंतुहरयः॥ अस्मभ्यंवृत्रहंतमाःपुरंदरविमुचोनःसर्मदोदिवः॥ २३॥ परेहिविष्णवा

॥ राम॥
॥१२॥

25/1921

स्तीरजेसोरुषमाशंवतं॥ वृषस्युवंवृणेदुरोभ्यश्वोनिमुंयंथूरुग्रायवेदुनं॥ दूरंनहित्वाबुध्न्यंमयोभुवात्वाणीहूतनुषा
निवृक्तेना॥ तंश्चित्तेयुज्यैवाजेषुवत्रहंतमंहूमहेसखायमाजग्मं॥ गोषूयाणोहरिभिःसंभृतेक्रतविंद्रंत्वंमनुषोगातुयंतवः॥ अर्व
छथाजाद्योर्वनंमायसूमधीरयोदिव्यासयंदवा॥ वृहत्तस्थौरुरुमंबुधन्यंमरुत्वतेमघवन्त्संभृतंवसुः॥ यन्मानुषप्र
धनाइंद्रसृज्यसेनूंषाओमुरुनामंदनंनु॥ यास्श्वेरश्यामंवांभेसुवादयोयीद्धियसावन्नंदते॥ वृषस्थयद्वृहूधानस्यशर्द
सोमदंसुनस्यशासतिंमहिः॥ २२॥ यदिन्नेरंथिनीदरंभतिरहानिविश्वोतनेतहुष्टयः॥ अधाहतमघवन्विश्वसुंस
दोयामनुरावंसाबृहणाभुवत॥ त्वमस्यपारयसिकर्मणोमहोदातन्वतोमर्तस्यसुक्रतो॥ तुजन्नूर्मीमतिमानुजोमहः
पतिर्भुवोदयसेविश्वतस्पृधः॥ स्वंभुवःप्रतिमानंस्वयंभुवंवृत्रंयदिंद्रवरिवश्चकर्तिथ॥ विश्वमाप्रोअंतरिक्षंमहित्वासत्यमद्वानरत्यस्त्वा
नत॥ नयस्यपारावधिवीअनुष्यधोनसंधावृजसेसोअंतमानशुः॥ नोतस्वराड्भरेअस्युधुर्यनुष्कोअन्यज्याकेषुविश्वमा
नुषक्॥ आवंनयंमरुतस्तस्थिवांसंविश्वेदेवासोअमदंनुतुत्ता॥ वृषस्थयद्वृषमतारथंनितंमंदद्यत्यानुयुध॥ २४॥
न्यूधुराजुभुद्भराअदृंगिरंद्रायसदनेविवस्वतः॥ तुरासःसंभिःपथिभिरजोममंदद्यतानाविदुरत्नंससतामिवासिं
दंनदृष्टिंदिवोरेषणारेषुशस्यते॥ दुराअश्वस्यदुरंदृणोसिरेदुरायवस्युवसुकनरनस्यंतिः॥ शिक्षानरःप्रदिवोअकामकर्श
नेःसखासखिभ्यस्तमिदंगृणीमसि॥ नाचीषदंदृपरुरुयुक्तमुनवेदद्भामंतश्चुकितेवसं॥ अतःसृंजेभ्याभिभूतुभर्
मातायुनोजरितुःकाममूनयीः॥ एभिर्युभिःसुमनाएभिरिंदाभिर्नरोनाममानिमाभिश्चना॥ इंद्रेणरस्मूदयंतइंदुभि
र्युनंद्रथंसमिषारभेमहि॥ समिंद्राणासमिषारभेमहिसंवोनोभिःपुरुहूंद्रोअभिद्युभिः॥ संदस्माअमत्सतीरुषायागोअग्रया
स्वावत्यारभेमहि॥ तंत्वामदाअमदंतासिषक्तयातंसोमासोद्रुत्यंसुसत्वने॥ यत्कारवेदशतंवाचयंतिसहस्रमिद्दधतेसप्तसा
सुरंत्वाणिवृत्रहंतये॥ युधाचुधमुपपेदेधिष्ण्याप्रापुरंसमिंद्रंस्योत्सोजसे॥ नम्नायंदिंद्रसरव्यापरावतिनिवृत्तंयानमु
चुनामसाचिने॥ त्वंकरंजमुतपर्णयंवयोस्तिग्मयातिथिग्वायशंबरं॥ त्वंगोतावंगृदयाभिनत्पुरोनाभुंदःपरिषूता ऋज्रि
श्वनाः॥ त्वमेतांजनराज्ञोद्विर्दशाबंधुनासुश्रवसोपजग्मुषः॥ षष्टिंसहस्रानवतिंनवस्युतोनिवृक्तोरथ्यारथ्यादृढव्रत
त्वमेतिथिंसुश्रवसंतवोतिभिस्तवाभिरिंद्रतवयाणं॥ त्वमस्मैकुत्समतिथिग्वमायुंमहेराज्ञेयूनेअरंधनाय॥ यउद

27/192

वैस्कर्मगम्यात ॥ २४ ॥ वृषारदग्नेऽभूनयंस्तेभन्येतेविश्वेअमृतासआयवे ॥ वैश्वानरनामरसिक्षिनीनांसूर्णेवृजनीउपमि
द्यंयन ॥ मूर्द्धादिवोनाभिरग्निःपृथिव्याअथाभवदरतीरोदस्याः ॥ तंत्वारोदसीजनयंतदेवंवैश्वानरज्योतिरार्याय ॥ आस्यै
नरश्मयोध्रुवासोवैश्वानरस्यदधिरेपायवस्नि ॥ यापर्वतेष्वोषधीष्वप्सुयामानुषेषुसिसृतंश्रवाजा ॥ बृहंतीदेवसूनवेसहोदा
रोहंतामनुष्वोनसः ॥ स्वर्वतीसत्यशुष्मायपूर्वीर्वैश्वानरायधुनयंतमायवः ॥ दिवश्चित्तेबृहतोजातवेदोवैश्वानरप्रतिभे
षेमहित्वं ॥ राजाकृष्टीनामसिमानुषीणांयुधादेवेभ्योवरिवश्चकर्थ ॥ प्रनूमहित्वंवृषभस्यवोचंयंपूरवेदृशेसहस्रेण ॥ वैश्वा
नरोदस्युमग्निर्जघन्वाधूनोशंबरंपुरुहूतोऋजीषी ॥ वैश्वानरोमहिम्नाविश्वकृष्टिर्भरद्वाजेषुयजतोनिधावि ॥ शातवनेय
तिर्नोभरध्वमग्निःपुरूणिथंजरतेसूनवेवाने ॥ ३० ॥ वहियशासंविदथेषुकारवेसत्राच्यादूतमुशंजगम्यं ॥ हिनन्मानंरथि
मिवप्रसक्षणंतिभरद्भरवेमानरिष्वा ॥ अस्यरामःसुभगोसदत्सचावैश्वानरेवसुधितौजायेवनुमतौ ॥ दिवश्चित्पूर्वोन्यसादृ
ष्वाप्रछेयंविदुषेपूर्वितायविक्षुवृधा ॥ कृतंनयंसादृदभाजायमानमुस्मत्क्रत्वेदमिध्मंजभरंतसंभृताः ॥ पूर्वीमनुप्रदिवोमध्वआ
यवेग्नयेद्यावेवृषभायशिक्वसे ॥ उशिक्पावकोवसुर्मानुषेष्वाग्निर्होतापायविक्षु ॥ स्तृणानासोयतिरंपृथ्वीमग्निंसुखंरथयंतोवहंतः
यणां ॥ तंत्वायवोमतिभिर्गीर्भिरुक्थैःसामाविप्रासोजरंतोअग्ने ॥ आशुंनयोजंभरंमृज्यमानाः ॥ २६ ॥ अस्मादृतपनस्पु
नुराययुर्योनेरुर्मिस्तोमंमाहिनाय ॥ ऋचीषमाणाअग्नयेभरध्वंहोत्राभिरग्निंनमसानमस्या ॥ अस्मादृतयंतयंयुभरध्यंगू
र्षवाचेसुष्टुतिं ॥ रंद्रोयद्वरमनसामनीषामृतायपस्त्याधियोमर्तपते ॥ अस्मादृत्वमुपमस्यांभरध्यंगूर्षमाण्यंनम ॥ मंहि
ष्ठमच्छोक्तिभिर्मतीनांसक्रतूरिवांरुधम् ॥ अस्मादृतस्तोमंसाहनाम्यंरथंनतष्टेवत्सिनाय ॥ गिरश्चगिर्वाहसेसुदान
वेंद्रायविश्वमिन्वंमेधिराय ॥ अस्मादृतपर्वतारिंद्रियायेंद्रंमहिहत्यंऊवुः ॥ परिद्यावापृथिवीजभ्रउर्वीनास्यंतमहि
महिमानंपरिष्टः ॥ अस्यदेवप्रदिवोहरिंसदोवाकेनुदाउपमंसमर्षे ॥ वेरंरानोवहंतेरथ्येपुरांगूर्तश्रवसंदर्माणं ॥ २७
॥ अस्मादृतस्थातक्षद्वज्रंसपरशुंस्वर्यंरणाय ॥ वृत्रस्यचिद्विदद्येनमर्मनुजंघनाननुदाकिंवभाः ॥ अस्यदेवाःप्रदिवोमरुत्व
नेषुसहोमदःपतयंतपिप्रयाचवंन्वा ॥ मुषायद्विष्णुःपचतंसहीयान्विध्यद्राहंतिरोअद्विमस्ता ॥ अस्मादृतमाश्विनावृष
न्तीरिंद्रायार्कंमहिहत्यऊवुः ॥ परिद्यावापृथिवीजभ्रउर्वीनास्यंतमहिमानंपरिष्टः ॥ अस्यदेवप्रारिरेमहित्वंदिवस्पृथि

॥ राम् ॥
१२३॥

29/192

व्याःपर्यंतरिक्षात् ॥ स्वराळिंद्रोदमआविश्वगूर्तस्तुरिरमंत्रोववक्षणा ॥ अस्यदेवस्यमीळ्हुषोवयांविष्ठस्यसहसानमन्युना ॥ द्यु
म्नानमाणाअवनीरमुंचदभिश्वसोदानूनुसंचेतसः ॥ २८ ॥ अस्येदुत्तुषसारंतुसंधवःपरिष्ठेनंसंमयंतसप्त ॥ रेणानुक
ष्टीःस्वयंदमास्यन्तुर्वीतिर्यगापंतुर्णिक्रः ॥ अस्मादृभ्रंभरतंतुमानोतृषाणंवज्रमाशवेनःकृधुधाः ॥ गोनर्परीवीरुतातिरध्वे
यूनर्णोस्यपांचरध्यै ॥ अस्येदुभ्रंहिषुण्यांतुरस्यकर्मन्नन्यस्यतविषीं ॥ युधेयदिष्णानआयुधान्यृघायमाणोनिरिणा
सिसन्वन् ॥ अस्यर्भियागिरयश्चिदोहाद्यावाचभूमातुवर्षस्तुनेते ॥ उपोवनस्तनयंवानआणिंसद्योजुवद्भ्यांयवसंदुदूषेत् ॥
भूस्मादृत्यरनेद्यंयमेरयद्वज्रंभरन्नृषभानः ॥ प्रनेशंस्यंपस्यानंसेवंध्यंकरद्विमानुदिंद्रः ॥ एतावेहारियोजनाकृ
तंकृंद्रत्नाणिगोतमासोअक्रन् ॥ एषुविश्वपेशसंधियंधाःप्रात० ॥ २९ ॥ ॥ इतिषष्ठमाष्टकेचतुर्थाध्यायः ॥
॥ ॐ प्रमंमहेदनावसानायशूषोगूर्षंगिर्वणसेअंगिरस्वत ॥ सुवृक्तिभिस्तुवतऋग्मियायार्चामार्केभरविश्रुताय ॥ प्रवो
महेमहिनमीभरध्वमांगूष्यंशवसानायसाम ॥ येनानःपूर्वेपितरःपदज्ञाअर्चन्तोअंगिरसोअविंदन ॥ रेवंत्सखायमनुवेवमीमदं
विदत्सरमानंयाथाभिसे ॥ बृहस्पतिर्भिनदद्रिंविदद्गाःसमुस्त्रियाभिर्वावशंतनरः ॥ सकृत्वभासःस्तुभासस्तविष्मेःस्वर
णाद्रिंस्वर्यन्नवंवेः ॥ सरण्युभिःफलिगमिंद्रशंकवलंरवेणदरयोदशग्वः ॥ गृणानोअंगिरोभिर्दस्मोविवरुषसास्वर्णोगो
भिरंधः ॥ विभ्वाभवथयइडासुदीतिरजुष्टरमस्तुभानवे ॥ २ ॥ नदुष्टवंसतममस्यकर्मस्मस्मिन्नारुनमसाविवासे ॥ उपस्तुहि
यद्गिरआपिन्वमर्भंयंसानद्यःश्वतस्त्रः ॥ हितावित्रंसुनजासनोळेअथास्यस्तवमानेभिरर्कैः ॥ भगोनमेनेषदेभ्यांमुन्नधीर
यूंरदंसासुदंसाः ॥ आनाहिवुंपरिषस्वजानाविरूपेपुत्रोवयुनासेभिरत्वैः ॥ हुवेयदुक्थोपारुरंहिचयुभिर्नाक्तंचरतोअन्यान्या ॥ स
नेमिसख्यंस्वपस्यमानःसूनुर्पितरंश्वसासुदंसाः ॥ आमासुचिद्धयुषसुक्रमुष्णाकूरुद्राहणाषु ॥ सनात्सनीळाअवनीरवातावृतारक्षंतेअग्नयःसहोभिः ॥ पुरुसहस्राजनयोनयंतीर्विरूपंस्वसारंभरध्यै ॥ २ ॥ सनायुवानमभ्यंयोभूर्कंवंसुधस्थमुतयेदमस्मत् ॥ पतिंनपत्नीरुशतीरुशंतंस्पृशंतितापसावन्मनीषाः ॥ सुनादेवतयागमंस्तानसायु
नापदस्यंतिदस्म ॥ फुमाअंसक्रतुमाद्रुधाकुःशिशीशचाबुस्रवनुःशचीभिः ॥ सनायुवेगोतमायद्रुनव्यमतक्षद्ब्रह्महरये
याजनाय ॥ सुनीथायेनःशवसानमाधाःप्रा० ॥ ३ ॥ तंमहाँइंद्रंयाह्यंभ्योवाजसातयेधनंजयंहोत्रावाजयंतः ॥ यंहवाभरंधाः

31/1921

रथश्चिद्रथवाहिभ्यो रुद्रासः किरणेनेनत् ॥ भायद्वरो वृंद्रवित्रतावरो ततक्ष वज्रमतिताबलंदभीत ॥ यनाभिरर्यन्नकृतो अ
मित्रान्पुरश्चरन्ति सवुरूहतपूर्वीः ॥ त्वसूरुद्रधृष्णुरतोत्यमृभुस्तानर्यस्त्वष्टा ॥ त्वष्टारुनरुद्रा आणायनुकृत्यायरु
मतसन्नोहन ॥ त्वेहत्यादित्रोदीः सरवारुचयद्वन्त्रिन्त्रकर्मन्त्वभ्नाः ॥ यदुश्ररुषमणः परानोनीरस्यं यानावृतोरधा
धार ॥ त्वेहत्यादित्रारिषण्यरुद्रस्यचिन्मतांनामजुष्टा ॥ त्वोसराका श्वाभवंतेवर्धनेवत्विद्धिवित्युमिवान ॥ ४ ॥ वारहत्य
दित्रार्णसातोस्वर्मीळहनरआजाहचंते ॥ तवस्वधावरुयमासमूर्यकृनिवांतेद्युतसाख्याभरत ॥ त्वेहत्यादित्रसुमयुधूनुगोवांत
स्पुरुकृत्सायरदे ॥ बृहिनंयत्कृदासेरथावगेहारोजनरित्रःशरवेक ॥ त्वेन्यानंद्रदंवचित्रामिपमाणोनपीपयुःपरिज्मना ॥ य
योज्ररप्रत्यसभ्यंमित्मनमूजनेनिष्वधुक्षध्येरे ॥ अकारितंद्रगानंमभिव्रतंमाण्याकानंमसाहाभ्यां ॥ सुप्रवासुनातुमा
भरानःश्रा० ॥ ५ ॥ इणेशधीयसकमस्वाध्यसेनोधंसुहृतिंप्रभरामरुद्र्यं ॥ अपानधीरामनसासुहस्त्याधिरःसर्यतानि
दधेबाभुवः ॥ तेजानुरद्रिवरुचा संवुसणोरुद्रस्यमर्याअसुराअरुप्सः ॥ पावकासःशुचयःसर्यादृशतानानृतमनोघा
रक्षसः ॥ युवानोरुद्राअजरा अभोग्घनोवव्रक्षरोधांसिपर्वताइव ॥ दृळ्हाचिद्विश्वाभुवनानिपार्थिवाचयोयविद्यात
निमृळतना ॥ चित्रोवयद्भाद्यंतानविश्वरथोनरुक्मीत्वेषःसमत्सु ॥ सनेवसूरुशमेरप्यरुक्मेदिवुत्वेषप्रतिका ॥ युवाह
नानोयुमोननित्यानारःकृनानांपतिर्जनीनां ॥ तंवश्चुरथोयुवंसत्यासुनगावोनसेतृभ्यं ॥ सिंधुर्नक्षोदःप्रनीचीरनोनवंतु
गावःस्वर्दृशीके ॥ १० ॥ वनेयुक्ष्वास्थाकमनास्वन्तःक्षमाकृधिविषितंपरिज्मन्या युमतेषुविक्षुगृणानेषुक्षिरातेवाजयें ॥ समा
नसाधःकृतुर्नभद्रोभुवत्सूधीतिरव्यूवाट् ॥ हस्तेरथानोनृम्णाविश्वान्यमेद्वांधातुहानिधारय ॥ विदंतीमत्यनरोधियंधा
दृदायत्तक्षन्मनोअस्मेसंग ॥ अजोनक्षोदोधारयत्पृथिवीनस्तभद्यांमंत्रेभिःसत्यैः ॥ धियाधूतानिपुरुभोजसानिपाहिनुष्यायुरन्वगुहा
गुह्यंगाः ॥ यदेंचिकेतगुरुभवेतुमावःसमादधारामृतस्य ॥ वियंचूतंस्यूतासपंतभादिद्वस्रेनिप्रवबाचास्मै ॥ विषावीरस्य
रोधन्महित्वेनाजाउतप्रक्षुधंतः ॥ चित्रिरपारमेविषायुःसग्रेवृधोराःसमाथेनकृः ॥ ११ ॥ श्रोणंनुपरुषाद्विभ्रण्युरुष्ण
नुश्वरथंमृक्षन्येणांत ॥ पाशुयदेषामरुणिष्वंसांभुवद्वेदानांमाहित्वा ॥ आदित्तारुश्चकृतुनुषंतशुष्मोघद्वृजीवान
निधाः ॥ भजंतविश्वेदमृतत्वमानशुःसपंतोअमृतत्वमर्वे ॥ कृतस्यप्रेषाकृतस्यधीतिभिर्विश्वायुर्विश्वेअधोसचकुः ॥ यस्त
भ्यूदाणाद्यावतिरिक्षानस्मंचिद्धस्तान्दधदंयस्व ॥ होतानिषत्तोमनोरपत्येऽसचिन्नासोपतिरद्यानां ॥ दृळ्हंतदेतोमिथस्त
नूषुसंजानतसदंसरूपाः ॥ पितुर्नपुत्राःकृतुमुषंतश्रोभुन्यभेस्युशासंतुरासः ॥ विराय्यर्णोदुरःपुरुक्षःपिपशना

3/1/24

रथंकृतुमासंतिपुष्यति ॥ नूनंत्यमरुतःशुभंयातनस्मेरुद्रंयुंमेशुभंयातमध्वनन ॥ धुनुस्मृतमृक्थेविश्वचर्षणिनाकंपृष्ठ्यमुतनंप
शुनहिमाः ॥ दधिरमरुतावीरवंतमृतीषाहंरावमुस्मासुकृत्तं ॥ सहस्रिणंशतिनंश्चम्बुवांसंभा० ॥ ८ ॥ पुरुतमायपुरुहूतायतवेनमो
युजानेनमोवहंतं ॥ सुजोषाधीराःपदंरनुमतुपत्नासादन्विश्वेषंयजत्राः ॥ कृतस्यद्वाभनुव्रतागुर्भुवत्परिष्टिर्द्योर्नभूम ॥ बहूंतीमापः
पुरुवासहित्विमूतस्यधानागर्भसदांते ॥ घृष्विर्नरुद्रावृषभंतुवस्वृषभंनरंसप्तवंतंहवामहे ॥ अत्योनाक्रमुन्त्समर्यंनवज्वंसं
धुर्नस्रोतःकृतंवरातेः ॥ नाभिःसिंधूनांभरतेवुस्वाभिर्यानरानावनान्यत्ति ॥ यद्वातंजूतावनाअरंगमाद्दधिद्रेणुरोमोशथिष्यां
॥ श्वसित्यप्नइंसोनसदन्कृत्वानर्तिषोविष्णुरमुष्णुभुंत ॥ सोमानवुधाकृतप्रेनानःपृक्षनंसिष्वाविभुद्रेभोः ॥ २ ॥ रथिनंत्वा
भासरेनसूरगायुर्नाणानित्यानसूनुः ॥ तक्षाभणिंवनोसिषक्षुपयोनधेनुःशुचिर्विभावा ॥ दाधारसेमुमाकानरुषा
यतोनपक्काजेतानानां ॥ ऋषिर्नस्तुभ्योविष्णुप्रशस्तावाजानप्रीतावयोदधाति ॥ दुरोकरोतिक्रतुर्नानित्योजायेवपोनाव
रंविश्वस्मै ॥ चित्रोयदभाद्यंतानविष्टरथोनरुक्मीत्वेषःसमत्सु ॥ सनेवसूरुशमेरप्यरुक्मेदिवुत्वेषप्रतिका ॥ युवाह
नानोयुमोननित्यंनारःकृनानांपतिर्जनीनां ॥ तंवश्चुरथोयुवंसत्यासुनगावोनसेतृभ्यं ॥ सिंधुर्नक्षोदःप्रनीचीरनोनवंतु
गावःस्वर्दृशीके ॥ १० ॥ वनेयुक्ष्वास्थाकमनास्वन्तःक्षमाकृधिविषितंपरिज्मन्या युमतेषुविक्षुगृणानेषुक्षिरातेवाजयें ॥ समा
नसाधःकृतुर्नभद्रोभुवत्सूधीतिरव्यूवाट् ॥ हस्तेरथानोनृम्णाविश्वान्यमेद्वांधातुहानिधारय ॥ विदंतीमत्यनरोधियंधा
दृदायत्तक्षन्मनोअस्मेसंग ॥ अजोनक्षोदोधारयत्पृथिवीनस्तभद्यांमंत्रेभिःसत्यैः ॥ धियाधूतानिपुरुभोजसानिपाहिनुष्यायुरन्वगुहा
गुह्यंगाः ॥ यदेंचिकेतगुरुभवेतुमावःसमादधारामृतस्य ॥ वियंचूतंस्यूतासपंतभादिद्वस्रेनिप्रवबाचास्मै ॥ विषावीरस्य
रोधन्महित्वेनाजाउतप्रक्षुधंतः ॥ चित्रिरपारमेविषायुःसग्रेवृधोराःसमाथेनकृः ॥ ११ ॥ श्रोणंनुपरुषाद्विभ्रण्युरुष्ण
नुश्वरथंमृक्षन्येणांत ॥ पाशुयदेषामरुणिष्वंसांभुवद्वेदानांमाहित्वा ॥ आदित्तारुश्चकृतुनुषंतशुष्मोघद्वृजीवान
निधाः ॥ भजंतविश्वेदमृतत्वमानशुःसपंतोअमृतत्वमर्वे ॥ कृतस्यप्रेषाकृतस्यधीतिभिर्विश्वायुर्विश्वेअधोसचकुः ॥ यस्त
भ्यूदाणाद्यावतिरिक्षानस्मंचिद्धस्तान्दधदंयस्व ॥ होतानिषत्तोमनोरपत्येऽसचिन्नासोपतिरद्यानां ॥ दृळ्हंतदेतोमिथस्त
नूषुसंजानतसदंसरूपाः ॥ पितुर्नपुत्राःकृतुमुषंतश्रोभुन्यभेस्युशासंतुरासः ॥ विराय्यर्णोदुरःपुरुक्षःपिपशना

कृत्तभिर्दृशेना:॥ ३२ ॥ शुक्रः शुशुक्वाँउषो न जारः पप्रास मीळ्हो दिवो न ज्योतिः॥ पशुमजातुमुत वाजयन्तं वीरं दानौ
पितापुत्रः सन॥ वेधा अदृप्तो अग्निर्विजानन्नूधर्गोर्न वोळ्हा भरति प्रजानन्॥ मनोन वोळ्हामाशुमत्यं सुमत्यै सुदानवे वेधसे
शीरपाणिम्॥ प्रत्नं न जारमदितेर्दुवस्यं सुप्रतीकं विश्वावारमश्विना॥ विशो यद्द्रुहमभि सनीळा अर्धं दक्षस्य पित्र्यस्य
तावृतामनेतिरभ्यायदर्भमश्रिंचदर्थं॥ नक्तंतुदो यदवहन्त्समाने नृभिर्यद्युक्तो विवरपासि॥ उषो न जारो विभावोस्रः
संज्ञातरूपश्चिकेतदस्मे॥ त्मना वहन्तोऽवसे यजध्यै विश्वे सु नो विथुरा वीतये भुवः॥ ३३॥ वनेमा पूर्वीरर्यो मनीषाग्निः सुशोक
कविश्वान्यश्याः॥ आदेव्यानि व्रता चिकित्वानानुषग्यजसे यज्ञियानि॥ गर्भो यो अपां गर्भो वनानां गर्भश्चरिष्णुरर्चिषामरिष्टः
अरथो॥ अदीदिद्द्यामुत पृथिवीं न भूमाप्रा अयजिष्ठो अध्वरेषु यज्ञैः॥ सदा पाह्यग्ने अप्रयुच्छन्त्सुवीरासो बृहद्वयो दधानाः॥
[illegible] ॥ एवा चिदग्ने सहसावन्नच्छा वाजं याहि बृहता सनिष्यन्॥ पृक्षं न तिग्मे रघुपत्वन्रारन्मर्तं न शोचे अजरो
अराधि॥ होतारं त्वा वृणते मर्त्येषु निषत्तं कृण्वन्नि ह्यन्यजस्यसि॥ गोषुभरो वसुवने वसुधेयस्य नो दधि पूभरन्त्वग्ने
रुचा॥ वित्ता नरः पितुरेवा भरन्तं रुचा सपर्यन्नुपतृन्नि जिघ्रेः॥ वेरोभरन्त उशतो यविष्ठ्य मन्द्रजिह्वा जुह्वो
रुशन्तं पतिं न नित्यं जनयः सनीळाः॥ स्वसारः श्याव्यं नमतो मनुष्वच्चित्रमुच्छन्तीमुषसं न गावः॥ शीळुं चिद्दारुं पितरो न
दक्षं शश्वन्तं चिन्नंशमाजा जनन्त॥ चक्रुर्दिवो बृहतो गातुमस्मे अहूः स्वं वितुः कतुभिर्ऋभ्वा॥ दधन्वे यो नर्यो गर्भो
अप्स्वा मातरिश्वा वातो न वनसः सधस्थे॥ अतष्टो रथो मघवन्त्सोमपीतये विमोचनाय हरयो हरिभ्याम्॥ मथीद्यदीं विभृतो
मातरिश्वा गृभायद्वेदिषितो दिवेदिवे॥ आदीं गृभ्णाति सहसा सस चासां द्वयोर्नाम महिषश्चकार॥ महे यत्त्वा पुरूरवसे
उर्वशीर्ममायवे तनयाय त्रितक्रतो॥ इळाभिर्विश्वमानुषो नि षेदिषे होत्रा भारती वृत्रतूर्ये॥ ३४॥ स्वायुधस्य ते सतो
भुवनस्य पते वयं देवत्रादितेऽनर्वाणः स्याम॥ यो नो अग्ने दुरेवो दुर्हृणायुरभिदासति दुरितं तमप क्षुधि॥ अग्निं विश्वा अभिपृचः
सचन्ते समुद्रं न स्रवतः सप्तयो हृदः॥ नाजामिं विद्म कतमो न आजगन्नद्या पतिं सुहवं नारिरत्नम्॥ आयं दिवं नृपतिं
तेजसानूरुर्वीं गव्यूतिमभयं कृधी नः॥ अग्नेः शर्धमनवद्यं युवानं स्वाध्यं जनयं सूदयं यज्ञम्॥ मनोजवेषं वृषणं

॥ तेअग्नेसुमतिंभिक्षमाणादिविश्रवोदधिरेयुतिर्यासः॥ नक्तांचचक्रुरुषसाविरूपेकृष्णंचवर्णमरुणंचसंधुः॥ धात्रायेमर्तान्कपृथेअग्नेतस्यांममूर्धानोवयंवे॥ छायेवविश्वंभुवनेसिसक्षस्यापप्रिवान्रोदसीअंतरिक्षं॥ अवीवृधन्नूधरैनान्भिन्वतीरदीदरीरन्धीयामातोताः॥ ईशानासःपितृवित्तस्यरायोविश्वेरयःप्रतिहिमानाभरध्वं॥ एतानेअग्नउचथानिधोनुष्टनिसनुमनसाहुवेवं॥ शकेमरायःकुधरायमंतेधिश्रवोदधमस्तुरथानां॥ २०॥ प्रप्रयंतेअध्वरंवनुष्वाग्नेयँभारेअस्मन्यश्रुते॥ यस्मीहतेनाधृष्टयःसंतग्मासःकृष्टिषु॥ भरेषराश्वंयुगंयं॥ उतब्रुवंतुनंतनउदग्निर्बृहद्भानुं॥ धनंतुयोरणेरणे॥ यस्यदूतोअमिष्टयेविहव्यानिवीतये॥ दस्मत्कृणोत्यध्वरं॥ तमिद्दुव्यमंगिरःकृदंसहसोयहो॥ जनाआहुःकवुहिंषे॥ २१॥ आचुवहासितावृहद्बाउपप्रक्षसे॥ हव्यादमूरदीतये॥ नयोरुषिरध्वरःश्रुष्टेरथस्यकृन्तन॥ परिज्मेवाग्निरत्क्यः॥ तोतोवाज्यरीयभिर्भूर्वस्मादर्वरा॥ प्रराध्नोअक्रभिष्ठान्॥ उतस्मामत्कृधीयँवृहद्दग्नेविवासति॥ देवेभ्योदेवराशुषे॥ २२॥ जुषस्वसप्रथस्तमंवचोदक्षाभरामहे॥ हव्यादाजुह्वानआसनि॥ अथातेअंगिरस्तमाग्नेवधस्तमाहुवे॥ वाजिन्मूत्रत्वसानसि॥ कक्षीवाभिजनीनामग्नेमित्राअसिप्रियः॥ सखासखिभ्यूतये॥ यजानोमित्रावरुणायजेदेवाँऋतंबृहत॥ अग्नेयक्षिस्वंदमं॥ २३॥ कानउवाचमंनसोवरायुभुवदग्नूरंतमाकामान्पिपा॥ कांवायुक्तेःपरिरक्षेतुभापूकेनवातुमनसावरामं॥ एतेअग्नयःसुदानवोनिरेकाःकृष्टीरयोधाः॥ कपुरुताभवानः॥ अवतोतारादसिविश्वमिन्वयंजामहेसौमनसायरुद्रान्॥ प्रस्रक्षिवोयुक्षसाध्यायेग्नुभ्यज्ञानामभिरातिषावा॥ अथावृसोमपतिंहरिभ्यामातिष्ठमेरथमाशूदावन्॥ मृजानासोवर्चसाप्तंदिशासान्वंतोनवंतसीहृदेवः॥ वधिष्टवज्रमुतयेयजध्वधिप्रयंतर्जनितुर्वसेनो॥ यथाविप्रस्यमनुषोहविर्भिर्देवाँअयजःकविभिःकविःसन्॥ एवाहीतःसत्यतरत्मद्याग्नेमंद्रयाजुह्वायजस्व॥ २४॥ कथादाशेमाग्नेयंकास्मैदेवत्वष्टाचन भामिनेगीः॥ योमर्त्येष्वमृतऋतावाहोतायजिष्ठस्तूणातिदेवान्॥ योअध्वरेषुशंतमऋतावाहोतामूनमोभिराकृणुध्वं॥ अग्निर्यहेमनीषीदेवान्त्सचाबोधातियर्नेसायजाति॥ सहिक्रतुःसमर्यःससाधुर्मित्रोनभूदद्भुतस्यरथीः॥ तंमर्येष्वग्नथमंदेवयंतोर्विशउषंत्रुचेतदंत्यारेः॥ सनोवृणान्नृतमारेशाअग्निर्गिरावसावनुधीतिं॥ तनो

॥ राम॥
॥ ८॥

35/1925

यूयमुषासःशचिधाजातेअस्तादृषयेतुमन्म॥ एवाग्नेगोतमेभिर्ऋतावाविप्रेभिरस्तोष्टजातवेदाः॥ सएषुयूथेवृषभःकनिक्रदत्सोमपाःसोमपेयायधेनुजोषमाचिकित्वान्॥ २५॥ अग्निंतंगोतमोगिराजातवेदसंविवर्धयत्॥ शुक्रंभिरजस्रपाणुभः॥ तुभ्यंतंगोतमोगिराराय्स्कामोदुवस्यति॥ शुक्रेण०॥ तमुत्वावाजसातमंमंगिरस्वद्धवामहे॥ शुक्रेण०॥ तमुत्वाहरितंमम्रुषोदृस्यूरवधूनुषे॥ शुक्रेण०॥ अवोचामरहूगणाग्नयेमधुमद्वचः॥ शुक्रेण०॥ २६॥ हिरण्यकेशोरजसोविसारेदिवस्पृथ्वाहासेतुना॥ शुचिभ्राजाउषसामेतिरेचाद्यश्चतीरप्स्वंतरापृस्वानसत्याः॥ आतेसपूर्णाअभिनंतएवैःकृष्णोनोनाभहुभोयदेदं॥ शंताभिर्नस्तमयंताभिरागात्सतंतिभिर्हसनंयजत्रा॥ यदीमृतस्यपयसापियानोनेशीमृतत्वंपुरुधाभीरजेथाः॥ अर्यमाभित्रोवरुणःपरिज्मात्वंदक्षंदधिरेपूरुषत्रा॥ अग्नेयानेगोमतुरश्वावतःसहस्रायहो॥ अस्मेधेहिज्ञानवेदोमहिश्रवः॥ सइधानोवसुकृदिळस्पदेळेन्योगिरा॥ रेवदस्मभ्यंपुर्वणीकरादिहि॥ सुपारोअग्नेअवतंत्वमद्यनोनेषन्नेनमाघस्यविद्वान्॥ सत्तिंगमेभरत्समोदहूतिं॥ २७॥ अवोनोअग्नऊतिभिर्गायत्रस्यप्रभर्मणि॥ विश्वासुधीषुवंद्य॥ आनोअग्नेरयिंभरसत्रासाहंवरेण्यं॥ विश्वासुपूरुधूरुहे॥ आनोअग्नेसनेनुमोरयिंसहस्रवर्चसं॥ मादींकंधेहिजीवसे॥ प्रवोतासिसुभगोविपन्यवेगायतमग्नयेभरतस्मैसमस्यवे॥ यानोअग्नेभिरासत्यैतिरःपरीष्टसः॥ अस्माकंमिद्धवंभव॥ सहस्राक्षोविचर्षणिरग्नीरराळसिसधति॥ होतागणीतउक्थ्यः॥ २८॥ इत्थाहिसोमइन्मदेब्रह्मात्वाचकारवर्धनं॥ शवसिष्ठवज्रिन्नोजसाप्रथिव्याःशर्णादिवंसर्जन्कृष्वसंजयः॥ सत्वांमदंहिष्ठमीमहेमदःसोमंश्येनाभरतःसुतः॥ येनावृत्रंनिरुद्भ्योजसार्जघंथवज्रिन्नोजसार्चं॥ प्रेत्यंहोहिध्यृहिनंतवन्योनियंसते॥ इंद्रनूमांदित्तेशवोतनोवृत्रंजघन्वाँअपोर्चं॥ निरेकंभूम्याअधिरुरुजेघंथनिर्दिवः॥ सूनामरुतोवरुणोयमश्वत्थाग्नेअपोर्चं॥ इंद्रोवृत्रस्यदोधतःसानुवज्रेणहीळितः॥ अभिक्रम्यावजिन्नुतघःसमीयचोरयंनर्चं॥ २९॥ अभिसानोनयाग्नेवस्यइष्कृधिघंसत्क्षुमतीमिषं॥ मंहानरंदेवभक्तंयविष्ठ्यसूरिंदेवायजंसखायं॥ इंद्रंतुभ्यमिदद्रिवोनुसंहसिन्नायं॥ यद्धत्थमायिनंमृगंतमुत्वंमायययावधीरर्चं॥ वितन्वन्सोअजरंनवृतिंनाव्याऽनु॥ महत्तेवृष्णोवीर्यं॥

॥ राम ॥
प्र० अ०

37/1925

धिश्चियोदधिरेरश्मिमातरः॥ गोमातरोयशुभयंतेऽजनिभिरलनृषऊऋादधिरेविरुक्मतः॥ चार्धंतविश्वमाभिगातिमरुषो
न्येषामनुरायतेधृतं॥ नियेभानेतेरुकमंवासऋष्टिभिःप्रच्यावयंतोअच्युताचिदोतसा॥ मृगोतनायमरुतोरयथा दर्शनो
मः दृष्यंतारुशुग्भं॥ प्रयद्ग्रथेषुदृषंतारुषुग्भंगातेअद्रिमरुतोरदंतः॥ उतारुषस्यविष्यंतिधारश्चर्मेवादिवधृणिरुग्भं॥ आ
योवहंतुसप्तयोरघुष्यदोरेषुपत्वानःप्रजिगातबाहुभिः॥ सदृताबृहिरुरुवःसदस्कृतमादर्यंतेमरुतोमध्वाप्रयः॥ ९ ॥ नो
हुवंतुसतएसोमहित्वनाकंतसुरुचक्रिरेसदः॥ विष्णुर्यद्धावृषणंमदच्युतंवयोनसाद्मन्यरुहद्विरोचयत्॥ शरारवःशुभ
धानतमंसःश्रवस्यवोनश्तनासुजातिरे॥ भर्यंतोविश्वाभुवनामरुद्भ्योराजोनदृत्वःपवसेदिवोवरं॥ त्वशपदंवराहंतेविष्व
यंसदस्त्रभृष्टिंस्वपाअवर्तयत॥ धुनइंद्रोनपर्वशोमिकृंतवद्वल्गूयतिरुषामोब्जदर्णवं॥ क्रुधंनुनइंद्रुतंतओजसारदद्गणो
भिरुविषंरुजं॥ धमंतोवाणंमरुतःसुदानवोमदेसोमस्यराण्यानिचक्रिरे॥ भुवत्पवेरुषायाकृण्याहतःकरद्विश्वानुदृ
तेतयाविशे॥ सिंचंतुत्सुगोतमायतृष्णजे॥ आगच्छंतीमवसाचित्रभानवःकामंविप्रस्यतर्पयंतआगमैः॥ यावद्राधोराश
मानायसंतिचुयावन्नितोदयेसुतेयछताधि॥ भूरिभ्योयंतानिमरुतोविधर्तरिनोधत्तरयिषुरुक्षणःसुदंसे॥ २॥ मरुतोयद्धविष्
स्यंपाथादिवोविमहसः॥ ससद्गणोपातमोजनंनः॥ यज्ञंवोयज्ञवाहसोविश्वेस्यामानोनोमरुतःश्रुणोतन॥ इहवोयस्यसु
जिनोनुविभूमतेसत॥ सगंतागोमतिव्रजे॥ भूस्यद्वारस्यबर्हिषःसूनुःसोमाहिविष्मतः॥ रुक्मंयदद्ध्रायस्यते॥ धूम्यस्यो
त्वाधुनोविभ्वायश्वर्घृणीरभि॥ स्वरंचित्सुस्कृतीषिधः॥ २२॥ पृषंभिर्हिभिर्दाविमवारुहंमरुतानृयं॥ अवोचिष्वर्ण्यं
नं॥ सुभगःसप्रयज्यवोमरुतोभस्तुमर्त्यः॥ यस्यप्रयांसिपर्थथ॥ शरामानस्यवानरःस्वदस्यसत्यशवसः॥ विदाकामस्य
वेनतः॥ यूयंतत्सत्यशवसआविष्कृतमहित्वना॥ विध्यताविद्युतारसः॥ गूहताद्युतंमाविदन्मित्रंमाविदन्॥ त्यानेदुग्रा
यदृष्मसि॥ २३॥ प्रतत्सुसःप्रतवसोविरप्शिनानानतामविथुराऋजीषिणः॥ जुष्टतमासोनृतमासोअंजिभिर्व्यानशुरुक्ष
दुस्राइवस्तुभिः॥ उपद्यवरुषदश्चिध्वयधियंवयदेवमरुतःकदोचिदस्या॥ श्रोतनतिक्वाउपवोरथोयथाधुमुद्यतामधुवंमु
चेते॥ प्रेषामज्मेषुविथुरेषरजतेभ्रमियांमेषुयदृष्टयंतेशुभे॥ तेर्षाऊयोधुनयोभ्राजदृष्टयःस्वयंमहित्वंपनयंतधूतयः
॥ सहिस्वसत्यएदश्वोयुवागणोऽयाट्शानस्तविषीभिरावृतः॥ असिसत्यऋणयानएषोस्याधियःपितापितुरारुजंगृ

णः॥ पितुःपुत्रस्यजनिमानवरामसिसोमस्यनुद्राधसेगातुचक्षसे॥ यदीमिंद्रंशमृक्वभारतादिन्नामानियुतियंनि
रधिरे॥ श्रियसेकंभानुभिःसंमिमिक्षिरेतेरश्मिभिस्तंऋक्वभिःऋक्वरयः॥ तेवाशीमंतइष्मिणोअभीरवोविद्रूपासःपिपिशुर्नसूनवः
स्यूधार्नवः॥ २३॥ आविद्युन्मद्भिर्मरुतःस्वर्कैरर्षत्तिरःशर्यांमन्वेषिरेधृषत्॥ आवविष्वानद्वसुरोतपर्वतासःसमायाः
तेरुणभिर्वरंमापितृष्वणेःशुभंयातिरथेनाभिरञ्जते॥ रुक्मोनचित्रःस्वधितीवान्पव्यारथस्यनघनंतुभूम॥ श्रियंकंवोअधि
तनूषुवाशीर्मेधावानारुद्रवंतंगृणीषे॥ युष्मेभ्यंकंमरुतःसुजातास्तविष्मासोयुनयंतेअद्रिं॥ अहाविग्राःपर्यंतुआ
गुरिमांधियंवार्कार्योवंदत्वी॥ त्यंचिदृभ्वंतोगोतमासोऽकैरुक्षंवनुद्रुत्सुधिषवंध्यं॥ एतत्त्यंनयोतनमंचतिसुस्वर्हण्मरुतो
गोमातरः॥ पश्युरिरण्यचक्षानयोरद्रिभ्रावंतोवुरादहन॥ एषास्यावोमरुतानुभर्त्रीप्रतिष्टाभतिवाघतोनवानी॥ अस्तोभयु
र्हृयोसामनंसुधागंभस्त्योः॥ १४॥ आनोभद्राःक्रतवोयंतुविश्वतोदब्धासोअपरीतासउद्भिदः॥ देवानोयथासदमिद्वृधेअस
न्नप्रायुवोरक्षितारोदिवेदिवे॥ देवानांभद्रासुमतिर्ऋजूयतांदेवानांरातिरभिनोनिवर्तते॥ देवानांसख्यमुपसेदिमावयंदेवा
आयुःप्रतिरंतुजीवसे॥ तानपूर्वयानिविदाहवामहेवयंभगंमित्रमदितिंदक्षमस्रिधं॥ अर्यमणंवरुणंसोममश्विनासरस्वती
नःसुभगामयस्करत॥ तंनोवातोमयोभुवातुभेषजंतन्मातापृथिवीतत्पितादौः॥ तद्ग्रावाणःसोमसुतोमयोभुवस्तदश्वि
नाशृणुतंधिष्ण्यायुवं॥ तमीशानंजगतस्तस्थुषस्पतिंधियंजिन्वमवसेहूमहेवयं॥ पूषानोयथावेदसामसदृधेरक्षितापा
युरदब्धःस्वस्तये॥ २५॥ स्वस्तिनइंद्रोवृद्धश्रवाःस्वस्तिनःपूषाविश्ववेदाः॥ स्वस्तिनस्तार्क्ष्योअरिष्टनेमिःस्वस्तिनोब्र
हस्पतिर्दधातु॥ दृषदश्वामरुतःशुभ्रमातरःशुभंयावानोविदथेषुजग्मयः॥ अग्निजिह्वामनवःसूरचक्षसोविश्वेनो
देवाअवसागमन्निह॥ भद्रंकर्णेभिःशृणुयामदेवाभद्रंपश्येमाक्षभिर्यजत्राः॥ स्थिरैरंगैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्व्यशेमदेव
हितंयदायुः॥ शतमिन्नुशरदोअंतिदेवायत्रानश्चक्राजरसंतनूनां॥ पुत्रासोयत्रपितरोभवंतिमानोमुध्याराधसःपथश्चित्॥
युयोनोऽअदितिर्योरुपस्तरिक्षमदितिर्मातासपितासपुत्रः॥ विश्वेदेवाअदितिःपंचजनाअदितिर्जातमदितिर्जनित्वं॥ २८॥ क्रतुनापनाविरुणामित्रोनयतिविद्वान्॥ अर्यमादेवैःसजोषाः॥ तेहिवस्वावसवानास्तेअप्रमूरामहो

भिः॥ व्रतारक्षंतेविश्वाहा॥तेअस्माभ्यंशर्मयंसंनसुत्रामत्यभ्यः॥बाधमानाअपद्विषः॥विनः पथःकृतार्यमन्वित्रेसोमस्यनः
॥ऊषाभिर्गोत्रंवसाः॥इनोधियोयोगेभ्योरयिन्विश्वेवेनयावः॥कृतोनःस्वस्तिमदः॥ १७॥मधुवाताऋतायतेमधुक्षरंतिसिंधवः॥माध्वीर्नःसंत्वोषधीः॥मधुनक्तमुतोषसोमधुमत्पार्थिवंरजः॥मधुद्यौरस्तुनःपिता॥मधुमान्नोवनस्पतिर्मधुमाँअस्तुसूर्यः॥माध्वीर्गावोभवंतुनः॥ शंनोमित्रःशंवरुणःशंनोभवत्वर्यमा॥शंनइंद्रोबृहस्पतिःशंनोविष्णुरुरुक्रमः॥ १८॥त्वंसोमप्रचिकितान्मनीषात्वंरजिष्ठमनुनेषिपंथां॥तवप्रणीतीपितरोमयोभवंदेवेष्वग्नेममधाःरोचनं॥त्वंसोमक्रतुभिःसुक्रतुर्भूस्वर्दृशःसुदृशोजातविश्वदेवाः॥महिव्रधोमहद्भिर्मह्वब्रह्मभवाविशंसः॥ राजानंत्वरुणमश्वत्रनीडेहवामहेसोमपामनीकेसुहवेभुरण्यंतवसामूधाम॥सुष्टुद्यौर्मासिपृथिवीनमिभिर्द्यांस्कभायत्वमेतांसंसाम॥ यातेधामानिहविषायजंतिताविश्वस्यपरिभूरस्तुयज्ञं॥ यातेधामानिहविषायजंतिताविश्वस्यपरिभूरस्तुयज्ञं॥ गयस्फानोअमीवहाक्षुमित्सुक्षेत्यध्रिवः॥नःसोमःसर्ववीरहाग्नेसंसदमित्सखा॥ सोमपास्तेमयोभुवःहितयःसंतिदाशुषे॥तासांनोविताभव॥ इमंयज्ञमिदंवचोजुषाणउपागहि॥सोमस्यनीहृषेभव॥ २०॥सोमोधेनुंसोमोअर्वंतमाशुंसोमोवीरंकर्मण्यंददाति॥सादन्यंविदथ्यंसभेयंपितुश्रवणंयोददाशदस्मै॥ २१॥अषाळ्हंयुत्सुगोषुतंनाःसुपर्णंसुस्वर्वंनरं॥त्यांनित्रिंश्वस्मभुवनायरुष्यूनांवानूनंव्यूर्णुषाआवृतंमः॥प्रत्यूचीरुदस्याअदृग्रिविर्तिष्ठन्नाघनेतुष्णमभ्वं॥स्वरुंनपेशोमघुदंयधेनुंचिकित्विदुषेदुहितामनुमश्रेत॥ २४॥अतारिष्मतमसस्पारमस्याघाउछंतीयुवनाकृणोति॥श्रियंकृण्वानास्मयतेविभातीसुप्रतीकासोमुनसायोनागः॥भास्वतानेत्रादुहितादिवोनःसूनृतानांरिक्थमभिगृणानाः॥श्रुतारंतोनूनतोअश्वयुभ्यानुषोगोअग्रयानुषोअश्व्योउषर्मासिवाजिनीवति॥उषस्तमश्यांयशसंसुवीरंदासप्रवर्गंरयिमश्वबुध्यं॥सुदंससाश्रवसायाविभासिवाजप्रसूतासुभगेहवंते॥विश्वानिदेवीभुवनाभिचक्ष्याप्रावाचक्षूरोदसीविभाति॥विश्वंजीवंचरसेबोधयंतीविश्वस्यवाचमविदन्मनायोः॥पुनःपुनर्जायमानापुराणीसमानंवर्णमभिशुंभमाना॥श्वघ्नीवस्तुविदनंअमिनायामतंस्यदेवीजरयंत्यायुः॥ २५॥ऋणंबदिदोअतोअवोध्यपस्मारंसनुनर्युयोतु॥ प्रमिनतीमनुष्यायुगानियोयोनारस्यचक्षसाविभाति॥पुष्टंवसुविश्वासुभगामथानासंयूनसारंउविंयाव्यश्वत॥आमेननतेद्व्यानिव्रतानिसूर्यस्यचक्षिरमिमीरेशुना॥उषस्तच्चित्रमाभरावसुमत्येविधातवे॥यन्नोकंचनमर्तंजुजोषतेवंधुमंत्रेसुविदत्रायतेधियः॥ उषोअद्येहगोमत्यश्वावतिविभावरि॥रेवत्स्मव्युच्छसूनृतावति॥युक्ष्वाहिवाजिनीवत्यश्वाँअद्यारुणाँउषः॥अथोनोविश्वासोभगान्याभरा॥ २६॥अश्विनावर्तिरस्मदगोपरिहिरण्ययात्॥आधत्थंसमनसानियछतं॥याविष्ठाश्लोकमाहुषोयातिर्जनायसूरयः॥आनूनंवहतमश्विनायुवं॥एहदेवामयोभुवोरथेनसूर्यत्वचा॥उषसंवांसुभोजसंवोळ्हारमनुगायसि॥ २७॥अग्नीषोमायुवमंसमेशंतंदेवाहवे॥यतिसूक्तानिहर्यतंभवंतेराजथूभयः॥अग्नीषोमायोअध्वरोमित्रंदेवंचःसपर्यति॥तस्मैयजंतसुक्रतूयुगानियोधत्थस्त्र्ये॥अग्नीषोमायआहुतिंयोवांदाशाहविष्कृतिं॥सप्रजनयासुवीर्यंविश्वमायुर्व्यश्नवत्॥अग्नीषोमाचेतितद्वीर्यंवांयदमुष्णीतमवसंपणिंगाः॥अ

41192

जनयस्त्वंगाः॥स्वमातरंधयोर्वेनरिरेतंज्योतिषाविततंवंवनर्थ॥देवेभ्योमधुमत्सादनंवसोमरायोभागंसहसावन्नभियुध्य
॥मात्मातेनदभन्वीर्यस्याभर्त्यैःप्रचिकित्वाणविंद्रा॥ २३॥एतावत्याउषसःकेतुमक्तवेर्वेअर्पंरजसोभानुमंजते॥नि
मूष्वानाआयुधानीवधृष्णवःपशुसाकोरथीर्यंतिमानरः॥उरुंपंथामनुरणाभानवोरथंस्यापुत्रासोअनुवीरमग्मियुः॥अनु
त्वाषासोयुयुजानिपूर्वथारुरुचानंभानुमरुषीरशिश्रयुः॥अर्वंतिनारीरुपसोनसूदयोभिःसमानेनयातनेनाधगुवतः॥इषुवह
तीःसुकृतेसुदानवेविश्वेदहयमाजनायसश्चते॥अधिपेशांसिवपतेनृतूरिवापोर्णुतेवस्नउस्रेवबर्हजं॥त्यांनिर्विश्वस्म
भुवनायरुष्यूनांवानूनंव्यूर्णुषाआवृतंमः॥प्रत्यूचीरुदस्याअदृग्रिविर्तिष्ठन्नाघनेतुष्णमभ्वं॥स्वरुंनपेशोमघुदंयधेनुं
चिकित्विदुषेदुहितामनुमश्रेत॥ २४॥अतारिष्मतमसस्पारमस्याघाउछंतीयुवनाकृणोति॥श्रियंकृण्वानास्मयतेविभाती
सुप्रतीकासोमुनसायोनागः॥भास्वतानेत्रादुहितादिवोनःसूनृतानांरिक्थमभिगृणानाः॥श्रुतारंतोनूनतोअश्वयुभ्यानुषोगो
अग्रयानुषोअश्व्योउषर्मासिवाजिनीवति॥उषस्तमश्यांयशसंसुवीरंदासप्रवर्गंरयिमश्वबुध्यं॥सुदंससाश्रवसायाविभासिवा
जप्रसूतासुभगेहवंते॥विश्वानिदेवीभुवनाभिचक्ष्याप्रावाचक्षूरोदसीविभाति॥विश्वंजीवंचरसेबोधयंतीविश्वस्यवाचमविदन्मनायोः॥पुनःपुनर्जायमानापुराणीसमानंवर्णमभिशुंभमाना॥श्वघ्नीवस्तुविदनंअमिनायामतंस्यदेवीजरयंत्यायुः॥२
॥ऋणंबदिदोअतोअवोध्यपस्मारंसनुनर्युयोतु॥ प्रमिनतीमनुष्यायुगानियोयोनारस्यचक्षसाविभाति॥पुष्टंवसुविश्वा
सुभगामथानासंयूनसारंउविंयाव्यश्वत॥आमेननतेद्व्यानिव्रतानिसूर्यस्यचक्षिरमिमीरेशुना॥उषस्तच्चित्रमाभरावसुमत्येविधातवे॥यन्नोकंचनमर्तंजुजोषतेवंधुमंत्रेसुविदत्रायतेधियः॥ उषोअद्येहगोमत्यश्वावतिविभावरि॥रेवत्स्मव्युच्छसूनृतावति॥युक्ष्वा
हिवाजिनीवत्यश्वाँअद्यारुणाँउषः॥अथोनोविश्वासोभगान्याभरा॥ २६॥अश्विनावर्तिरस्मदगोपरिहिरण्ययात्॥आधत्थंसमनसानियछतं॥याविष्ठाश्लोकमाहुषोयातिर्जनायसूरयः॥आनूनंवहतमश्विनायुवं॥एहदेवामयोभुवो
रथेनसूर्यत्वचा॥उषसंवांसुभोजसंवोळ्हारमनुगायसि॥ २७॥अग्नीषोमायुवमंसमेशंतंदेवाहवे॥यतिसूक्तानिहर्यतंभ
वंतेराजथूभयः॥अग्नीषोमायोअध्वरोमित्रंदेवंचःसपर्यति॥तस्मैयजंतसुक्रतूयुगानियोधत्थस्त्र्ये॥अग्नीषोमायआहुतिं
योवांदाशाहविष्कृतिं॥सप्रजनयासुवीर्यंविश्वमायुर्व्यश्नवत्॥अग्नीषोमाचेतितद्वीर्यंवांयदमुष्णीतमवसंपणिंगाः॥अ

वातिरतं हसंयस्मूरेषोवेदेत्यान्तिरंकृधुभ्यः॥ युवमेतानिरिणेरिरंचनान्वग्निश्चसोमसुसंकरंअथत्तं॥ युवंसंधूरभिरोरुतेरथारग्नीषोमाविमंसुवर्णंएभीतान॥ आन्यंदिवोमातरिश्वाजभारमथारत्वंपरिश्रुतोअद्रेः॥ अथोषोमाअब्रुवाणावाहुधानोरुंयुद्धायंचकृधुरुलोकं॥ २०॥ अग्नीषोमाहविषःप्रस्थितस्यवीतंहर्यतंहवणाजुषेथां॥ सुशर्माणास्वसाहिभूतमथाधत्तंयजमानायशंयोः॥ या अग्नीषोमाहविषासपर्याद्देवद्रीचासाधथोधत्थोवसूनि॥ वस्वीष्वंतरेशतंपातमंहसोभिरक्षतंनोधियइषण्यतं॥ अग्नीषोमासवेदसासहूतीवनतंगिरः॥ संदेवत्राबभूवथुः॥ अग्नीषोमावनेनसोधावीपूतेनवाजिना॥ तस्मैरारथतंदृहत॥ अग्नीषोमाविमेसुतंजुषेथांविमेहवं॥ युवंहव्यान्तुजोषथः॥ आयातमुपंनः सचा॥ अग्नीषोमापिपृतमर्वतोनआप्यायंतामुदियाहव्यसूदः॥ अस्मेवत्सायेमधनंदधातं॥ यत्तंशृणुतंनोअध्वरंजुषेथां॥ २१॥ इमंस्तोममर्हतेजातवेदसेरथमिवसंमहेमामनीषया॥ भद्राहिनःप्रमतिरस्यसंसग्नेसख्यमाषोमाराधसंतवे॥ यस्मात्मायजसुसाधत्यनुर्वासेनिरर्धसूदयं॥ मतंनावृनेनमस्यास्यहूतिरग्ने॥ याकृमंत्वासुमिधंसाधयाधियस्तेदेवाहूतिरेदाजुषं॥ त्वमादित्याआवृहानोअंशमग्ने॥ भरामेधंकृणवामाहवींषिनोनियंतःपर्वणापरुषं॥ नीवारवत्प्रतरंसाधयाधियाग्ने॥ विशोयाअस्यचरंतिनृम्णंवाहिष्ठंनृभ्यउरुणंकृधिनः॥ त्रिरःसप्तकृणुष्वसोमपीतयेदेवेभिर्नोयजत्रास्यमे॥ ३०॥ त्वमंधोवृधंकृणवोनविष्ठप्रशस्तोयोजनाययोजिष्ठः॥ त्वंविश्वाअतिदुर्गाअरिष्यन्नग्नेस्पार्हःपुष्यस्यग्ने॥ यानिष्ठंनःसूयवसानिदोषंसरद्भिरुतसदनेपिपर्षि॥ रायोनिधेसवितस्तेसवायेरत्नवंतंवार्यंभागमीमहे॥ पृणीहिदेवाभवतंसचाभुवोयज्ञंदधातंअविदेषुसुक्रतू॥ सोअग्नेयस्तुभ्यंदाशदध्वरेपरीतपसावनतेमनीषा॥ वृधेदुःशंसोअभवद्वयोधामहिदूरेजायतेअंतिषाकेनिदिध्वणत्॥ अथापृतार्यंगणवत्सुकृत्यग्ने॥ यरयंकथाभरुथाहितारथेवानजत्ताषुभस्थेवतेरनः॥ आहिन्वसिवनिनोधूमकेतुनाग्ने॥ ३१॥ अधर्षसुनादुतबिभ्युषपतन्विणोद्रप्साअयतेधनुसादायस्थिरं॥ सुगंतन्तेतावकेभ्योरथेभ्योयेअयंमिन्भ्यूतरुणस्यधायसेव॥ यातांमरुतांहेळोअद्भुतः॥ मूळासुनोरत्तंपोमनःपुनरग्ने॥ देवोदेवानामसिमित्रोअद्भुतोवसुर्वसूनांशंतमोहिरण्यं॥ शर्मन्त्स्याममृतस्यप्रजायैसनस्तोकतनयेषुरारणे॥ तत्तेभद्रंयत्समिद्धःस्वेदमूसामोहसानोवरसेमखस्यतं॥ दधासिरत्नंद्रविणंदाशुषेमयेअग्ने॥ यस्मूर्तंसद्रविणंदादृशानागास्त्वमीडितेसुवीर्ताता॥ यंभद्रेणवचसावाद्यासिमूनावंतारंधीसातेस्याम॥ सतमग्नेसाभगुतस्यविद्वान्स्माकंमायुःप्रतिरन्दीदरश्च॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीउतद्यौः॥ ३२॥ ॥इतिप्रथमाष्टकेषष्ठोध्यायः॥

राम
२०

43/1925

140773

॥ ॐ ॥ द्रविरुपेचरतःस्वर्थेभूम्यान्योवृत्समुपधापपथेते॥ हरिरन्यस्यांभवतिस्वधावाँश्रुक्रोअन्यस्यांदृशेसुवर्चाः॥ स्तोमंत्वष्टर्नयंतुगभूमतंदासायुवतयोभिरग्ने॥ नृमणानाकृण्वपशसुजनेषुविरानेमानंपरिषीनयंति॥ नीणिजानापरिभूषंत्यस्यसमुद्रएकंदिव्यंमुक्षं॥ इमांमनुष्प्रदिशांपार्थिवानामृतन्वतोगासहदेवायनृभ्यः॥ कृमंचोनिष्यमाचिकेतत्सोमान्मंचयतस्वधाभिः॥ वृद्धानागर्भोभुषसांसुपत्न्यहान्नक्तंचिनिमेरतिस्वधावान्॥ आविश्चोवधंतेवारुसत्पतिंत्वाना मंत्र्यंस्वर्यशसमुपस्थे॥ उभेत्वष्टर्विभ्यतुर्जायमानात्प्रतिब्रह्मंप्रतिसूर्यंजभाते॥ २॥ उभेभद्रेनोधयतेनमेनीगावोनवाश्राउपतस्थुरेवैः॥ सद्यःपाणोरक्षपतिर्भुवन्नोनि षंदेक्षिणतोहविर्भिः॥ उद्यंयमंनिसधिन्नंबाहुभेमिर्वोचतंतेभीमकृंजनं॥ उग्रंकर्मंतदमजंतसुमस्मात्रवोमातभ्यावसंगा महंति॥ तेषंरुद्रेणनुउत्तरंयत्संदंनानःसदनेगाभिरद्भिः॥ कृविर्बुधंपरिमर्म्यतेधीःसादेवतोनासमितिर्भवेम॥ उरुंतुज पुःपर्यग्निर्बुध्नेराचमानमहिषस्थूधाम॥ विश्वेभिरग्नेस्वयशोभिरिद्धोभिःपायुभिःपाह्यस्मान॥ धन्वन्त्स्रोतःकृणुतगातुमूर्मिंशुंदुहंकृमिभिर्शभनंसतिंसां॥ विश्वासनांनिजठरेषुधत्तेनतंनोसूनरतिरस्यूर्धनि॥ एतानोअग्नेसमिधाहवीरेरत्सावकुश्वंसविभाहि॥ तन्नो॥ २॥ समृत्वत्थासदृशीमाजार्यमानःसरादेवाँयक्षिबधंतविष्यो॥ आपश्चमित्रंधिषणाचसाधदेवाग्निंधीरंयदविंषोरराणा॥ सद्देवतातिविदानुचत्यायारिमाःप्रजामजनयन्मनूनां॥ विवस्वतात्वसासाधामपश्यदेवा॰॥ तमीकृतप्रथमंयंतमापुर्विप्रासोआगीराकृतमृजसान॥ ईर्जःपुत्रंभरतंसृप्रदानुंदेव॥ सर्मानृक्षीपुरुवारपुरुक्षुंदिद्युंतनंयाशसुर्वितविप्रा॥ गोषाजातासोनातारदस्यादेवा॰ नक्तोषासावर्णमामर्म्यानापयंतशिशुमेकंसमीची॥ पाशासामरुक्मांअंतर्विभातिदेवा॰॥ ३॥ रायाद्युभःमुंगमेनाचसूनोयूतस्थकुतुर्मनुमाधनंवेः॥ अमृतंनरसंभाषामण्वंदे॥ नृचक्षसाचसदनेरयीणांमातस्थौ चुजार्यमानस्यचक्षा॥ सुतश्रेणीपाभवतश्चमूर्देवा॰॥ द्रविणोदाद्रविणसस्तुरस्यद्रविणोदाःसनरःसंचयंमत॥ द्रविणो दावीरवतीमिषंनोद्रविणोदारासतेदीर्घमायुः॥ एतानोअग्नेसमिधाहवीरेरत्सावकुश्वंसविभाहि॥ तन्नोभू०॥ ४॥ अपं नःशोशुचदघमग्नेशुशुग्ध्यारयिं॥ अपनःशोशुचदघं॥ मुक्षुवियासुगातुयावसूयावेवन्वामदे॥ अपनःशोशुचदघं॥ यद्यद्दिवएषांपृथिव्याआस्माकंमस्त्वसूरयः॥ अपं॰॥ द्वयंतेअग्नेसूरयोनाधमहेपतेवयं॥ अपं॰॥ यदद्यत्वेसहसस्पुत्रोविप्तोयविष्ठभानवे॥ अपं॰॥ त्वंहिविश्वतोमुखविश्वतःपरिभूरसि॥ अपं॰॥ द्विषोनोविश्वतोमुखातिनावेवपारय॥ अपं॰ सनः सिंधुमिवनावयातिपर्

वांस्तुस्तुवे॥ अपो०॥ ५ ॥ वैश्वानरस्यसुमतौस्यामराजाहिकंभुवनानामभिश्रीः॥ इतोजातोविश्वमिदंविचष्टेवैश्वानरो॥
यतेजनायस्वधया॥ वैश्वानरःसहसाद्यो अग्निःसनाद्दिवासरिषःपातुनक्तं॥ वैश्वानरतवतत्
सत्यमस्तुस्मात्रयोमघवानःसचंता॥ तन्नो०॥ ६ ॥ नातवेदसंसनवामसोमंरातीयतोनिदहातिवेदः॥ सनःपर्षदतिदुर्गाणिविश्वा
नावइवसिंधुंदुरितात्यग्निः॥ ७॥ सयोहव्याहव्यभिःसमीकामृतोद्विःपथिभिर्यज्याश्वंसमाट्॥ सर्तानसत्ताहव्याभरेषुमस्तो॥नाभवानि
हुकृतं॥ यस्यानोमरुःसरथस्यतुथामोभरेभरेहवतास्पर्धसेनाः॥ दृढंनमस्यन्सदिवेमनीषाद्यावाक्षामारोदसीसपर्यन्॥ दिवोनयस्यरंहसाददानाःपंथा
सायंतिशवसापरीताः॥ तुरद्वषःसासहिःपौंस्यंभूत्॥ सोअंगिरोभिरंगिरस्तमोभूद्वृषाद्रथेभिःसरिभिःसरस्वान्॥ ऋभिर्वा
ऋभ्वानुभिर्न्यघोम॥ ससूनुभिर्नरुद्रेभिर्जवांचाग्नेयात्यसासदोअभिमातिन॥ सनोबिभिःश्रवस्यैर्नृवंतम॥ ८॥ समन्युमा
समर्दनस्यकृतासमाकंभिनृभिःसूर्यंसनत॥ अस्मिन्नहन्त्सत्पतिःपुरूहूतोमरुत्वो॥ तमूतयोरणयंछूरसातौतंक्षेमस्यक्षितयःक
ण्वतत्वा॥ सनिष्ठंस्यकुरणस्येदूतोम॥ तमेसंतंशवेसउत्सवेषुनरोनरमवसेसुंभनाय॥ सोअंधेचित्तमसिज्योतिरिंदन्मुहु
सस्यनामतिरावतश्चित्सदक्षिणंसंगमातासुकृतानि॥ सकृत्वनाचित्सनितापनोनिम॥ सयामभिःसनितासरथंभिर्दिवोनिस
भिःकृष्टिभिर्न्वद्य॥ सर्वास्यैभिरभिभूरशंसीमंस्वो॥ ९॥ समाभिर्यंतसमनीतिभीदेतांभिर्वायुरुहवस्वे॥ आपानोक
स्यूतनयस्यजेषम॥ सर्वंस्वभूदंस्युहत्येषुयुत्सुतासःशतमाथेक्वो॥ चर्म्मन्वावंसाप्रवतःकृणुष्वम॥ तस्यवयंसुमतौ
तिस्मत्सूर्योदिवोनतुथारथःशिमीवान॥ तंसचेतसूनवेसहसोयहोतरिषेधसेनामरुतः॥ यस्यानसंश्रवसामानमुक्थैरिभुनद्रोरासाभ्य
तःसंत॥ सयोरिणक्तनुभिर्मेरसानाम॥ नयस्यदेवाददतानमर्तआपश्चनरंसोअंतमापुः॥ समूरिदस्मैसख्यंदिवेदिवम॥
॥ १०॥ रोदसीहोवासुमदंश्लोकमेमिरेसप्तसाकंधिषणाःसाधुयाकृन्॥ तृषंवंतंबिभृतंपूरुषत्रेसद्देवत्वाभरमानंसुराधाः॥ दस्युंचिध्न्यंशवसापुरुहूतक्षे
त्वंपुनानायजतेसुशस्ति॥ कृत्वाःश्नुष्टिभिरवृकेभिरेवैःसद्दस्वाभरमानःसुराधाः॥ दस्युंचिध्न्यंशवसापुरुहूतक्षे
दृंत्साद्योथिष्यांशवोनिबर्हत॥ सनुत्येनसरिवोभिःशिवेभिःसनुत्यैर्नःसुवज्रः॥ विश्वादेवाअधिवोचंतुनोभूत्वरीरुहूताः
सनुयामवाजं॥ तन्नो०॥ ११॥ प्रमंहिष्ठंनपितुमर्चतावचोयःकृष्णगर्भानिरहन्नृजिश्वना॥ अवस्यवोवृषणंवज्रदक्षिणंमरुत्वंतं
सख्यायहवामहे॥ योन्यंसाद्कृष्णंनमन्युनायःशंबरंयोअहन्पिप्रुमव्रतं॥ इंद्रोयःशुष्णमशुषंन्यारुणंव्रुक्षंसचंतंवरुणोयआसुतः॥ यस्यद्यावापृ
थिवीपौंस्यंमहद्यस्यब्रुतेवरुणोयस्यसूर्यः॥ यस्येंद्रस्यसिंधवःसप्तबिभ्रतेस्वश्चंतिब्रुतंमः॥ योअश्वानांयोगवांगोपतिर्वशीयआरितःकृ

45/1925

मेणिकमणिशिप्रः॥ वीळोश्चिद्रिरुजायाभयंतोमूयोम॥ योविश्वेभ्यइजगतःप्राणतस्थतुर्योव्रतेभ्यआनिमिषाभिचष्टे॥ इंद्रोयोदस्यू
स्फूर्यधरांअवातिरन्मरुत्वंतं॥ यःशूरैर्मित्र्यःयश्चभीरुर्योधादृढहरयतेयश्चनिग्रभिः॥ इंद्रंयंविश्वाभुवनाभिसंदधुर्मं॥ १२॥
रुद्रंगणामतिमृळीकविप्रसोविप्रेभिर्योधातवतेपृथुज्रयः॥ इंद्रंमनीषाअभ्यर्चतिश्रुतंम॥ यद्वोमरुतःपरमेसधस्थेयद्वावमे
जनेमादयासे॥ अतुभायास्यधरंनोअछोक्तावादृविश्वेकृमासत्यराधः॥ तांयेदुसोमंसचुमारुद्रस्तावृयाविश्वेकृमाजत्मवा
हः॥ अधानियुत्सगणोमरुद्भिरस्मिन्यज्ञेबर्हिषिमादयस्व॥ मादयस्वहरिभिर्येभिरीळेविश्वंसुभगमिहावसे॥ आत्वंसुशि
प्रहरयोवहंतूरान्त्सोमपीतयेविमोचनाय॥ मरुत्सोअस्यवरुणस्यगोपावृयमिंद्रेणसनुयामवाजं॥ तन्नो०॥ १३॥ दृळ्होतृधियुंभर
मद्रोमहामुस्यस्तोत्रेधिषणायतेधानेत॥ तमुत्सवेचप्रसवेसासहिरिंदेवासःशवसामदंननु॥ अस्यश्रवोनद्यःसप्तबिभ्रति
घावाक्षामारोदसीअंतरुर्वीदर्शतंवपुः॥ अस्मेसूर्यायंद्रमसोभिचक्षेमुहुःकृमेद्रचरतोअदितुर्वं॥ तंस्मारथंमघवन्त्रावसातयेनेवंयमेनभु
मरोमसंगमे॥ आजानेइंद्रमवसेसापुरुहूतनोद्यावाहमघवंछर्मयछतं॥ वृषंनंयेमुरुत्वंतंयुजानहेमस्मामंवंतमुर्वाभरेभरे॥ अस्म
मिंद्रेवरिवःसुगंकृधिप्रशर्दायमघवन्त्रण्यंमरुत॥ नानाहित्वाहवमानाजनासःधनानांयेतुरंतसाविपन्यवः॥ अस्माकंस्मारथमा
शिषंसातयेनयेहरीइंद्रनिभृतंपुनस्तवे॥ ३४॥ गोजितांबाहूअमितक्रतुंमिमःकर्मन्कर्मन्छतमातेःसजंकुरः॥ अवुल्यइंद्रःप्रति
मानमोजसाविश्वेदेवासःशवसानमुक्थ्यं॥ उतेवातानमघवन्नभुष्यसेसुवीर्यस्यपतयःस्याम॥ अस्मांतेसंतिषणोतिविश्पतिः
येमित्यधरंशवांसिनिभ्रमेपुरंदर॥ चिकित्विन्मनसांधीरपत्यमाताजासःसिन्धुरसृजद्विधारया॥ अतारंद्विश्वंभुवनंवचस्यथारा
बुरिंजनुषांसनादसि॥ त्वांदेवंप्रथमंहूमहेवयंभूयेष्ठंतनासुसासहिं॥ समेनेःरुद्रमृळयन्मरुत्वंतंहवामहेपितरंसोम्यानां॥
त्वंजिगेषूनधनोरुरोधिथाभेषाजासुपनन्मृहत्कृधि॥ त्वामुयमवसेसोमरश्मिमस्यथोनरंद्रदवनेषुचोदय॥ विश्वादेवाँअधिवक्तानोअ
मृक्तपरिहूताःसनुयामवाजं॥ तन्नो०॥ १५॥ तक्षद्यदीमनसोवतोरथंवरिष्ठयामघवन्पूरुदं॥ समेमन्युमुदिथ्यंनदंदहन्यंसमूघवाराचोधिषे॥ स
त्यतसमनवंकृतुं॥ सधीरयत्रथितमंपथस्कृधिऋजुंनेषन्नृतयानमंजसा॥ अहन्नहिमभिनद्रौहिणंव्यहन्व्यंसमूघवाराचोधिषे॥ स
जातभर्मोव्यृषाजनव्रतोगुहाहितोजायसेमातरिश्वनि॥ विद्वान्त्सद्यस्त्वंहवंतमूत्यायुर्महोवाजायोतयेद्रवित्नवे॥ तंत्वासुतेष्वाणासुशस्तिभि
र्गीर्भिर्गृणंतिनृतमंनमस्विनः॥ तंत्वायमवसेजोहवीमिसनेयंगोमंतंरयिंवयंपुरुक्षुं॥ उपप्रयंदस्युहत्यायवज्रिणेथर्वाशसुंनवंचक्रिमाधसे॥ तदस्मेसुदंसनाभरिपुरुप्रदिदृक्षेयंयज्ञियायकामं॥
नवंयंयज्ञियाअनुवीराआपोमनोजुवोरथं॥ सगाभिरिंदरत्सोभिरिंदुरस्तोसश्चंधीसाअपःसर्वनानि॥ २८॥ भूरिकर्मणेवृषभायवृष्णेसत्यशुष्मायसुन

47/124

तिरस्तिमत्यं सवाधियं वाजं यंनीगृतसं ॥ अश्वं नोहेरिरावतं रथीतमं वाजिनं मातुरुतो गवीन्यं ॥ अथा सोमस्य प्रयती युवभ्यामिंद्राग्नी स्तोमं जनयामि नव्यं ॥ माछेमारे मोरिरिणा परोवा विनूणाशदिरनुषऽमानः ॥ इंद्राग्निभ्यां कं सख्याय मेदिनामादु हिण्वाथो वाजपुरंधी ॥ युवाभ्यां देवी धिषणा मदायेंद्राग्नी सोमं मुचयो जभारते ॥ तावश्विवाभद्रहस्ता सुकर्पणा आधीवंतमभुना पृक्तमूमद ॥ युवामिंद्राग्नी नवसो निभागनुरंतमाशुं श्रवसे हवंते ॥ तावा सद्मोर्हियते अग्निरध्वर्यन्नर्षणा सादयोसु तस्य ॥ २८ ॥ अर्चंत्यर्किणो भ्यः शतमाहवेषु प्रैतेषु पंचविंशत्यासु सूरिषु चाथर्दिवश्च ॥ यमंभृग्भ्यः प्रमतिं विदन्वसुं यमंगिरोभ्यो महिमानमाभरत् ॥ इंद्राग्नी विश्वा भुवनाभ्यन्या ॥ आभिरंशं शतक्रतवाङ्गूस्मद्रिंद्राग्नी अवतं शचीभिः ॥ इमे नरस्मयः सूर्यस्यभीः सपित्वं पितरोनु भासिरे ॥ पुरंदरासश्चितवंत्वरनामोरिंद्राग्नी अवतं भरेषु ॥ तन्नो ॥ २९ ॥ तूतुजे अपूस्तउतायतेपुनः स्वादिष्ठाभिरुचथैर्यास्यते ॥ अयं सोमऊनवित्वस्मभ्यं स्वाहाकृतस्यसमुतृप्णुतं भवः ॥ भाभागयुप्रयदिछंतूतुजानोपाकाः प्रांचाममकानेदाप्रयंः ॥ सोध्वनासःस्वपत्यायमस्रिधस्यभूमनार्गछतसवितुर्नशोगहं ॥ तत्सवितावोमतत्समासदृदेवोत्यंछत्रयतेनुरुष्यतं ॥ त्यानिन्नमूसऊमरस्यभक्षणाग्नेसंसमरूणुतादवर्धयं ॥ विष्णोरराटमनरणित्वनेवाघतामतीसुः संतोअरुतलामनस्युः ॥ रोध्वनाकृभवनरर्चसासंवत्सरंसमयाद्यंतधीतिभिः ॥ सत्रामिवविमुमुक्तंतनानुंरेकुपार्चमभवोजेहमानं ॥ उर्वस्तताउपमेनाधमानाअमर्त्यंयुश्रवसेदधानाः ॥ २० ॥ आमंनोषामुतरक्षस्यनभ्यः सुचेवयंतनुहवामविष्मनो ॥ तरणित्वायपितुरस्यसाधिरकृभवोवाजमरुद्भिन्नोरते ॥ कृभुर्नूरिंद्रःशवसानवीयानूभूर्वाजेभिर्वसुपतिर्वसूदधे ॥ युष्माकंदेवाभवसाहनिष्यवोमितज्ञमस्तस्तरंतोरसेनतां ॥ निश्चर्मण्याकृभवोगामरिंगतुसनुत्सनोसजतामानरंपुनः ॥ सोध्वनासःस्वपत्यायमस्रिधोमंत्रीयुवानापितरोनुभासते ॥ वाजेभिर्नोवाजसातावविद्वांभूमाददृग्विभ्वमादर्पराधः ॥ तन्नो ॥ ३१ ॥ तक्षन्नर्थंसुरतंविनापसुस्तक्षन्हरीदृग्वाहा हृषण्वसू ॥ तक्षन्पितृभ्यामुभयायजत्रयुस्तक्षन्सायंमातरंसचाभुवे ॥ अनोयुतायतक्षतक्रभुमदृयूःक्रत्वेरथंयंसक्रजावतं ॥ मिथे ॥ यथाऽस्यांमूसवेदारयाविशातनूःशर्माथयासथाग्निर्द्विपदे ॥ आतक्षतसातिमस्मभ्यमृभवःसातिरथायसातिं मरुतेनरः ॥ सातिनोजेत्रींसमहेतविष्टहोनामिमानोमित्रंतनासुसर्वीर्णं ॥ कृभुक्षणमिंद्रमाहवेषुनोनरोमदेषुवाजयंतोहवामहे ॥ सोमपीतयेउभामिंद्राग्नीवरुणानूतयेहवामहेवाजसातयेधियेषिताजये ॥ उभामित्रावरुणावृत्रहंसुहवेभवतंनेदवसेसुतावृधे ॥ कृभुर्भरंरोयुसंदृशंतनुसातिंसमर्यजिद्वाजीअस्माअविष्यति ॥ तन्नो ॥ ३२ ॥ ईळेद्यावापृथिवीपूर्वचित्तयेग्निघर्मंसुरुचंयामनिष्टये ॥ याभिर्भरेकारमंशायजिन्वथस्ताभिरूतिभिः

॥ इति प्रथमाष्टके सप्तमोध्यायः ॥

49182

तिभिरश्विनागतं ॥ युवोर्हिनाथंसुभरामसत्रेतोरथमातस्थुषेनृमंहनेवे ॥ याभिर्धियोवथः कर्मनिष्टये ता० ॥ युवंतासोद्य स्यप्रशासनेविशांक्षयथोमनुषस्यमन्मना ॥ याभिर्धेनुमसर्णिंपिन्वथोनरा ता० ॥ याभिः परिज्मानंनयस्थस्त्रिभातानूर्षुनूरणि र्विभ्यति ॥ याभिरत्रिंमंतुरभिन्द्रिवस्तणस्ता ॥ याभिरिभं निर्ऋतंमृत्युदुंरेनेमेरयतंसर्दंश ॥ याभिः कृष्वूषसिषासंतुमा वंतंना ॥ ३३ ॥ याभिरंतकंनमसमानुमारणंभुज्युंयाभिरव्यथिभिर्निजिन्वथुः ॥ याभिः कुत्सं धृतव्रतंचाजिनंथुस्ता ॥ याभिः शुचंति धनूसासंचंसदंसुमंधर्मास्थादंतमवंथ ॥ याभिः ष्टिषुंपुरुकुत्सुमावतंना ॥ याभिः शर्यातिमपराद्रनंथंश्रोणंचक्षसं एतंवकृथः ॥ याभिर्वंदिंकाय स्तिनाममंचतंना ॥ याभिः सिंधुंप्रपृथुमंतुमसश्चतंवासिष्ठेआभिरनरावजिन्वतं ॥ याभिः कुत्सेश्रुत र्यंनयूंषावंतंना ॥ याभिर्वंशंस्तोधनसामथूर्यंसहस्रमाजावजिन्वतं ॥ याभिर्वशमुश्र्यंप्रेणमावतं ॥ ३४ ॥ याभिः क रशनोशिजायवृणिनेरापिप्यथुःसुमधुकोशाभस्रतं ॥ कृत्सावंतंस्तोतारंयाभिरावथ ॥ याभीरसाक्षादसाढःपिन्वथुरनूचेया भीरथमावतंनिग्वे ॥ याभिस्त्रिशोकंगोमंतमुक्थिनंदानंतुता ॥ याभिः सूर्यपरियाथःपरावतिमेधातारंक्षत्रपत्यावतंने ॥ याभिर्विदू प्रभरद्धीतमावे ॥ याभिर्भरद्वाजमीतिथिग्वंकृणानुवृंदिवोदासंशंबरहत्यावतं ॥ याभिः पृक्षंधेनुमदश्वयुमावे ॥ याभिर्वध्र्यंश्वि पानमंपरुषंकुत्सिंयाभिर्मृक्षंनिंदुवूस्थः ॥ याभिर्व्यश्वमुतश्थिमावे ॥ ३५ ॥ याभिर्नराशयवेयाभिरर्चथुयाभिः पुरा मनंचगातुमाप यूः ॥ याभिः शारारात्रनेनूस्थमेरश्मयुता ॥ याभिः पठर्वाजठरस्यमूजनाग्निर्नारिक्षिदेतद्वोभयंवना ॥ याभिः शर्यातमवथोमहाभुनेता ॥ याभिरंगिरोमनसानिरण्यथायायुंगत्नथोविदुरंगाअर्णसः ॥ याभिर्मनुंश्रवस्यंतुजिंनृषासुमा वंतं ॥ याभिः पत्नीर्वंमुराय्यन्यूहथुरापयायाभिरनुगारशिश्वतं ॥ याभिः कुत्सायकृत्थुः सदंव्यंपृता ॥ याभिः शंतातीभ वथोदाशुषेभुवे सुमिलिकाभिरूतिभिः ॥ कुत्यावंतंस्तुभरामृतूस्तुभुता ॥ ३६ ॥ याभिः कृशानुमसनेदुवस्यवोनृवा मिर्नृंनीअवतंतमावतं ॥ मधुप्रियंभरथोयत्सुरामृभ्युस्ता ॥ याभिर्नरंगोषुयुधंनृषाह्यंसंचस्यसातावनयस्यजिन्वथः ॥ या भिरंगिरांअवथोयाभिरर्वतस्ता ॥ याभिः कुत्समार्जुनेष्वंशंतकृतंत्रितंनपातंवाहसावत ॥ याभिर्भुसंतिपुरुषंतिमावतं ॥ अभ्रस्तनाभिश्विनावाचमस्मेकृतंनोदस्रावृषणामनीषां ॥ अमृत्यवेसनिंक्रंदायवाहूधत्तंनोभवतंवाजसातौ ॥ द्युभिर् नक्तंभिःपरिपातमस्मानरिष्टेभिरश्विनात्रिभिर्नः ॥ तन्नोमित्रो ॥ ३७ ॥

॥ इति प्रथमाष्टके सप्तमोध्यायः ॥

STI 1921

नयेदंसउपमाविछूर्णोतन्युतुर्नवृत्तिं॥ दृश्यदृश्यमाथसूर्णोनासत्यस्यरीण्योयदीमुवाने॥ अतोहवीनासत्याकुरावीपूहथामंसु
रुभुजापुरंधिः॥ सूनंतछावारंवर्धिमृत्याहिरण्यहस्तमश्विनावरंतं॥ भारनोरकेस्यूवनिंकामुभीकेसूनंरानासत्यामुमुक्तं॥ इनोकु
विंपुरुभुजापुवहूक्रमाणमकृणुतंविचस्रं॥ नारत्तेरिवाघाहेडिपूर्णोमानुसस्यपरिनक्षयायां॥ सुधानेपामार्यसंविश्रयंतीयूधनेदि
वेसर्तवेमर्त्यथत्तं॥ २०॥ तेरामंधान्कोवसदानमूज्याम्बृतंपितोपंचकार॥ तस्मोभूसीनासत्याभिवस्वआधत्तंदस्राभिषनावनू
र्नं॥ आनोरथंदुहितासूर्यस्यकार्ष्मवातिघूर्वतोजयंतीं॥ विश्वेदेवाअन्वमन्यंतहृद्भिःसमुश्रियानासत्यासचेथे॥ यदयातंदि
वोदासायवर्तिभरद्वाजायश्विनाहयंता॥ रथंदंवाद्मनोरथोनंरेभूभश्चिंशुमारंश्रयुक्तं॥ रयिंकृत्वंसप्तपुत्यमाघुःसुधी
र्यनासत्यावहंता॥ आनन्दावीस्मसोनूपतांनेस्थिरन्होभागंदधतोमयातं॥ परिविष्टजाद्यंविस्पतेःसोसुगोभूर्नकृशूरनो
भिः॥ विभिंदुनानासत्यारथेनविपर्वतोअजरयूअयानं॥ २१॥ एकस्यानसोरावतंरणोयूनरामश्विनासनयंसदस्रा॥ निरह
तंदुछनादुहंतंशयुअवसाहषणावरंतां॥ शरस्यचिदार्चत्कस्यावृतादानाद्रुजाचेकथुःपातवेवा॥ यदयोचस्त्रासत्याशनी
भिर्नेसूरयेस्तुवेपिप्यथुर्गो॥ अवस्युतेसुकृतेरूणियायाकृष्णयतेनासत्याशचीभिः॥ पूषंवनूषोयुवतीनायविष्णूध्रदथुर्विश्वक
काय॥ दशरात्रीरशिवंनानवद्यूनवंनदुंश्रथितमप्तवंतः॥ विभुतंरंभमुदनिंवहंतमुन्निन्यथुःसोमंमिवस्रुवेण॥ यवादंसोस्यश्वि
नावीनसस्यपतिस्योसूगनंसूवारः॥ उतयंचक्रथुर्भुवनंरयीणांमापूरुमिंवजीरिमाणंजगम्यां॥ २२॥ यभूतोसेस्याश्विनाम
दायप्रत्नाहोभिंतासतंवा॥ चुदिंघातांरातिंविश्वेतागंरथायांतंनासत्यापुनोतं॥ योवांमश्विनामनसोजवीयान्यत्यःस्रुश्चीनिरा
आजिगाति॥ यंनगंथःसूरतोरुणंतंननरातिरस्मभ्यंयातं॥ कंविनरावहसःपंचजन्यमूर्वासारत्निमंनथागृणंते॥ मिनं
तारस्यारशिवस्यमायाअनुपूर्वंरेषणाचारयंता॥ अस्मेनयूरुकमश्विनाधिकंस्तुमुज्जीवसेरयंसूरये॥ एतानियामश्विनावी
र्याणिप्रपूर्व्याण्यायवोचन॥ ब्रह्मंकृण्वंतोरथंणायुवभ्योमूराअसोवृद्धमावदन्॥ २३॥ आवोरथोअश्विनाश्येनपत्वास
मृळीकःस्ववाँयात्वर्वाङ्॥ योमर्त्येष्वमृतसोजवीयान्त्रिवंधुरोरघुषणाश्वातरंहाः॥ त्रिर्वंधुरोवृषभाणोरथेनात्रिनूषणसुकृतायं
नमुवोकं॥ पिप्पलंजाजिंवनुमर्वतोनावृधंतमश्विनावीरमुस्मे॥ मुचद्यामनाकृष्टतारथेनदस्राविमंश्रृणुतंश्लोकमद्रेः॥
किमंगवाप्रत्यवर्तिंगमिष्ठाकुर्विंशोअश्विनापुराजाः॥ आवोरथेनासोअश्विनावदंतुरथेयुक्तासआशवःपतंगाः॥ येभ
मुरोहिण्यासानगध्रोभिभयोनासत्यावहंते॥ आवोरथंयुवतिस्तष्टदंसुहावनेरादुहितासूर्यस्य॥ परिद्यावापृथिवी

53/1925

श्विनावधानिषेदथुरुक्षथराशुमश्वं॥ सहस्रसांवाजिनमप्रतीतमहिहनंश्वयुंशतक्रतुं॥ एतानिवोश्वयुंसदानूत्यागृणे
सदंनरारंस्याः॥ यदूपित्रासोअश्विनाहवंतयातमिषाचविदुषेचुनाने॥ २४॥ सूनोमानेनाश्विनागणानाराजुविश्वयभुरेणारदेना
॥ भुरस्यश्रेष्ठणावाचपानासंविप्रपदानासत्याधिणांते॥ कृष्यांमासकृष्टेकाम्यस्यदेवोनयातारथेनाश्रयुक्ता॥ हिरण्यस्येवकृत्वसं
निरवोनमुद्रथयुर्दस्रागंभस्तिनाहन॥ युवंश्यावंनेमश्विनाजरंतंपुनर्युवानंचक्रथुःशचीभिः॥ युवोरथंदुहितासूर्यस्यसहस्त्रिथानो
सत्याराणीत॥ युवंतुग्रायपूव्येभिरेवैःपुनर्मन्यावभवतंपुनानाः॥ युवंभुज्युमर्णसोनिःसमुद्राद्विभिरूहथुर्भृत्यैभिरश्वैः॥ अनोरे
वादश्विनातोग्र्यावोब्रह्मंसमुद्रमुच्यथोनरंगन्यान॥ निष्टज्जथुःकुयुजारथेनमानवसारषणासुक्ति॥ २५॥ अनोहवीदश्वि
नानविंकानामास्रोयत्सोममुक्षतंसुकृत्य॥ विनुपथोययथुःसान्वद्रेर्नानंधिषाचोभरंतविप्रा॥ शतमेघान्वृचयंसामदानेनमुः प्र
णीतमश्विनापित्रा॥ आसंकृन्त्राश्वेभश्विनावधत्तंज्योतिरंधायचक्रथुर्विचक्षे॥ शुनमंधायुभरमत्कृत्सारक्षश्विना
दृषणावरंतं॥ नारःकृनानंदृचरत्सदानकृन्त्राश्वःशतमेकंचमुष्टाव॥ महिवांमूतिरश्विनामयोभूरुतस्मामंधिषपासतेरणा
थः॥ अथोयुवामिदंकुत्सुरिशुरागंछतंसोदृषणावतीभिः॥ अधंनंदस्तासत्यैरविष्टंकामपिनंतंशयवेअश्विनागां॥ युवंराधो
भिर्विमदायजिन्वथोनरंत्रधुःपुरुमित्रस्युयोषां॥ २६॥ यदंतरंकृणुथेमंदुरोणंतेननरातिरस्मभ्यंयातं॥ अभिरस्युंबकुरंणाधमंतो
रुज्योतिश्चक्रथुरार्याय॥ आथर्वणायाश्विनादधीचेश्युशिरःप्रत्यैरयतं॥ सवांमधुप्रवोचदृतायंताइंद्रस्यवपिष्ट्यंनो॥
सरांकवेसूनृतामाचकेनोविश्वाधियोअश्विनाप्रावतंमे॥ अस्मेरयिंनासत्याबृहंतंमघत्यसाचंश्रुत्यंरराथां॥ हिरण्यहस्त
मश्विनापुरंध्रांपुत्रंनरावश्विमत्याअदत्तं॥ त्रिर्योकृष्यावमश्विनाधिकस्तुमुज्जीवसेरयंसूरये॥ एतानियामश्विनावी
र्याणिप्रपूर्व्याण्यायवोचन॥ ब्रह्मंकृण्वंतोरथंणायुवभ्योमूराअसोवृद्धमावदम्॥ २७॥ आवोरथोअश्विनाश्येनपत्वासु
मृळीकःस्ववाँयात्वर्वाङ्॥ योमर्त्येष्वमृतसोजवीयान्त्रिवंधुरोरघुषणाश्वातरंहाः॥ त्रिर्वंधुरोवृषभाणोरथेनात्रिनूषणसुकृतायं
नमुवोकं॥ पिप्पलंजाजिंवनुमर्वतोनावृधंतमश्विनावीरमुस्मे॥ मुचद्यामनाकृष्टतारथेनदस्राविमंश्रृणुतंश्लोकमद्रेः॥
किमंगवाप्रत्यवर्तिंगमिष्ठाकुर्विंशोअश्विनापुराजाः॥ आवोरथेनासोअश्विनावदंतुरथेयुक्तासआशवःपतंगाः॥ येभ
मुरोहिण्यासानगध्रोभिभयोनासत्यावहंते॥ आवोरथंयुवतिस्तष्टदंसुहावनेरादुहितासूर्यस्य॥ परिद्यावापृथिवी

षः पतंगावयोवदंतरुषाभीकं ॥ २८ ॥ उद्दंदनमरतंदंसनाभिरुद्भंदस्राह्वषणाशचीभिः ॥ निष्टोग्र्यंपारयथः समुद्रा
स्पनूभ्यवानंचक्रथुर्युवानं ॥ युवमंचूयेवनावातुमग्रजंसाणानमश्विनावधत्तं ॥ युवंरुणद्वृषाविरंसायुवक्षुः पत्यांधत्तसक्
थ्रुतिंजुमुषाण ॥ युवंधेनुंशयवेनाधितापिन्वतमश्विनापूर्व्यंय ॥ अमुंचतंगर्तिभ्यःसदंसानिःप्रतिनंपाविरध्र्यायाभथ
त्तं ॥ युवंश्चेतंपुरुवृरंजृतमहिहनमश्विनादत्तमश्वं ॥ जोहूत्रमूर्याभिभितिमुग्रंसहस्रसांरथ्यंवावृधंगं ॥ तावीनरास्तवे
सेसकुत्तातादवामहेअश्विनानाधमानाः ॥ आनूउपबस्कमतारथेनागिरोजुषाणास्कृताययातं ॥ आरयेनस्यजरसानतंना
स्मयातंनासत्यासजोषाः ॥ हवंहिवामश्विनारातहव्यःशश्वत्तमायाउषसोव्युष्टौ ॥ १७ ॥ आवोरथंपुरुमायंवनाम्नोमंवेणा
श्वंयुज्यंनाचसद्मन् ॥ सहस्रकेतुंवृनतद्दंसुश्रुषावानंवरिवोधामभिप्रयः ॥ ऊर्ध्वोग्निःप्रत्यस्थाद्द्युभक्तोर्विद्वांऋतस्यदुर्या
यंतूआदिदर्शः ॥ स्वरोमधुमंपवतेयंतयुआवांमूजोनोरथमश्विनारुहत् ॥ सयान्मुथःपरिषदोनासत्याश्रुष्मंतरणिभुरण्यू
नाजायतोरणे ॥ युवोरहप्रवणेचक्रिरंरथोयदश्विनावहथःसूरिमावरं ॥ युवंभुज्युंस्वरणेभ्योनिनीषंतमूहथुरभ्रांवह
तापिनप्रुआ ॥ यासुष्टुवृतिर्हपणाविनिन्यादिवोदासायमहिवंतिवामवः ॥ पुनारथंश्वनावपिधुवाचुनेरथंवाणीयमतुर
स्यृताय्यं ॥ आवांपतित्वंसख्यायनग्मुषीयोषाणातृतनेयाभुवंतीं ॥ २७ ॥ युवंरेभंपरिषूतंरुरुक्षथाहिमनंधूंपरिषद्म
मक्षेषः ॥ युवंराधोरभ्वंसप्तथुर्गविष्टरंदंसनाभिरुतंवनरुषायुषा ॥ युवंवंदनंनिर्ऋतेरुपस्थादधीतंयारथंनदस्राकरुणासनिंचथः ॥ सु
श्रावविप्रंनथीविपुन्ययाधियंमंत्रविभृतंदंसनाभुवत् ॥ अगंछतंरूपमाणपरावतिपितुःस्वस्यत्यंससानिवाधितं ॥ सर्व
तीरतंकुत्सोयुनेरहचिन्नाभीकेअभवन्नभिष्टयः ॥ उतस्यावांमधुमन्मक्षिकारपन्मदेसोमस्यौशिजाहवन्यति ॥ युवंरथं
चोमनुआविनासथोविरुःपतिवांमश्व्यंवदत् ॥ युवंपेदवंपुरुवारंमश्विनास्थाश्वंतंतारुवस्यथः ॥ शर्यैरभिद्यु
भृतंनासत्यासरस्वतीवृत्रहत्येषुसत्पती ॥ २२ ॥ काराधुनोचाश्विनाकोवांजाथउभयोः ॥ कुथाविधात्यप्रेवनाः ॥
विद्वांसाविदुरुष्टरविद्वानित्थापरोअचेताः ॥ नूचिन्नमंतेअक्रो ॥ ताविद्वांसाहवामदेवानानोविद्वांसामन्मवोचतमु
य ॥ मार्चंदयमानोयुवाकुः ॥ विष्टछामिपक्वाःकदवान्वष्टदूतस्याद्भुतस्यदस्रा ॥ पातंसूसत्यासाधुवंचुरभ्यसानः ॥
प्रयाघोषूभगंवाणेनशोभूथोवाजानायजतिपन्नियोवां ॥ प्रेषयुर्नविदथन ॥ २३ ॥ श्रुतंगायत्रंतकवेणास्याहंचिद्विदुरुर

551/1925

भाश्विनावा ॥ आशुंशुभस्पतीदन ॥ युवंत्यान्मेहनारन्युवंनायंनिरंतंसतं ॥ तानोवसस्कृधीपास्यातंपातंनोदुरितादभीकेः ॥ माकिर्नोअघशं
सायरिपवेमाकुहानोगृहेभ्योधनेयुवः ॥ स्तनाभुजाअश्विनाः ॥ दुहीयन्मित्रधितयेयुवाकुरायेनेनमिमीतंवाजरत्न ॥ इषे
नोमिमीतंधेनुमत्यं ॥ अश्विनोरसनूरथं मनुष्येषुजिनीवतः ॥ नाहंभरंवाकवे ॥ अपंसमहमानुनरत्यानेजनेअनु ॥ सामुपस्थे
सुरेवार्थः ॥ अथःसप्तस्वसृणिर्वभूवतस्मैरत्नं ॥ दुभातावश्विनरयतः ॥ २१ ॥ कदित्यानूःपायेदवृधतोश्वदृशाअंगिरसोनृसख्य
स्य ॥ अयदानूदिवआहमयोरुकंसतेअधूरयज्ञैः ॥ संभीदुवांसधूरुषंयुधायद्भवाजायद्विषेनरोमः ॥ अनुसुधांमहिष
श्वसंतुवांमनामश्वस्यपरिमातरंगोः ॥ नसद्दवमरुतोरुद्रियासोरथंराद्तुरंवृषणंसोमवृधन ॥ नसद्दवंमरुतोरुद्रियासोनिमुग्रासोनिचुक्यु
वर्यायद्दिपादे ॥ अस्यमंदस्वधीरकृतायापीतमुस्रियाणामनीकं ॥ यद्दुमगोवृषकुक्षिर्यदर्वद्दुहेमानुषस्यदुरोवः ॥ तुभ्यंप
योयस्निनरावनीतारायःसूरंतस्तुरंभुरण्यू ॥ स्रुचिपतंतेरेवणअयंजंतसचुधायाःपयसुस्रियायाः ॥ २४ ॥ अभूप्रनंतुत
रणिर्ममत्तुप्रोक्षुस्यावृषसानसूरः ॥ इदुर्यभिरापृच्यंस्वरुत्यैःसुवर्षांसंचमरणामिधामं ॥ सुभायहूनाधितिरपस्यात्सरोअ
ध्वरंपरिरथेनागात् ॥ यद्दूभाभ्यांकृत्व्याभवतिनर्विशेपश्चेत्पुरार्यं ॥ अश्मन्मयीदिवआरोहरेवतीहयुग्मामेधांधत्तंपरिप्लव
ते ॥ हरिंयंतंमादनंदृसन्धुगोरभसमद्भिर्भरातार्यं ॥ त्मायंसभूमिंवतंयागादिवाअश्मानमुपनेसमृभ्वा ॥ कृतोयंवांपुरुहूत
वृक्तबर्हिष्यामनंतेपीयासंवधः ॥ पुरायत्सरूलमस्याअपीपेस्तमद्रिःफलिगंहेतिमस्य ॥ शुष्मायचित्पारहितुरंगमाद्रि
स्फुरन्नर्थंतनयादोः ॥ २५ ॥ अनुत्तामहाजसाभरत्कोद्याद्यामामरतामंद्रंमंत्रं ॥ तंवृत्रमाशवोनंसुरासःसहोवन्त
णसिंधपासुराद्रुं ॥ त्वमिद्रंनर्योअवातेंद्यावातस्यसुयोनावदीधान् ॥ यंतेकृण्वंतानामुदिनुहादृहणंपार्यंतनस्तुइंद्रं ॥ त्व
मूरोदस्नोरामयोरुभरज्रंकमनवानामसिंद्रं ॥ प्रास्यपारंनवतिंनाव्यानामधिकृतमवतेयोयस्यून ॥ त्वंनोभूत्याउदवृढ
णायाःपाहिवज्रिवाद्युतिरादधर्षि ॥ प्रनोवाजाःस्रुत्यायाअश्वंबुध्यानिषतंधिष्वर्वसहस्रतोय ॥ मासातेअस्मत्सुमतिर्विदं
सूरश्चनेमहःसमिषोवरंत ॥ आनोभजमघवन्गोष्वर्यामंहिष्ठास्मत्सुमारंस्याम ॥ ॥ २८ ॥ ॥ ७ ॥
॥ ॥ इतिप्रथमाष्टकेअष्टमोध्यायः ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ ७ ॥श्रीराम ॥
॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥श्रीमद्देश्वरप्रसन्न ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

षः पतेगवयौवदंतरुषाभीकं ॥ २८ ॥ उद्दंदनमेरवंदंसनाभिरुद्भेरंस्राहषणाशवीभिः ॥ निष्टोक्र्यंपारयथः समुद्रा
त्पुनर्भ्यवांनंचक्रथुर्युवानं ॥ युवमेत्यंवनाचातुग्रंमृजेमांमानंमश्विनावधत्तं ॥ युवंरेणूयावविरंसाय्यंसुः पत्यंधत्तंसू
भृतिंजुषाणा ॥ युवंधेनुंशयवेनाधितायापिन्वतमश्विनापूर्व्यायै ॥ अमुंचतंवांनर्यासुमंदसानिः पतिजंयाविश्पलायाअभ
क्तं ॥ युवंश्वेतंपेदवृद्रंजूतमहिदानमश्विनादत्तमश्वं ॥ जोहूत्रंमूर्यामभिभूतिमुग्रंसहस्रसांरथंगवेदुवंग ॥ तावोनरासवि
सस्कृतातादवामहेअश्विनानाधमानाः ॥ आनूउपुवस्कृमतारथेनागिरोनुषाणास्कृतायथानं ॥ आरयेनस्यजरसानदंतनू ना
सेवांनंनासत्यासजोषाः ॥ हवंहिवामश्विनाशृणुतेधियः शश्वत्तमायाउषसोव्युष्टा ॥ २९ ॥ आवांरथंपुरुमायंमनोजुवंमंग
श्वंयज्ञियंजोपसेदुषे ॥ सहस्त्रकेतुंवृतदंसंश्रुष्टीवानेवरिवोधामभिप्रयः ॥ कुर्धीधीतिःप्रत्यस्यप्रयामन्यधीयिशस्मृंत्समा
यंतआदिशः ॥ स्वदोमघुंमधतियंत्युतयआवांमूजानिरथमश्विनारुहत् ॥ सवान्मथःपरिधानासोअग्मतश्रुमसूरवोअमि
नाजायतोरणे ॥ युवोरहप्रवणेचक्रिरुत्रथोयदश्विनावहथःसूरिमावरं ॥ युवंभुज्युंसुरमणोभिरंतसयुक्तिभिर्नासत्यावहंत
मापृक्षभ्युआ ॥ यासिष्टंवर्तिरश्विनाविनिंद्यादिवोदासायमहिवंतिवामवः ॥ युवोरश्विनावपसेपथुर्वाशुनेरथंवाणीयमनुर
स्यृशाध्यं ॥ आवांपतित्वेसरव्यायनुग्मुचीयोषोरुणांनूनंस्यूवांपती ॥ २० ॥ युवंरेभंपरिषूतंरुरुक्षथोहिमंघुंपरिसप्त
मंत्रेषु ॥ युवंत्योरभ्वंपिप्यथुर्गविप्रतिर्घंपृदंनकणायुषा ॥ युवंवंदनंनिर्ऋतेरजुष्यथोरथंनदस्माकरुणासमन्यथः ॥ सु
आराविप्रेनवयाविपृच्यथाप्रयामन्त्रेविथनदंसनाभुवत् ॥ अगच्छतंरूपमाणपरावतिपतुःस्वस्त्यजसानिवाधितं ॥ स्वनं
नारिनऋतौयुंजोरहोचिद्याभीकेअभवन्भिषंयः ॥ तुनस्यारोमधुमन्मक्षिकारपन्मदंसामस्वाग्निजाहुवन्यति ॥ युवंरथं
चोमनुआविवासथोशिरःप्रतिवामश्व्यंवदत् ॥ युवंपेदवंपुरुवारमश्विनास्पृधाश्नंतंतरुतारंरथस्यथः ॥ शयेरभिरु
ष्टतंनासकसाणिवृक्तंत्यमिंद्रेमिवनर्षणासहे ॥ २२ ॥ कारांधुरोवाश्विनावाकोवांजोषउभयोः ॥ कथाविधात्यप्रवनाः ॥
विदुरासाविदुरःपृष्टदाविदानित्थापरोअचेताः ॥ नृचिन्नुमर्तोअकोनावांविदासाम्नमवान्तमुद्य ॥ आर्चद्यमानोयुवाकुः ॥ विष्टक्कामिषक्यानदंवान्धेदूहतस्याङ्गतस्यदस्रा ॥ पातंवृसत्यासायुवंचुरभ्यसानः ॥
प्रयाघोषूभगवाणेनशोभूयथावानायजतेयज्ञियावा ॥ प्रेषयुर्नविदुरन ॥ २३ ॥ श्रुतंगायत्रंतकवाणस्याहचिद्विदुरं

551/1925

भाश्विनावां ॥ आशुभंस्पतीदनं ॥ युवंत्यास्तंभहोरन्युवंरायंनिरतंतंसतं ॥ तानोवस्रस्कृगोपास्यातंपातंनोरुद्रावांशः ॥ मानस्तोकेतन
मानयुमिन्वंनोमानोगोषुनोहभ्योधनेषु ॥ स्तुताभुजाअश्विभ्यां ॥ दुहीयन्मित्रधितयेयुवाकुरायनंगमिष्ठांतमाजनंचं ॥ इष
मेनांमिषंतेधनुमत्यं ॥ अश्विनोरसनूरथं मनुष्यंभूजिनंवितः ॥ नेनाहंभूरिचाकन ॥ अयंसमहमानूनत्यानेजनांअनु ॥ सोमुपप्रे
सुस्वारथः ॥ अथःसप्रस्यनिर्धिंभुजतश्वरतेः ॥ उभातावश्विनावयवः ॥ २१ ॥ कदित्यानूःपात्रंदृषदोपृतोश्रदूरात्रोअंगरसांतरुण्य
ना ॥ अयंदानुर्दृषदाहन्यस्यासतेअधूरयजत्रः ॥ सभंदुहांसधुरंवृषायदूधनाजोयदमिणतनरोमाः ॥ अनुसूधांमहिष
श्वसंतुत्रोमनामश्वस्यपरिमातरंगोः ॥ नसद्दवमरुणाःपृथंराटतुरंवृणामोरसामनुषून ॥ नसद्दन्निषुंनमसाभुरण्योचतुष्पद
पर्योयदिपादे ॥ अस्यमदेस्वर्थेराधनायापीवतमुस्त्रियाणामनीके ॥ यदूप्रसर्गेषुकृधिष्वनंदरपरुहेमानुषस्यदुरोणे ॥ तुभ्यंप
योयश्विनेरावतीनाराधःसूनृतस्तुरणंभुरण्यत् ॥ शुचिघृतंनेरणेअयजंतसबर्घायाःपर्यसिस्रयायाः ॥ २४ ॥ अधूनृतंत
रणिंमन्युमंरोर्व्यस्यादुषसानसूरः ॥ इरंयभिरास्त्रेदुहन्त्यःसुवर्णसंचमानारणाभाम ॥ सुभागहनधिंतिरपस्यात्तरोअ
ध्वरंपरिरथेनागात् ॥ यदूभुभाभिरुत्सभनुधुननंविशंपश्चिधेनुरायं ॥ अश्वामहादिवआरुहरंहयुग्मामरंभिर्वाभूनउ
तये ॥ हरिंयंतंमंदिनंदुस्तुधंगोरभसमाहवनातायं ॥ त्मायुसंप्रसितंयोगोदिवाअश्मानमुपनंसमर्धा ॥ कृतायुधोपुरुहूत
वृत्रहन्युध्यमनंतःपरियासिवधः ॥ पुरायत्सरूलमंसाअधीपरुलहिरुफलिगृहंतिमस्य ॥ शुष्णस्यचित्पारिहितंयदोजोदि
स्यरुक्रंथितनंतरादः ॥ २५ ॥ अनंतामहिवाजसातमुक्थाद्याद्यामामदतामिंदुकर्मन ॥ तंरयमाशवोनसूरासदावन्त
णसिंधवोवरादुः ॥ तमिंद्रमंशोअनावृतिंधावानंस्यसुयोनावहिधान ॥ यंतेकाव्योउशनामंदिनंदाद्वृहणंपायंतनसदंदे ॥ त
सूरोहरितोरामयाद्भरच्चक्रमनवगाममिंद्र ॥ प्रास्यपारनवतिंनाव्यानामपिकर्तमवतेयोयमस्यन ॥ तनोअस्यादृदृहं
णायाःपाहिनंज्रिवाउरिनादघायोः ॥ यनावाजान्त्रथ्योअश्वबुध्यानिषयधिश्रवसेसहन्तोय ॥ मासातेअस्यसूनसिंघवंद
सूदानयमहेसमिषोवरंत ॥ आनोभजमघवन्गोष्वर्योमहिधाम्नेसधमादेस्याम ॥ ॥ २६ ॥ ॥ ७ ॥
॥ ॥ इतिप्रथमाष्टकेअष्टमोध्यायः ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ ७ ॥श्रीराम ॥
॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥श्रीमद्देश्वरप्रसन्न ॥ ७ ॥ ७ ॥

57/1975

सं०प्र०८
२८

इति प्रथमाष्टकसमाप्तः

गाव्
२८

5916125

द्वितीयाष्टकप्रारंभः

श्रीगणेशाय नमः॥ ॥ओम्॥ ॥पवः पांतं रघुमन्यवो धियो युवं रुद्रा धर्मसाधवे भरध्वं॥ दिवो अस्रो ध्यसुरस्य वीरिषू धे
वमरुतो रोदस्योः॥ पत्नीवद्भिर्वहतिवाजसातये धीराश्चित्पुरुभाविदाने॥ स्तरीर्मत्कं युवतयः सजोषसो देवासो देवमरतिं दधन्विरे॥ मू
मन्युनः परिज्मा वसुर्हिमं मन्युरापो वृषण्वान्॥ शिशीतमिद्रापर्वता युवं नस्तनो विश्वं वरिवस्यतं देवाः॥ उतत्यामे यज्ञियासो अश्वतुरा
षेणा तासो विजो ऊ वध्ये॥ प्रवोचेम पृतनाषाळ्ग्नु ध्वेभ्मातरो रास्पिनस्यायोः॥ आवोरुष्णे युवसो विजो ऊ वध्ये धोषेबृहद्गायं नरथनंद
॥ अर्वद्भूष्मदावनं अच्छाबोधे यवसुनातिमग्मः॥ १॥ श्रुतंमे मित्रावरुणा हवेमातथ्यूतं सदनं विश्वतः सी॥ श्रोतुनः श्रोतुरातिः सुश्रो
तुः सुश्रवसो विदः॥ स्तुषे सावो वरुणमिश्वरातिर्गो रातावृक्षस्यामधुपज्ञे॥ ऋतस्यधिष्णवरुथेदधानाः सद्यः पुष्टिं निरुधानाम
मग्मन्॥ अस्यक्षये मह्यघस्यराधः सखा सनेमनाम्नः सुवीराः॥ ननाथः पज्रे स्थाविनीवानश्वावतीरथिनोमर्त्यघ्नः॥ ननो
यो मित्रावरुणावभिद्रुग्धानवोसुनोत्यस्णथाऊक॥ स्वर्वतीरप्सुदृतेविवेनथोषुप्रावर्गाहोत्राभिर्नृनाव॥ सबाधेतेनऊचादेवुन्द्र
तुः शर्धस्तरोनूरुतेअकाः॥ विसद्धरातिर्मीतिषाच्सत्वाविश्वासुपृत्सुसदमित्खरुः॥ २॥ अधुग्नोद्वाद्वाहुश्वंकोर्यासमा
नोअंमोअस्यमंहूः॥ मघोनोवीरिमतीषमुग्रोमिमीहिश्रवस्यतेधः॥ श्रवस्यवोनमसाहविष्मतीरिमाअसश्चतयस्यमंहो॥ ए
ष्कृधीयेषुवसुतातीरापिश्वसच्चंतुप्रभृथेषुवाजे॥ मंदामहेदक्षसातयस्यधासिंधुंत्वाविभ्वंतंयंतवा॥ किमिष्णश्चद्भरहूतिं
रतईशानासुस्तरुषंजसंतेरन्॥ हिरण्यकर्णंमणिग्रीवमर्णसोनाविश्वंवरिवस्यतुदाः॥ अधोगिरः सघमादोसुकृत्यांराधोविश्वाच्या
कृतंभरध्वम्॥ चत्वारोमामन्वाशीरस्यशिश्वेरुक्षायाऽनुभायंवसस्यनिष्षः॥ रथोवामित्रावरुणादीधेप्राः स्यूमगभस्तिःसु
रोनाधोढ॥ ३॥ पृथूरथोदक्षिणायाअयोन्यंदासोअमृताऽसोभरुः॥ कृष्णाऽउदस्थादूर्ध्वोऽविहायाश्चिकित्सतीमानुषायासु
धोया॥ भूर्णोविश्वस्माऽदुर्वतादाधिजर्यंतीवार्जंबृहतीसनेत्री॥ उच्चाव्यस्यकृणुतिःपुनर्भूरोषाअगन्प्रथमापूर्वहूतौ॥ यद्दधन्
गंविभ्रजासिंगभ्युदोषंविमर्तरासुनाते॥ दृषोनोअत्रसवितादमूनाअनागसोवोवहितिसूर्यायं॥ गृहंगृहंमहनाषाळ्यादेवंरथं
अधिनामादधाना॥ सिषासंतीषातनानाश्वदाग्रादश्वमघ्रिंजनंवसूनां॥ भगस्यस्वसावरुणस्यजामिरुषः सूनृतेप्रथमानारं
स्व॥ पूष्णासदध्यायोअपस्यधातानयेमंतदक्षिणावारयंतीं॥ उदीरतांसूनृताउत्पुरंधीरुदग्नयः शुरुचानासोअस्थुः॥ स्याहो
वसंनितमूसापगूर्ताविरुष्वत्सूषसोविभातीः॥ अपान्यदेत्यभ्येन्यदेतिविषुरूपेअहनीसंचरेते॥ पुक्षिणोरसमोअभ्यायु

CC-0. Prof. Satya Vrat Shastri Collection.

हांकुरथोदुषाःशोशुचानारघेजना॥ मुहुश्चिद्रघुसद्मश्रिदुश्रोदीर्घंसचंतेवरुणस्यधाम॥ अनवद्यास्त्रिंशतंयोजनान्येकैका
क्रतुंपरियंतिसद्यः॥ जानत्यन्यःप्रथमस्यनामशुक्रा कृष्णादजनिष्टश्चितीचा॥ ऋतस्ययोषानभिनाति धामाहरहर्निष्कृतमाच
रंती॥ कन्येवतन्वाऽशाशदानाएषिदेविदेवमियक्षमाणं॥ संस्मयमानायुवतिःपुरस्तादाविर्वक्षांसिकृणुषेविभाती॥ ५॥ सुसका
शामाबृहतीवधाविरुन्वंकृणुषेहरीका॥ भद्राल्लाभादुत्तरंविदंतोऽहन्यागुपसोनजंत॥ अश्वावतीर्गोमतीर्विश्ववारायतमा
नारुमभिःसूर्यस्य॥ परिवर्यंतिपुनराचरंतिमनुष्यानाभरमानाउषासः॥ ऋतस्यरश्मिमनुयच्छमानाभद्रंभद्रंक्रतुमस्मासुधेहि
उषोनाभूयसुहवानुषास्मायुरायोमघवन्सूनृतावः॥ ६॥ उषाउछंतीसमिधानेअग्नाउधन्सूरयेउदियाज्योतिरस्मृतं॥ देवोनः
अत्रसवितानवर्यंप्रासावीद्विपदेचतुष्पदे॥ अमिनतीदैव्यानिव्रतानिप्रमिनतीमनुष्यायुगानि॥ ईयुषीणामुपमाशश्वतीना
मायतीनामंपत्यंनामपायंतीगात्॥ एषादेवीरुहितापप्रथानाविश्वेनोतिर्वयुनाजनंती॥ ऋतस्यपंथामन्वेतिसाधुप्रजानतीवन्नदि
शोमिनाति॥ उषोअदर्शिशुंध्युवोनवेनाभाइवाविरकृतश्रियाणि॥ अप्रायुसन्नसनोवाघतीशश्वत्तमागात्सुभगेदुहीयसी॥
पूर्वेभिर्नेतृभिरह्नयानाव्यौच्छंतीरुषसोमानुषीर्गाः॥ युक्षाथतेविततरंतयेषुआमुष्यायंतीपित्रोरुपस्थे॥ ७॥ एवेदेषारुरुचानाहशोक
नाजोमिनतिश्रियंदिवोजं॥ अरेपसोदुहितादेवजामेर्विश्वेनोदेवीरवसागमिष्ठाः॥ अभ्रातेवपुंसएतिप्रतीचीगर्भोयज्ञियेष
सूनवेबृहद्गायं॥ जायेवपत्यउशतीसुवासाउषाहस्तेवनिरिणीतेअप्सः॥ स्वसास्वस्रेजन्यायस्येयोषामारैगेषत्यस्याःप्रतिचक्ष्येव॥
व्युछंतीरुषिमिःसूर्यस्यज्यैष्ठ्येसमनगाइवाभाः॥ भासांपूर्वासामरतसुखस्णामपराभूर्यामन्थेतिपप्रथानां॥ ताःपत्यमानाभ्यसार्षु
तमूस्मेरवउछंतुसुरिनाउषासः॥ अवोधयोषःपृणतोमघोन्यरुध्यमानाःपणयेससंतु॥ रेवदुछमघवद्भ्योमघोनिरेवदुनस्तो
केसूनृतेनारयंती॥ ८॥ अवेदयमंशेकृवृतिःपुरस्ताद्बुध्नेगावोनरुणानामनीकं॥ विनूनमुषादसतिप्रकेतुर्महद्देवानुषसंतिरा
तेअश्निः॥ उन्नेवयश्चिद्वसतेरपत्मन्नरंस्यवितुर्नाजोअर्हे॥ अमासतेवहसिभूरिवाममुषोदिवित्रुरुषेमर्त्यायं॥ अस्मोइदंस्तो
म्याअग्नयेमेरोधधमुशतीरुषासः॥ यूयंकंदेवीरवसानेमसहस्त्रिणंचशतिनंचवाजं॥ ९॥ शतारत्नांप्रातरित्सादधाना
तितंत्रिंकिलान्वतिगन्त्यानिधंत्ते॥ तेनंपज्रासोवृधयमानआयूरायस्योषेणसचंतेसुवीराः॥ सुगुरसन्नरुहिरण्यःस्वश्वोयूहदरेण
वयइद्दधाति॥ यस्त्वायंतंवसुनाभात्रिंवोसुक्षीतयेवपदिमत्सिनाति॥ आयंमुषंसुकृतंमातरिश्वनिरेकेणंचरते॥ पुरिक्षितोरसमोअभ्यायु

श्रीगणेशाय नमः॥ ॥ओम्॥ ॥चक्षुः पातेरघुमन्यवोयोयुज्ञरुद्रायमाकुर्येभरध्यं॥ दिवोअर्कोऽप्यनुरन्ध्रोरिशुभ्य
वंभरुतोरोदस्योः॥ पत्नीवपृवेडितिंवावृधध्याउषासानक्तापुरुधाविदाने॥ स्तरीर्नाकंधुनयोनाहयेभ्याधायसूदओहरिण्य॥ मन्तुनः परिज्मावसुर्हीमनुष्वातोअपारृषण्वान्॥ शिशीतमिद्यावर्तायुवंनस्तनोविश्ववारिषस्यंतुदेवाः॥ तन्त्वामेयुरामावृकासस्तृषा
णंतोविज्ञोऽवध्ये॥ न्रचोनपीतमूपांकृणुध्वंप्रमातरोरास्मिनस्यायोः॥ आवोरुचुष्णुभोजिजाऽवध्यांयवसंनगात॥ अरक्षवतीर्गोमतीर्विश्ववारायतंसा
॥ नर्वःसूक्तंदावनेअछावोचेयंवसुनातिमग्नः॥१॥ श्रुतंमेमित्रावरुणाहवेमातथ्यूतंसदनंविश्वतःमे॥ यातंनःश्वातुरातिंसुक्षे
तुंसुक्षेत्रासिंधुरद्भिः॥ स्तुषेसाबोवरुणमित्रातिर्गोवाताधृक्षयाभिषुपज्रे॥ ऋतस्यप्रियंरक्षथोदक्षपाकाःसधःपुष्टिंनिदधानाःसो
अग्मन्॥ अस्यस्तुषमहिमघस्यराधःसचामहेमनुषोमनीषाः॥ जनायःपज्रेध्योनिनीषानृभ्यावनाराधनाम्रधन्तः॥ जनायो मित्रावरुणावविभ्रुर्गृणानावोसुतोनाय्यस्याकः॥ स्वंसयस्तंभदृंहद्यथेदंद्यावापृथिवीउतापः॥ सधाथेतेअमृतस्यदुर्वपुः
तःशर्धस्तरोनरांगूर्तश्रवाः॥ विसद्दशंतिमौतिबाह्वास्वाविशासुपृत्सुसदमिन्नृचः॥ २॥ अधूर्णोतावरुणोमायुमंसुक्रतुंपुपोषसख्यायदिन्वतं॥
नोजुषेतमध्वरंजुहेमंमोषुण्यंभिरस्मत्पुरोधाः॥ यज्ञंनयेमहिनाविश्वचर्षणीधियधेतेसुभगारत्नधेयंना॥ एतद्वांस्तोमंवृषणावभिष्टयेकरिष्यतीवृषभेवयूथ्यं॥
कृष्वानियेषुवसुतातीरारिश्वसंचंतुभरेषुजाते॥ मंदामहेदशतंयस्यसाकंविंशतिंचविंशतीर्वंसगानां॥ दिवोनपातंसुदुघामनिंद्यामिळांयज्ञेषुविश्वधायसं॥
रत्नंईळानासुरुचंरुचंगातेवसूं॥ हिरण्यकर्णंमणिंयोवमर्णस्तंनोविश्ववारिषस्यंतुदेवाः॥ अयोगिरःसुष्टुतयोनयंतुयाःस्वश्वा
कृतभर्वसूमं॥ चत्वारोमामवृधोरस्यशिश्वुरुग्रायामुयोनुभार्यवसस्यनिष्कैः॥ रथोवामित्रावरुणादीर्घप्राःसूरोनसंगमनेजनानां॥
रोनाधीत॥ ३॥ पृथूरथोदक्षिणायान्योअंसेनेदासोअमृताोमर्त्यः॥ कृष्णादुदस्यादूर्यो विरायाधिक्षमतीभात्यक्तुभिर्न॥
योया॥ पूर्वोविश्वस्माद्भुवनादबोधिजयंतीवाजंबृहतीसनुत्री॥ उच्चाव्यस्यकृणुतिःपुनर्भूरोषाभगस्यसख्यंवावृधानाः॥ यदद्यभा
गंविभजासिनस्त्वंवयंदेवित्रादमूनाजनायसोवाचतिसूर्यायं॥ गृहंगृहंमहनाजात्वछादिवंदिवं
अधिनामादधाना॥ मिषासंतीधीतनानाशवदागादयमन्नमिद्भजतेवसूनां॥ भगस्यत्वसावरुणस्यनामिरूपंमहन्नर्यमानरं
स्व॥ पृश्नासदंद्यायोअपस्यधातानयेमतंदक्षिणयारथेनौ॥ उदीरतांसूनृतायुरंधीरुदग्नयःशुचयोयज्ञकेतवः॥ स्याम
चसूनिनमूसापगूर्ताविरुष्वत्पूषसोविभातीः॥ अषाळ्हंयुत्सुपृतनासुसासहिंत्वांगिरोदेवस्तुतंहवामहे॥ सनोयदेत्यदितिर्विचर्षणिरदब्धोपायुभिर्नि
पाति॥ यस्तायतेवसुनाधानमिन्द्रोसुहीनयेवपदिसुत्सिनाति॥ आयंमघसुक्रतुंमातरिश्वलिंगेः पुत्रंयमुमनारभेण॥

२

अंगोः सुतंगीयमलूरस्यक्षुयद्वीरंवर्धयसूनृतामिः॥ उपक्षरंनिसिंधवोमयोभुवईजानंचयुष्यमाणंचधेनवः॥ पृणंत
चुपपृंचश्रवस्यवोघृतस्यधाराउपयंतिविश्वतः॥ नाकस्यपृष्ठेअधितिष्ठतिश्रितोयःपृणातिसहद्वयुगछति॥ तस्माआपोघृ
तमर्षतिसिंधवस्रोग्रोडुदक्षिणापिन्वतेसदा॥ दक्षिणावतामिदिमानिचित्रादक्षिणावतांदिवियंसूर्योसः॥ दक्षिणावंतोअमृतंभ
जंतेदक्षिणावंतःप्रतिरंतआयुः॥ माहृणानोडुरितंमनुष्वाराजाविष्णुःसुरथःसुव्रतासः॥ अन्यलोपोपरिधिरस्रुकस्त्रिरहृणंत
मभिसंयंतुशोकाः॥ १०॥ अमंदन्नंस्तोमान्वीरवतीमनीषामिंधावधिष्णियोभव्यस्य॥ योमंमुहुस्तमिमीतसुवानंतंराजाभ्यवद
छोचतेनः॥ ज्ञातंराज्ञोनाधमानस्यनिष्कुतंश्चात्रस्यतान्त्सघमादं॥ ज्ञातंकवीवोअसुरस्यगोनांदिविश्वोजरमाततान॥ उप
मारयाबास्यनयोनदत्तावधूमंतोदाशुरयासाअस्युः॥ पक्षिःसहस्रमनुगाच्छमागात्सनेल्कवीवोभिपित्वेअर्कं॥ चत्वारिंशद्दशर
थस्यशोणाःसहस्रंस्याश्वमेधाँअयंति॥ मदच्युतःकुशनावंतोअत्यान्कृष्णावंतउदमंडतपत्राः॥ धूर्षुमनुष्यतिमादेदवृत्वी
स्युक्थाभुण्वरिधायसोगाः॥ सुवंधवोयोविश्वाडृभ्राअनेस्वतश्वएषंतपत्राः॥ भागंधितापरिगपिताषाकंशीकंवनंगंह॥
दंदानिमत्यंवाडरीयान्नांभोज्याशता॥ उपोपमेपरामृशामामेदश्राणिमन्यथाः॥ सर्वोहमस्मिरोमशागंधारीणामिवाविका॥
॥११॥ अग्निंहोतारंमन्येदास्वंतंवसेसूनुंसहसोजातंवेदसंविप्रंनजातवेदसं॥ यदंधसाससुरादोदात्याकृपा॥ घृतस्यवि
श्रोहिमनुष्वधिजोविषाकृकोनस्यसविषः॥ यतिष्ठंत्यायजमानाकृवमज्येष्ठमंगिरसांविप्रमस्मभिर्विषेभिःशुक्रमन्धभिः॥
परिज्मानमिवघांहोतारंचर्षणीनां॥ शोचिष्केशंवृषणंयमिमाविशः प्रावंतुजूतयेविशः॥ सहिपुरूचिदोजसाविरुक्मतादी
घोनाभवतिदुष्टरः परश्चनेढुष्टरः॥ परिज्मानमिवघांहोतारंचर्षणीनां॥ शोचिष्केशंवृषणंयमिमाविशः प्रावंतुजूतयेविशः॥ सहिपुरूचिदोजसाविरुक्मतादीघोनाभवतिदुष्टरः परश्चनेढुष्टरः॥ परिज्मानमिवघांहोतारंचर्षणीनां॥ वीळुचिद्यस्यसमृतौश्रुवद्वनेवृषत्विषे॥ निष्षहमाणोयमतेनायतेधनासहानायते॥ दृळ्हाचिद्दाभदुतयःसहस्कृतोद्वेषोयोतेनिधीमहि॥ दृळ्हाचिद्दाभदुतयोधनंधनंसमाकर्देहस्तेदाक्षिणत
णिभिर्दीद्यत्सुमत्यैदाक्ष्यंवसे॥ प्रवःपूरूणिगृणतेतुतुज्वनेवग्नोचिषे॥ स्थिराचिद्दन्वानिरिणात्योजसाभिस्थिराचिद्दा
नंसा॥ नमस्यद्भुसुपरासुधीमहिनक्षंसमूरयोनरादिवोनरादृभ्रायुषेदिवोनरात्॥ आदस्यायुर्यमणवद्वीळुशर्मन्नसूत
वे॥ नक्षन्नमंतमवोव्यंतोअजरांश्यर्यावंतोअजराः॥ १२॥ सहिशर्धोनमारुतंतुविष्वणिरभिस्वतीषूर्वरासिसूनिरार्तना

स्विष्टनिः॥ आदद्रुह्यान्यारादृयंजस्यकुरुहणा॥ अधस्मास्यूर्जतोदधिवोविश्वेनुयंतुयंथानरः शुभेनपंथा
॥ हितायरोदसीस्तासोअभिष्यवोनमस्येनउपवोचेतुभृगवोमूर्ध्नोराशाभृगवः॥ अग्निरीशेवसूनांशुचिर्योधृष्णिरेषां
॥ प्रियोविशामतिथिर्मानुषीणांसिधोरिवप्रयसायासदंनः॥ विश्वासांगृणतांपतिर्वासहूसर्वासांसमानंदमंतिभुजेसत्य
गिर्वाहसंभुजे॥ अतिथिंमानुषाणांपितुंनयस्यासया॥ अमीचमित्रेअमृतासआवयाद्व्यादेवाबयः॥ त्वमग्नेस
हसासदेनमःशुक्रेभिर्शोचोजायसेदेवतातये॥ रायेनोदेवतातयेयजत्रयेनेदेवतातये॥ रायेनोमादेतमरोयुक्ष्वेनमउतक्रतुः॥ अधस्मातेप
रिचरंत्यजस्रश्रुष्टीवानोनाजर॥ प्रतोमुहेसहसासहस्वतउषूबंधेपशुंनाग्नेयुक्तामवभूत्यग्नये॥ प्रतियदी
हविष्मान्विश्वासुक्षासुजानते॥ अग्नेरभीनजरतस्रुभूणांमूर्णिहोतेन्यसादयन्॥ सनोनेदिष्ठंदृशानआभरागन्देवै
भिःसनयानःसचेतुनामहोरायःसचेतुना॥ महिशविष्ठनस्कृधिसंचक्षेभुतेअस्य॥ महिस्तोतृभ्योमघवन्कृवीर्यं
मथाकृणोनशवसा॥ १३॥ अयंनोयज्ञमनुषाधरोमणिहोतायजतिधेडुराजामनुव्रतमग्निस्वमनुव्रते॥ विश्वश्रु
ष्टिःसखीयतेरयिरिवश्रवस्यते॥ अदब्धोहोतानिषदादिळस्पदेपरीतइळस्पदे॥ तंयज्ञसाधमपितायामस्यू
तस्यपथानमसाहविष्मतादेवताताहविष्मता॥ सनेऊर्जामुषाभृत्याकृपानमूर्यति॥ यंमातरिश्वामनवेपरावतो
देवंभापरावतः॥ एवेनसद्यःपर्येतिपार्थिवंमुहुर्वयंतिरघुभःकनिक्रदत्॥ शतंचक्षाणोअ
क्षभिर्देवोनेषुनुवेणिः॥ सरोदधानउपरेषुसानुष्वग्निःपरेषुसानुषु॥ सक्रक्रतुःपुरोहितोदमेदमेग्निर्यज्ञस्यश्व
रस्यचेतति॥ क्रत्वायज्ञस्यचेतति॥ क्रत्वेदाधारधृषतविश्वाजातानिपस्पशे॥ यतोघृतश्चरतिध्रुरजायतनन्दिर्वभा
अजानन्॥ क्रत्वायदस्यतविषीषुधृंचतेग्नेरवेणमरुतांनभोदथिरायनभोदथा॥ सहिष्मानाभिमातिषहसोदेमजा
जनां॥ सनेत्र्यासनेउगिरादभिष्टुतःपांसादग्नेदभिष्टुतः॥ १४॥ विश्वोविहायाअरतिर्वसुर्धेहस्तेदक्षिणेतर
णिर्नसिष्रवत्॥ विश्वस्मादिन्द्रउत्तरोबभूवाथोविश्वस्मादित्पुरुष्टुतः॥ विश्वस्माइत्कृतुंवरंपुरुष्टुतंवंवृमहे॥
त्वमिद्धिरण्यवाशीमतीनांविशांबोधिजनराजन्॥ समानोयज्ञआभगोनहविष्मांइळेनोयज्ञउशतीहविष्मान्॥ सहव्यामा
नुषाणामिळाकृतानिपत्यते॥ सनेत्र्यासनवरूथस्यधूतेर्महोदेवस्यधूतेः॥ अग्निहोतारमीळतेवसुधितिंम्

यंचेतिष्ठमरातेन्यैररेहव्यवाट्न्यैररे॥ विश्वायुर्विश्ववेदसंहोतायैरसूतंकृधि॥ देवासोरण्वमवसेसवस्यवोगीर्भिर्णंचमर्त्यम्॥ २५॥ यत्सेरथीमंद्रमुषसोतयेषाकासंतेमिघिरप्रणिमघानवद्यनथम॥ सख्याऋत्तमघिष्यकरोवराश्वाजिनं॥ सास्माकमनवद्यत्जानवुधसामिमीवाचेननुधसो॥ सःश्रुधियस्माएसनासुकाकसुचिरुस्याय्यःद्रभरहूतयेनभिरसिप्र
तेयंतंनभिः॥ यःश्रेरःसुश्रुसनिताययाविश्रेवाजंतरुता॥ तमीत्वानासइरध्यंतवानिनेष्टमत्यंनवाजिनं॥ दस्माहिषा
हूयेणाचित्वसितन्वकेचियावीररुशरमत्यंपरिरण्वसिमत्यं॥ इंद्रोततुभ्यंतदिदेतदुक्थायस्वयशसे॥ मित्रायवोवरुं
णायसप्रथःमृळीकायसप्रथः॥ अस्माकंवृंद्रमुशमसीष्टयेसखायविश्वायुरासहंयुजंनाजेषुप्रासहंयुजं॥ अस्मा
कंब्रह्मोतयेवाजसातयेकंचित॥ नहित्वारुचुस्तरंतस्तृणाप्यंविश्वंदाधर्षिषेतनं॥ निष्षुनमातिमातिनंवस्यविं
ननिष्षाभिररणीभिर्नोतिभिरुग्राभिरुग्रोतिभिः॥ नेषिणोयथापुरानवोनःश्रवसन्यसे॥ विश्वानिपूरोपपिपर्षिनर्य
रासावन्हिर्नोभिष्ठ॥ २८॥ प्रतद्दोचेयंभव्याथेदवह्व्यानयरुषोमन्मरुजांतरसोहामन्मरुजांति॥ सूयंसोअस्मदा
निदावृधेरजनद्दंसोतिं॥ अवस्यवेदधेसावतरमवस्यवेवत॥ वनमनद्दोत्रयाचितंत्यावुनमरायेरथिवःस्व
वार्यंरण्वंसंतंसुवार्यं॥ दुमन्मानंसुमतुभिरमिष्टावामहि॥ आसत्याभिरिंद्रयुम्नहूतिभिर्यजंत्रयुम्नहूतिभिः॥
प्रश्रोवाअस्मेस्वयशाभिरूतीपरिवर्गाद्दोदुमंतानारामंदुर्मतीनां॥ स्वयंसारिष्यथ्यायानउपेषआद्रेः॥ हतम
संनवंसतिंसिप्राजूर्णांनवंसति॥ त्वंनद्दंद्रायाधरीणसायाहिष्यथाअनिहसापुरायात्यरक्षसी॥ सचस्वनःपराक
आसचस्वारुतमाकुआ॥ पाहिनोद्दंद्रादाराद्दभिष्ठाभिःसदापात्वाभिष्ठाभिः॥ त्वंनद्दंद्रायानरुषोग्रेनित्वामाहु
मासंसदंवसमुहमिन्वनावसे॥ आजिंयंचातरविताररथंकृणोद्दमर्त्यं॥ अन्यमस्माद्रिरेषःकंचिदद्रिंशिरंस
नेचिदद्रिवसपतिंनद्दंद्रंकृतास्त्रुधिवथानासद्दमिदुमंतीनांद्दवःसंदुमंतीनां॥ हंतापापस्यरक्षसस्कृधानो
विप्रस्यमावतः॥ अधाहित्वाजनिताजीजनद्दसोरक्षोहणंत्वाजीजनद्दसा॥ २७॥ एंद्रयास्कृधिनःपराचतो
नायमछाविदथानावसत्यतिरस्तेराजंवसत्यतिः॥ हवामहेत्वाबयंप्रयस्वंतःसुतेसचा॥ पुत्रासोनापितरंगा
जमातयेमंहिष्ठंवाजसातये॥ पित्रासोमंमिंद्रस्कवानमाद्रिभोमोभसिष्टमवृतंनवसगस्तातृषाणा नृ
वंसगः॥ मदायहर्यतायतेविश्वेमायभायसे॥ आत्वायछन्तुहरिनोसचामहविश्वेवसत्यं॥ आविरद्दानिहि

तंगुहानिधिंवेनंगर्भंपरिवीतमश्मन्यंतेअंतरश्मनि॥ व्रजंवज्रीगवामिवसिषासंनेगिरस्तमः॥ अपावृणोद्दिषद्रंद्रः
परीवृताद्वारद्रुषःपरीवृताः॥ दारद्वाणोवज्रमिंद्रोगभस्त्योःस्वयंयतिष्ममंसनायसंश्यंदिद्दत्यायसंश्यत॥ सविं
श्वानओजसाएवोभिरिंद्रमज्मनाा॥ तंवेवृक्षंवृणिनोनिंद्रंश्वासिपरंश्वनिंद्रंश्वसि॥ तंरथानयंद्रंसतवेष्ठं
समुद्रंमंहोरथांद्दवनाजयंतोरथांद्दव॥ द्दतकुतीरयुजतसमानमथंमश्नितं॥ धुनरिंमनंवविश्वदेद्दसृजनाय
विश्वरांद्दसः॥ २८॥ द्दमांतेवांवसूयंतआयवोरथंनधीरःसपोधतक्षिषुः॥ शुभंतोनेन्यंयथावानेषुविप्रवाजिनं॥ अत्यंमिवशवसेसमानयधनाजिंवाजिनंवाजसातये॥ भिनत्पुरोनदमिंद्रोदूरआदिबोद्दा
सापामद्दिरास्रुषानृतावृज्रेणद्दाशुषेनृतो॥ अतिथिंमानुषाणांपशुंनयोअग्निमीळेपुरुहूतंघृतापुं॥ महोधनानिद्दयमानआजसा
विश्वाधनान्योजसा॥ इंद्रःसमत्सुयजमानमार्यंप्रावद्दिवेषुशतमूतिरानृतंपुरुहूतंक्षयेषुजनेषु॥ मनवेशासदव्रतां
त्वंदक्षाभिरायवेयत॥ दक्षंनविश्वेततक्षाणमोषतिव्यंसंसानमोषति॥ सरश्मिंतूयंयजतोजातओजसाप्रथमंत्वाचं
मरुतोमरुत्वतीशानआमुषायति॥ पुरांनायत्सरावतोजगन्वांसंतयाकृपे॥ सूम्नानविश्वामनुषवनुर्वाणरांविश्वेवतु
र्वाणः॥ सनोनव्येभिर्वृषकर्मन्नुक्थैःपुरांदर्तःपायुभिःपाहिशग्मैः॥ द्दिवोदासेभिरिंद्रस्तवानोवारेभिरा
॥ २९॥ इंद्रायद्दिधारसंराभनंमनइंद्रंयमद्दाप्रथिवीवरीमभिर्द्यौर्नप्रथिनावरीमभिः॥ इंद्रंविश्वेसजोषसोद्दवासो
दधिरेपुरः॥ इंद्रायविश्वासवनानिमानुषाराताणिसंतिमानुषा॥ विश्वेषुद्दित्वासवनेषुवृत्रहंसमानमेकंवृषमण्य
वःपृथक्रुवःसनिष्यवःपृथक्॥ तंत्वानवंनपर्षण्यंशवसस्पुत्रंधीरस्यधीमहि॥ इंद्रंनयज्ञैश्चितयंतआयवस्तोमेभिरिंद्रमा
यवः॥ वित्तंतंत्वंमिथुनाअवस्यवोव्रजस्यसाताग्व्यस्यनिःसृजः सश्चंतइंद्रनिःसृजः॥ यद्गव्यताद्दजनाःसूर्यं
तोसमद्दसि॥ आविष्कृधिद्दषणंसचाभुवंवज्रंमिंद्रसचाभुवं॥ विद्दष्टेअस्यवीर्यंपूरुःपुरोयदिंद्रशारदःसातिरः
सासद्दोनोभवातिरः॥ शासद्वंमिंद्रमत्यमद्युंशवसस्पते॥ महीमूषुणःप्रथिनामाभयामदसानरमाभयः॥
आदित्तेअस्यवीर्यस्यचक्रिरन्मरुद्वृद्धस्यद्दिजोयद्दावित्थसखायतायद्दावित्थ॥ चकर्थकारमेभ्यःपृतनासुपवनवे
॥ तेअन्यामन्यानुयासन्विष्णवेशवेतवेत्वा॥ वृतानोअस्याउषसोजुषंतपत्येकृत्स्यंधिद्दविषाहवी॥ मभिः
सर्वाताद्दवीमभिः॥ यदिंद्रद्दतेनृमत्याद्दवाम्भिर्नाहुषेजने॥ आमेअस्यद्दरथेसोमवायसोमन्सश्चाधिनवायसः॥ त्वत

65/1925

मिंद्रवाहसावोभरंसुपुरांमिचुयंतंनुविनातमत्यंयजेणश्रुरमर्त्यं॥ नहियोगोभर्षोवर्तिश्रुणुष्वसुश्रवस्तमः॥ रिष्टंनयमु
पभूतुदुर्मतिर्विश्वापभूतुदुर्मतिः॥ २०॥ तथावयंमघवन्त्सूयंधनरुद्रेणोताः सासह्यामदस्तन्यतावनुष्यामवनुष्यतः॥ नं
रिष्टेअस्मिन्नहन्त्यधिवाचानुसूनवे॥ अस्मिन्यज्ञेविनयंमाभरंसूनवेतयंतोभरंसूते॥ स्वर्जेषभरंभाप्रस्यवनमन्यु
मूर्धः समिंनंनमिकाणस्यस्मिंनंनसि॥ अहन्विंद्रोयथाविदेराण्यारिण्यापनाच्यः॥ अस्मवातेसध्वनस्तुरा
तंयाभूद्राभद्रस्यरातयः॥ तनुत्रयःप्रलयंतेसुशनुनयस्मिन्यंतेवारमरुणवतस्यमूतस्यवारसिस्यं॥ विनद्रेचर
थंहितांतःपश्यंतिरश्मिभिः॥ सद्योविरंअन्विंद्रोगवेषणोवलंरुरुक्षिभ्योगवेषणः॥ नूरत्थातेसूनृथाचनश्रवाच्यंयरंगिरो
भ्योरुणंरपव्रतमिंद्रशिश्नंपणिंनं॥ एभ्यःसमान्यादिशंसंभ्यंनंपियेसचं॥ सूनृतस्यारथयाकंनिरव्रतंपणयंतंनि
रव्रतं॥ संयज्जनाकृतुभिःश्वरद्रयंहुनेहितेतरुषंतश्चवस्यवः॥ नसमाआयुःप्रतावदिद्धाथः
अर्चंत्योकसा॥ इंद्रओकयदिधिषंतधीतयोदिवाअछानधीतयः॥ युवंतमिंद्रापर्वतापुरुष्यायानःशतन्यादपतं
तमिद्धितंवज्रेणतंतमिद्वृतं॥ दूरेचनायछसद्वृहन्यदिनसत्॥ अस्माकंराजन्पुरुषंतादमीषांविश्वेतः
॥ २१॥ उभेयुनाभिरोदसीश्रुतेनदुहोदहमिसमहीरनिंद्र॥ अभिवुग्ण्यवहतामभिक्षवोरुग्णंपरिष्ठादा
अशेरनु॥ अभिवुग्ण्याविदद्रिवःशचीभातुमतीनां॥ छिंधिवटूरिणापदामहावेदूरिणापदा॥ अवासामघवन्ना
हिवाथोचातुमतीनां॥ वेत्सुरुग्णस्यअंमंकमहावेत्सुरुग्णस्यअंमंकं॥ योसोतिरुःपंचाशतंभुंगारंपाकंः॥ तत्सुते
मनायतितदुक्थंतेमनायति॥ पित्रंगभृष्टिमंभृणंपिशाचिमिंद्रसंपृणं॥ सर्वरंसानिबर्हय॥ अवमंहइंद्रदा
दृहिश्रुधीनःशुनाचहिवोःक्षानभोषांभद्राषूणांनभोषांआदिवः॥ शुष्मिंतमोहिशुष्मिभिर्वधरुग्राभिरायस
मे॥ अदूरुषोभवतीतश्रुरत्यभिस्त्रिसप्तश्रुरत्यभिः॥ वनोतिहिसुन्वंक्षयंपरीणसःसुन्वानायहिभायन
स्यवृहिवारेवानामदाहुषः॥ सुन्वानायेदददत्याभुवंरयिंदात्याभुवं
॥ २२॥ आत्वाजुवोरारहःअभिप्रयोवायोवहंतिहपूर्वपीतयेसोमस्यपूर्वपीतये॥ ऊर्ध्वातेअनुसूनृतामनस्मि
ञ्चनोनुनं॥ नियुत्वतारथनायाहिदावनेवायोमखस्यदावने॥ महेतुत्वामदिवोवायविरोमत्काणासःसुद्रु
तांकाष्ठयेवाजिनाभिःकाणाभिरवः॥ यद्वुकाणाइरध्यदसचंतऊतयः॥ सभीचानानियुतोदावनेधियउपब्रु

67/1925

वतइंदिवः॥ वायुर्युंक्तेरोहितावायुररुणावायूरथेअजिरायुधिनावहंधाधुरिवोरुवे॥ प्रबोधयापुरंधिंजारआ
ससतामिव॥ प्रचक्षयरोदसीवासयोषःअवसेवासयोषसः॥ तुभ्यमुषासःशुचयःपरावतिभद्रावस्त्रांतनतेदरुरुशिम
षुचित्रान्यंयुक्षिमघु॥ तुभ्यंधेनुःसबर्दुघाविश्वास्वरघ्नेदोहते॥ अजनयोमरुतोवक्षणाभ्योदिवआवक्षणाभ्यः॥
तुभ्यंशुक्रासःशुचयस्तुरण्यवोमदेसूयादृषणंतभुर्वण्यपामिषंतभुर्वणिः॥ त्वांस्तोमादेसमानेभगंमीढृतकृतीये॥ त
विश्वेमाहुवनासामिधर्मणास्पार्यासामिधर्मणा॥ त्वंनोनायवेषामपूर्व्यःसोमानांप्रथमःपीतिमर्हसिसुतानांपीतिमर्हसि॥ इंद्राविष्णूदृंहितंशंबरंगिरिंशंबरंगिरौ॥ विश्वाहत्तेधनवोदुहआशिरंघृतंदुहतआशिरं॥ २३॥ स्तीर्णबर्हिरुप
नोयाहिवीतयेसहस्रेणनियुताभिर्नियुत्वतेशतिनीभिर्नियुत्वते॥ तुभ्यंहिपूर्वपीतयेदेवायर्योमरे॥ प्रतेसुतासोमं
मंतोअक्षिरन्मदायकृतेअक्षिरन्॥ तुभ्यायंसोमःपरिपूतोअद्रिभिःस्पार्हावसानःपरिकोशमर्षतिसहस्रधारोवसा
नोअर्षति॥ तवायंभागआयुषुसोमोदेवेषुहूयते॥ वहत्वायोनियुतोयात्वस्मयुर्जुषाणोयात्वस्मयुः॥ आनोनियुद्भिः
शतिनीभिरध्वरंसहस्रिणीभिरुपयाहिवीतयेवायोहव्यानिवीतये॥ तवायंभागःकृतियःसरश्मिःसूर्येसचा॥ अध्वर्युभि
र्भरमाणाअयंसतवायोशुक्राअयंसत॥ आवायोनियुतांनःशतिनीनांसहस्रिणीभिरुपयाहिवीतयेवायोहव्यानिवीतये
॥ पिबंतंमध्वोअंधसःपूर्वपेयंगवाशिरं॥ वायवाचंद्रेणराधसागतमिंद्रश्चराध्यसागतं॥ आवांधियोववृत्यरध्वरांउ
पेममिंद्रमंमहेजनंतवाजिनंमाशुमत्यंनवाजिनं॥ तेषांपिबतमस्मयूआनोगंतमिहोत्या॥ इंद्रवायूसुतानामद्रिभिर्युवं
वंमदायवाजदायुवं॥ २४॥ इमेवांसोमाअभ्यसृक्षतादृभ्यर्युभिर्भरमाणाअयंसतवायोशुक्राअयंसत॥ एतवां
मंध्यंसूरसतनिरःपवित्रमाशवः॥ युवायवोतिरामण्यश्चसोमाअत्यक्तयश्च॥ अतिवायोससतोयाह्यस्मेदावोतोयज्ञया
वावदंतितत्रगंतंगृहमिंद्रश्चगच्छतं॥ निरस्नतादृंहितंयंतघृतमापूर्णयानियुतायाथोअध्वरमिंद्रश्चयाथोअध्व
रं॥ अचारुतद्वदथमध्वआहुतिंयमश्वत्थमुपतिष्ठंतिजायवोस्मेतंसंतुजायवः॥ साकंगावःसुवतुपच्यंतूधनंत
वायउपदस्यंतिधेनवोनपदस्यंतिधेनवः॥ इमेयंतेसुवायोबाहोजसोत्यन्द्रवोथंपतयंत्यूर्मणोमहिव्राघंतउर्म
णः॥ धन्वंचित्रंअनाशवोजीराश्चरंतिरोकसः॥ सूर्यस्येवरश्मयोदुर्नियंतवोहरिकेशायदुर्नियंतवः॥ २५॥ प्रसु

69/1925

गवनियामिमर्मृज्यादभिश्चसन्तनयेनेतिनानदत् ॥ ५ ॥ भ्रष्ठन्वयाधिबभ्रुनमते रुपत्वारुरुयातिरारुवत ॥ ओजायमा
नस्तन्वश्चसुभते भीमोनशंमादविधावदुग्रेभिः ॥ ससंस्तिरोनिष्टरः संगमायतिजानन्नेनं जनतीर्नित्यभारुये ॥ पुनर्नेहि नि अपि
यंतिदेवमृत्यूर्पःपिचोः कृण्वतेसरत्वा ॥ नमर्युवः कृशनीःसंहिरिभरुर्भ्यांस्तरथुर्मंत्रुषीःचायवेपुनः ॥ तासांतराश्रमुनंनेति
नानदद्रुरुजनर्यंजीवमरुतं ॥ अधीवासंपरिमान्रिहन्वहंतुविप्रेभिः सत्वभिर्यातिविन्वयः ॥ वचारथंसदृतेरा हृतारानु
श्थेनीसचंतवर्तनीरहे ॥ अस्माकंमग्नेमघवत्सरीरित्यध्वंसोवान्नरुपभारमनाः ॥ अचास्याशंशुमतीरहूर्वंमेनयुत्सरुय
रिजभुराणः ॥ ६ ॥ इदमग्नेसुधितंदुधितादधिप्रियादुचिनमनवः प्रेयाअरुते ॥ यत्तेशुक्रमनोऽरचतशुचिनासंवनस
रत्नमातं ॥ रथायनावमुतनोगृहायानित्याँरिवापदृतीरास्यग्ने ॥ अस्माकंवीराउतनोमघोनोजनोऽयापारयाऽरुमंयावः ॥
अभीनोअग्नउक्थेभिर्जुषोद्याक्षामासिंधवश्चस्रुतूर्ताः ॥ गव्ययत्र्ययंतोरघ्रीहेषंवरमरुण्यावरंत ॥ ७ ॥ वह्निस्थात
हृषभाधिरोदसोर्नरेवस्यभगः सहसोयतोजनि ॥ यदीमुपब्दरंनसाधनमतिं क्रेनस्यधेनाभनयंतसस्रुतः ॥ एक्षोनपुःपि
तुमान्वित्यभाग्यायहूतोयमासप्तशोशवासरुमातृषु ॥ तृतीयमस्यरुषभस्यदृक्षसदश्नमतिंजनयंतयाषणः ॥ निर्यरीबुभ्रा
न्माहिषस्यवर्पसःईशानासःशवसाक्रंतसूरयः ॥ यदीमनुप्रदिवोमध्व आधवेगुहासंतमातरिश्वामथायति ॥ प्रयस्वितुःप
रमान्नीयतेपर्याकृष्धीदेवोरुरोदरुहति ॥ उभायदस्यजनुषंयदिन्वतआदिद्यविष्ठोअभवद्घृणाशुचिः ॥ आदि
न्मातृरविशारास्वाशुचिरहेव्यमानउर्वियाविवाधे ॥ अनूषत्पूर्वोअरुहत्सनाजुषोनिनव्यसीष्वनसारुधावते ॥ ८ ॥ आ
रिहुरांरणतेदिविष्टिषुभगमिवपप्रथानासरुक्मते ॥ देवान्यत्क्रत्वामजनापुरुष्टुतोमर्तंशंसंविश्वधायतिधायसे ॥
वियदस्थादयुतोवातरोदितादहरानक्षानरुणाअनारुतः ॥ तस्यपत्मन्दृक्षवःकृष्णजंहसःशचिजन्मनोरुजाय्यध
नः ॥ रथोनयातःशिक्वभिःकृतोद्यामंगेभिररुषेभिरीयते ॥ आदस्यतकृष्णासादृशंरुयुःशूरस्येवत्वथ्यावृषः ॥ तवा
त्यनेवरुणोयथतवोमित्रःशाशदृइर्यमारुदानवः ॥ यत्सीमनुक्रतुनाविश्वाभुरजनमिःपरिभूरजायथाः ॥ त्वम
राममानायरुक्मतेरत्नंयविष्ठदवतातिमिन्वसि ॥ तंत्वानुनव्यंसहसोयुवन्वयंभगंनकारमहिरत्वधीमहि ॥ अस्मरथिन
सत्थंदमूनसंभगंरक्षंनपृक्षासिधर्णसिं ॥ रथीरिवायमतिनमुभेदनानोशंममृतआनृक्रतुः ॥ उतनःसुयात्रा

राम्
६

71/1925

नीराश्वोहोतामंद्रःशृणवद्रथः ॥ सनोनेषंनेषतेरमूरोग्निर्वामंकृतंवस्योअच्छ ॥ अस्तोव्यग्निःशिमीवद्भिरर्कैः
साम्राज्यायप्रतरंदधानः ॥ अमीचयेमघवानोवयंचमिहंनसूरोअतिनिष्टतन्युः ॥ २ ॥ समिद्धोअग्नूआवहदेवाँअद्यस्व
स्तये ॥ तंतुंतनुष्वपूर्व्यंसुतसोमायदाशुषे ॥ घृतवंतमुपमासिमधुमंतंतनूनपात् ॥ यज्ञंविश्स्यमावनः शशमानस्यदाशुषः
॥ शुचिःपावकोअद्भुतोमध्वायज्ञस्यमिक्षति ॥ नराशंसस्त्रिरादिवेदेवेषुयज्ञियः ॥ ईळितोअग्नआवहेंद्रंचित्रमिह
श्रियं ॥ इत्थाहितामृतिर्मर्ताछाससृजिदद्वयते ॥ स्तृणानासोयतस्रुचोबर्हिर्यज्ञेस्वध्वरे ॥ वृतेदेवव्यचस्वतमिंद्रायशर्म
सप्रथः ॥ विश्रयंतामिळःपृथुरियेदेवेभ्योमहीः ॥ पावकासःपुरुस्पृहोद्वारोदेवीरसश्चतः ॥ १० ॥ आभंरमानेउषसानक्तोषासा
सुपेशसा ॥ यह्वीकृतस्यमानसासंदोहेयमस्यधीनमा ॥ मंद्राजिकामुपुर्वणीवासासंदोहयंतमस्यधीः ॥ यज्ञंनोयक्षतामिमांसु
ध्रमघविद्रयिंस्पृहं ॥ शुचिर्देवेष्वर्पिताहोत्रामरुत्सुभारती ॥ इळासरस्वतामहीबर्हिःसादंतुयज्ञियाः ॥ तन्नस्तुरीपमद्भु
तंपुरुवारंपुरुत्मना ॥ त्वष्टापोषायाविष्यतुरायोनाभानोअस्मयुः ॥ अवसृजन्नुपत्मनादेवान्यक्षिवनस्पते ॥ अग्निर्ह
व्यामुश्रतिदेवदेवेषुमेधिरः ॥ पूषण्वतेमरुत्वतेविश्वदेवायवायवे ॥ स्वाहागायत्रवेपसेहव्यमिंद्रायकर्तन ॥ स्वाहा
कृतान्यागत्यंपहव्यानिवीतये ॥ इंद्रागहिश्रुधीहवंत्वाहवंतेअभ्यरे ॥ ११ ॥ प्रतव्यसीनव्यसींधीतिमग्नयेवाचो
मतिंसहसःसूनवेभरे ॥ अपांनपादाशुहेमाभिःसहस्रियोहोतेवपुष्यन्यसीदति ॥ समायमानःपरमेव्योमत्या
विरग्निरभवन्मातरिश्वने ॥ अस्यक्रत्वासमिधानस्यमन्मनाप्रयावाणःसहसोअग्रमीरते ॥ अस्यत्वेषाअजराः
अस्थुरानवःसुसंदृशःसुप्रतीकस्यसूदृतेः ॥ भात्वसोअत्यक्रमीदसितोवाजेष्वर्जतेअसंसतोअजराः ॥ यमीरेत
भृगवोविश्ववेदसंनाभापृथिव्याभुवनस्यमन्मना ॥ अग्निंतंगीर्भिर्हिनुहिस्वआदमयरुक्षंवनंकृष्णयंतिवायवे ॥
नयोवायमृतावानमवस्यवःसेनेवसृष्टाद्यायथाशुभिः ॥ अग्निंनेभिर्युतिंरतिर्भवतियोधानशत्रूनादबनान्यं
जते ॥ कृष्णोअग्निरुचथस्यवीरसनद्रुषद्वाजिनंरुक्षु विद्रुरुभिःकाममावरत् ॥ वोढुःकृष्णसुन्यान्तस्यधीमहिसुचिव्रता
कृतमयाधिषाग्रहे ॥ घृतप्रतीकंबृहतस्यधूर्षदमग्निंमित्रंनसमिधानमीळते ॥ रुधानोभद्रोविरथंपुरंध्यछुव

ROYAL ASIATIC SOCIETY OF THE BOMBAY BRANCH

वृणीमहेनोयंगतेधियं॥ अश्वच्छत्रयुच्छद्भिरग्नेविवासेमंत्वाद्युभिः पाहिनोगिरः॥ अदर्शिभिरद्रिषतेभिरिष्टेनिमिषद्भिः
क्षिपाहिनोनाः॥ १२॥ एतिग्रहोनाञ्चनमस्यमायशोर्थादधानः शुनिपदासंधियं॥ अभिस्कन्धः कमनेदक्षिणावतोयाअ
स्यधामंप्रथमंहूतिसंत॥ अभीमृतस्यदोहनाअनूषतयानोदेवस्यसदनेपरीवृताः॥ अपामूपस्थेविभृतायदास्तेदधस्थाधा
अधयद्याभिरीयते॥ युयूषतःसवयसातरिद्वुषः॥ समानमर्थंवितरित्रामिथः॥ आदिभगंनहव्यः समस्मदाकरुर्नर
श्मीन्तमयंस्तसारथिः॥ यमेद्वासवयसासपूर्व्यःसमानेयोनामिथुनासमोकसा॥ दिवानक्तंपलितोयुवाजनिपुरूचर
जरोमानुषायुगा॥ तमीहन्यंनिधीनयोदमाद्विरेणदेवंमर्तासऊतये॥ धनोरधिप्रवताआससृज्यत्यभिव्रजन्हर्यतानु
वाधित॥ तंत्यमेरिव्यस्यरोनसिसत्पार्थिवस्यपशुपादवृत्मना॥ एनीतएतेजहतीअभिश्रियाहिरण्ययीवसूरावि
ने॥ अग्नेमुषस्वप्रतिहर्यतद्वचोमंद्रस्वधावःऋतजातसुक्रतो॥ योविश्वतःप्रत्यङ्सिदर्यंतोरण्वःसंदृष्टौपितुमाँइवक्षु
यः॥ १३॥ नष्टेछतासनगामासवेदसाविक्लोरयेनसानीयते॥ नासिन्नंतिप्रशिषस्तस्मिन्हृयःसवानस्यशव
सः॥ शुष्मिणस्पतिः॥ तमित्पृच्छन्तिनसिमाविपृच्छतिस्वेनेवधीरामनसाय्रयभीत॥ नमृष्यतेप्रथमंनापरंचनास्यक्र
तीसचतेअक्रविपः॥ तमिद्वृच्छतिनकृरुत्समर्वन्तोविप्रासःपनयन्तःसधस्थे॥ अभिश्वांतंमृगतांधमुदय
द्वातिःशिक्षद्राददत्संयमः॥ उपक्षायंबृहतीयस्मिन्साधारथंदधुः॥ अभिश्वांतंमृगतांधमुदय
द्वोगंछन्तमवातीरधिक्षितं॥ संईमूगाअध्यावनर्गुरुपत्वभिष्यानिधायि यंब्रवीद्युनामर्त्यःशाम्निर्विद्वांऋतचि
द्विप्रसत्यः १४ त्रिमूर्धानंसप्तरश्मिंगृणीषेनृनमग्निंपितुरुषस्॥ निषत्तमस्यचरतोध्रुवस्यविश्वादिदोरोचनाप
प्रिवासः॥ उक्षामहाभिवयसंनजन्तरन्तस्थाविनिईनिर्ऋत्वः॥ उर्व्याःपदानिदधानासनोरिहंयूथेभरुषासाः
अस्यसमानेवत्समभिसंचरंतीविष्वग्धेनूविचरतःसुमके॥ अनुपद्यांअधवनोमिमानविश्वाःकृतोधिमहादधा
ने धीयसःपदकवयोनवंतिनानाहदारक्षमाणाअजुर्यं सिषासंतःपर्यपश्यंतसिंधवोगिरीणामर्भेभ्योअर्भत्सूर्योनृन्॥ दि
दृक्षेण्यःपरुकाद्यासुनयईडेन्योमहोअभीयनीवसः॥ पुरुत्रायदभवत्सरूप्यागर्भेन्यासुपवावित्रवंदतीः १५ कुवा
नेअनक्षयंबतआयादहोश्चिकेतदमृतस्यमामहः॥ उतेथतांकृतनयदधानासतस्यसामन्वणयंतदवाः॥ वाधामभ्रय

73/1925

वनेसायविष्वंमहिषस्यप्रभर्तरिस्वसधावः॥ पीयतित्वाअनुतागृणातिवंदारुस्तेतनूंवंदेअग्ने॥ येपायवोमामतेयंतेअपेष
श्यंतोअंधंदुरितादरक्षन्॥ ररक्षतान्त्सुकृतोविश्ववेदाद्रिषंतरद्रिषतोनाहदेभुः॥ योनोअग्नेरिरिषतिअघायुरराताीवामर्त
यतिद्वयेन॥ मंत्रोगुरुःपुनरस्तूसाअस्माअनुष्टुभंछंदइहतंवृणीष्व॥ अवःपाहिस्तवमानस्तनूनांनुदुरिताययावयाः॥ १६॥ मथीद्यदीमिध्मभातरिश्वाहोतारंविश्वाकविश्वंतंद्यं॥ निसर्
धुमंनुष्यासुविक्षुस्वर्णपावकंवृषणंविभावं॥ दद्राणमिन्द्रंदर्भंतमभ्राड्गिर्वरूथंममतस्यचाकन्॥ जुषंतविश्वान्यस्यकर्म
र्मापिरक्तंभरमाणस्यकारोः॥ नित्येचिन्नुयंसदनेजगृभ्रेप्रशस्तिभिर्दधिरेयज्ञियासः॥ प्रसूनयंतगृभयंतदुष्टावृश्वा
सानरथ्योरारहाणाः॥ पुरूणिदस्मानिरिणातिजंभरादर्चंतुवनाभिभावा॥ आदस्यवातोअनुवातिशोचिरस्तूर्णयोर्वसूरविहिरण्यया
मसमनुग्मन्॥ नयंरपोनारिषण्यूवागर्भसंतरेषणारथ्येति॥ अधाअपत्यानद्भनिभिरस्यानित्यासइंद्रेतारोअर
क्षन्॥ १७॥ महःसरायएषतेतुविद्युम्नस्यवस्नःपदआ॥ उपक्षरंतमद्रयोधनित्॥ सयोवृषानरानरोद्
स्योःश्रवोभिरस्मिन्नोवपीतसर्गः॥ प्रयःसस्राणःशिश्रीतयोनौ॥ आयःपुरन्नार्मिणामरदत्यःकविर्भन्याँअत्यो
॥ सूरोनरुक्मांछतात्मा॥ अभिद्विजन्मात्रिरोचनानिविश्वारजांसिशुशुचानोअस्थात्॥ हंतायजिष्ठोअपांसधस्थ
मभयंसहोतायोहनन्मानिश्चारयेवार्याणिश्रवस्या॥ मर्तायोअस्मेसुकृतेदरादा॥ १८॥ पुरुतादाश्वान्वो
चेरिरंगतवसिदा॥ नोदस्येवशरणाभवेह॥ व्यनिनस्यधानिनःप्रहोषेचरारुषः॥ कदाचनप्रजिगतेअदे
वयोः॥ सनंद्रोविश्वमत्योमहोव्रातमादित्यं॥ प्रतत्तेअग्नेवनुषःस्याम॥ १९॥ सिंचंनयोशिम्याणोधुगव्यंवस्वा
ध्योविदथेअक्रंनाजनन्॥ अरेजेतांरोदसीपाजसागिराप्रतिप्रियंयजतंजनुषामवः॥ यदूत्यापुरुमाळ्हस्य
सोमिनःप्रमित्रासोनदधिरेसाधुवः॥ अधक्रतुंविदतंगातुमर्चतउतश्रुतंवृषणापस्यावतः॥ आवोभूषंशुचय
योनमारोदस्याःप्रवाच्यंवृषणादसेमहे॥ यदीमृतायभरथोयदर्वतेप्रहोत्राभिर्यविष्ठयाविथोअध्वरं॥ प्रसाक्षि
तिरूरयामहिप्रियंक्रतावानाहतमाघोषयोद्भहत्॥ युवंदिवोबृहतोविश्वमाभुवंगांनधुर्युपयंतायेअपः॥ महो
अग्नेमहिनावारमृण्वयोरेणावस्तुतआसद्यधेनवः॥ स्वरंतनाउपरातातिसूर्यमानिम्रुचःसमृक्वभिरीरव॥ २०॥

23/1925

ॐ ॥ वसवरुद्रापुरूमंतनृधंतादृशस्यतेनोवृषणाभिष्टौ॥ दस्राहयद्देवणभोचथोवांश्रयत्सखाये अकृणोभिरूती॥ को
वोदाशत्कृमृतयंनिदस्येवरहयद्धूचनमसापदगोः॥ जिगृतमस्मेरयिसीःपुरंधीःकामप्रेणवृषणावृमनसाचरंता॥ युवंहयद्दानो
ग्रायंपरुषेमध्यअणेसाधायिपन्नः॥ उपवामवःशरणंगमेयंश्रोतानःश्रवणेनवृत्रहूरेवः॥ उपस्कृतिरोचथ्यमुरुष्यन्नामा
मिसेपंतविणाविदुथा॥ मामामथोदत्तयश्चितायास्त्रयद्दाबुध्नस्यनिरवादतिसा॥ नमोगरन्धुषामातृतमारास्यय
रोरुसमुद्यमृताभुः॥ शिरायदस्यत्रेतनोवितक्षत्सयूरसउरवेअसावषिग्ध॥ रर्पतमामामतेयोजुजुवोदशमंयुग॥अ
यामर्थंयुतोनाब्रह्माभवतिसारथिः॥ २॥ प्रद्यावायंतेःपृथिवीकृतावधामुहःस्कभिदंधेषुभ्रचनसा॥ देवंभर्यंदेव
पुत्रेकृंससेस्थाधियावायोणिप्रभूषतः॥ उतमन्येपितुरुद्दामनोमातुर्महिस्वतवस्रुद्रुवोभिः॥ सुरेतसापितरा
भूमचकृतुरुप्रजायाअमतंवरीभिः॥ तेसूनवःसपसःसुदंससोमहोजस्कृमातरापृथिवीवचय॥ रशनुश्चसत्य
जगतश्चधर्मणिपुत्रस्यपाथःपदमद्वयाविनः॥ तमायिनोममिरेसुप्रचेतसाजामासयोनोमिथुनासमोकसा॥ नव्य
नव्यंतनुमातन्वतेदिविसमुद्रेअंतःकवयःसुदीतयः॥ तद्राधोअद्यसवितुर्वरेण्यंवयंदेवस्यप्रसवेमनामहे॥अ
स्मभ्यंद्यावापृथिवीसुचेतुनारायद्धत्तंसुमंगलंशतग्विनं॥ २॥तेहिद्यावापृथिवीविश्वशंभुवःऋतावरीरजसोधार
यत्कवी॥ सुजनमनीधृषणेअंतरीयतेदेवोदेवंधर्मणासपेक्षते॥ उरुव्यचसामहिनेअसश्चतापितामाता
चभुवनानिरक्षतः॥ सुरुक्मइषुमान्पुष्यश्रवसादृशेहिरण्यवर्तनिरयाततः॥ सचन्तेःपुत्रःपित्राःपवित्रवान्
पुनातिधीरोभुवनानिमायया॥ धेनुंचपृश्निंवृषभंसुरेतसंविश्वाहास्मुकपयोअस्यदुक्षत॥ अयद्वानामृषभो
मरुत्सखायोजनानरोदसीविश्वशंभुवं॥ वियामसरजसोसुक्रतूयाजरभृःस्वंभनिःसमानृचे॥ तेनोगृणा
नेमहिनामहिश्रवःक्षत्रंद्यावापृथिवीधासथोबृहत्॥ येनाभिदुष्टोस्तनयायजामयेधनाष्यमोजोअसमासमिन्व
ते॥ ३॥ किमुष्यथःकियदिषानआजगन्किमायतंदूत्यंकद्यहूचिम॥ननिंदिमनमसायोमहाकुलोग्नेभ्रातु
र्दुणदूतिमरिम॥ एकेनमसचतुरःकृणोतनतद्दोदवाअब्रुवन्तरूआगमं॥ सोथन्वनायद्यवाकरिष्यथसाकृदेव
यांज्ञियासोभविष्यथ॥ अग्निंहूतप्रतियदन्नथातनाश्वःकर्तारमुतरथंकर्त्यं॥ धेनुःकर्त्वायुवशाकर्त्वाद्वातानिभा
तरनुवःकृत्वमसि॥ चरूवांसःकृभवदृष्छतकेरभूद्यस्यहूतानआजगन्॥ यदावाख्यंमसाचतुरःकृतानाम्

77/1925

दित्वष्टान्यासंतर्न्यंजते॥ हनामेनांरतितक्षद्यदब्रवीच्चमसंयदेवपानमनिंदिषुः॥ भन्यानामानिरूणवतकृतंसपो
अन्यरेनान्कृण्वेनामभिस्परत्॥ ४॥ इंद्रोहरीयुयुजेअश्विनारथंहरस्यंतंविश्वरूपामुपाजत॥ ऋभुर्विभ्वा
वाजोदेवाअगछतस्वपसोयज्ञियाभागमेतन॥ निश्चर्मणोगामरिणीतधीतिभिर्यांनरोमामुवथमाहूणांतन॥
सोथन्वनाअश्वारथ्यमतक्षतयुत्कारथमुपदेवांअयातन॥ इदमुदकंपिबतेत्यब्रवीतनेदंनाघापिबतामुंजनंजनं
॥ सोथन्वनायदितन्नवहर्यथनूनींघासवनेमादयाध्वे॥ आपोभिषिंचादित्येकोअब्रवीदग्निर्भूयिष्ठंरुद्रस्यन्याः
अब्रवीत्॥ वभर्यंतांबुकुभ्यःप्रेकोअब्रवीदृतावदंतःश्रमसाअपिशत॥ श्रोणांमेकउदकंगामवाजतिमासमेकः
पिंशतिसूनयाभुवं॥ आनिम्रुचःशकुंदेकोअपाभरत्किंस्वित्पुत्रेभ्यःपितरापवचनुः॥ ५॥उद्वत्सखाअकृणोत
नादृणंनिवत्स्वपःस्वपस्ययानरः॥ अगोह्यस्यद्रसरुतनोगृहंतद्द्यरमृभवोनानुगछथ॥ संमीत्यसंवनुना
पर्यसर्पतक्षिनात्यापित्रवआसनुः॥ अशपतयःकरस्नेवआददेयःप्राब्रवीत्प्रातरसाअब्रवीतन॥ कुधुवाम
ऋभवस्तदृष्छतागोह्यंकरंनोअब्रुवुधत॥ श्वानंवत्सोबोधयितारमब्रवीत्सवत्सरंदमायाव्यत॥ दिवा
यांतिमरुतोभ्याविरंवातोअंतरिक्षेणयाति॥ अद्रियोतिवरुणःसमुद्र्यंयुष्मारक्षंतःशवसानपातः॥ ६॥
मानोमित्रोवरुणोअर्यमायुरिंद्रऋभुक्षामरुतःपरिख्यन्॥ यद्वाजिनोदेवजातस्यसप्तेःप्रवक्ष्यामोविदथेवीर्या
णि॥ यन्निर्णिजारक्षसाप्रावृतस्यरातिंगृभीतांमुखतोनयंति॥ सुप्राऽजामेम्यद्भिश्वरूपंद्याःपूष्णःप्रियम
प्येतिपाथः॥ एषछागःपुरोअश्वेनवाजिनापूष्णाभागोनीयतेविश्वदेव्यः॥ अभिप्रियंयत्पुरोळाशमर्वतात्वष्टर
नंसोश्रवसायजंत्यपि॥ यद्वाविष्यन्मनुषोदेवतातिमांसभिक्षांमनुषाःपर्यश्वनयंति॥ अत्रापूष्णःप्रथमोभागएतिय
ज्ञंदेवेभ्यःप्रतिवेदयन्नन्॥ होताध्वर्युरावयाअग्निमिंधोग्रावयाभुतशस्तासुविप्रः॥ तनूनपृत्सुतरंसूतनूस्वि
ष्टयेनराशंसाआहुवध्वं॥ ७॥ यूपव्रस्काउतयेयूपरासोश्वयूपायतक्षंति॥ ये चार्वतंवचनंसभ
रंत्यनतिषामभिगूर्तिर्नइन्वतु॥ उपप्रगात्सुमन्मेधाधियंमंदानाशंसउपवीतदछः॥ अन्वेनंविप्राऋषयोमदंति
देवानांपुष्टेचकमासुबंधुः॥ यद्वाजिनोदामसदानुमर्वतोयाशिर्ण्यारशनारऋजिस्य॥ यद्वाघास्यप्रभृतमास्यउ
तणंसवीतानेअधिदेवधुरसु॥ यरश्वस्यऋषभस्यमक्षिकाशयद्वास्वंरासचिनोरिभमस्मि॥ यद्रासभस्यशमितु

र्येनूरवेषुमर्यातातेअधिदेवेष्वस्तु॥ यद्वध्यमुदरस्यावपातियआमस्यक्रविषोगंधोअस्ति॥ सकृत्तानछमिता
रःऋण्वंतृतमधंश्रुष्टीतपाकपचंतु॥ ८॥ यत्तेगात्रादग्निनापच्यमानादभिश्रवंतिहरसास्वधावति॥ मातृ
स्यामाश्रिषन्मातृणंषुदेवेष्वस्तुदुशन्नोरातमरुक्॥ येवाजिनंपरिपश्यंतिपक्वंयईमाहुःसुरभिर्निहरंति॥ ये
चार्वंतोमांसभिक्षामुपासतउतांतेषामभिगूर्तिर्नंदन्वतु॥ यन्नीक्षमाणमांस्यनेन्याउखायायापाणिंघृण्याआ
सेचनानि॥ ऊष्मण्याधिधानोचरूणामेकाःसूनाःपरिभूषंत्यश्वं॥ निकंसंतानिषदनेनिवर्तनंयच्चपद्यैःशमयंतः
॥ यच्चपेषत्रंघृषिमंनयासंसर्यातातेअधिदेवेष्वस्तु॥ मास्वाग्नेधूर्वयाभूमंमंथिष्टोरक्षाभाजंत्यभिवित्तमेभिः
॥ इष्टंवामतभिगूर्तंवषट्कृतंनेदवासःप्रतिगृभ्णंत्यश्वं॥ २॥ यदश्नायुनामउपस्तृणंत्यधीवासंयाहिरण्यान्यस्मै॥ संदानमर्वं
तंपद्यैरंभयादेवेषामयंयति॥ यत्तेमादंमहःसाक्रक्तस्यपाष्ण्योवाकशायावातुतोद॥ सुवृक्तादविषाअश्वरेषुसर्यातातेऋत्वणासदयामि॥ चतुस्त्रिंशद्वाजिनोदेवबंधोवंक्रीरश्वस्यस्वधितिःसमेति॥ अच्छिद्रामात्रांवपुनीरुणत्परुष्परुरनुघ्यायसिंशस्त॥ एकस्त्वष्टुरश्वस्यविशस्ताद्वायंतारावभवतस्तदेतु॥ यातेगात्राणामृतुथाकृणोमिनातापिंउनांप्रजुहोम्येषो॥ मात्वातपत्प्रियआत्मापियंतमास्वधितिस्तन्वआतिष्ठिपत्ते॥ मातेगृध्नूरविशस्तातिहायछिद्रागात्राण्यसिनामिथूकः॥ नताउएतन्म्रियसेनरिष्यसिदेवाइदेषिपथिभिःसुगेभिः॥ हरीतेयुनाएषतीअभूतामुपास्तादश्वनाधूरिषस्य॥ सुगव्यंनोवाजीस्वश्व्यंपुंसःपुत्राउतविश्वापुषंरयिं॥ अनागास्त्वंनोअदितिःकृणोतुक्षत्रंनोअश्वोवनतांहविष्मान्॥ २॥
॥ यद्क्रंदःप्रथमंजायमानउद्यंत्समुद्रादुतवापुरीषात्॥ श्येनस्यपक्षाहरिणस्यबाहूउपस्तुत्यंमहिजातंतेअर्वन्॥ यमे
नदत्तंत्रितएनमायुनगंद्रप्णंप्रथमोअध्यतिष्ठत्॥ गंधर्वोअस्यरशनामगृभ्णात्सुरादश्वंवसवेनिरतष्ट॥ अमियमो
अस्यादित्याअबंध्नन्सित्रतायुत्यनव्रतंन॥ असिसामनसमयाविष्टकआदुरुन्त्रांणिदिव्यंधनानि॥ त्रीणितआहुर्दि
विबंधनानित्रीण्यप्सुत्रीण्यंतःसमुद्रे॥ उतेवमेवरुणश्छन्त्स्यर्वन्यत्रातआहुःपरमंजनित्रं॥ इमातेवाजिन्ववमार्जनानी
मासपक्षानांसमितुस्तिधाना॥ अत्रातेभद्रारशनाअपश्यमृतस्ययाअभिरक्षंतिगोपाः॥ २१॥ आत्मानंतेमनसारादजानाना
मूर्वादिवापूतयंतंपतंगं॥ शिराअपश्यंपथिभिःसुगेभिररेणुभिर्जेहमानंपतत्रि॥ अत्रातेरूपमुत्तममपश्यंजिगीषमाणमि
षमापदंगोः॥ यदातमनोअनुभोगमानळादिदृक्षंसूराधीरतोगृणानः॥ अनुत्वारथोमनुमर्योअर्वन्ननुगावोअनुभगःकनी

79/1925

नां॥ अनुव्रातासस्तसस्तृसख्यमीयुरनुदेवासोमरुतोयजंते॥ हिरण्यशृंगोयोअस्यपादमनोमयाअवरुंद्आर्भात्॥ देवाद्
स्यहरिरथमायन्त्याअवंतप्रथमाअध्यतिष्ठत्॥ इमांतासःसप्तिकंमध्यमासःसंश्रुरणासाद्यिंत्याअत्याः॥ हंसारवश्रोणशोष
तयरक्षितुर्दिव्यमत्तमश्वाः॥ १२॥ तनूपारंपतयिष्णुर्वंतवचित्तंयातद्वृभ्रन्वीमान॥ ननश्रुगाणिविन्धनापुरुत्रारण्यषुम
भुरणाचरंति॥ उपप्रागात्सुवनंवाज्यर्वांक्षत्रीवामनेसादिव्यानाः॥ अनःपुरानायतनाभिरस्यानुपश्चात्कवयोयंतिरेभाः॥ उप
प्रागात्परमंयत्सधस्थमर्वांअछापितरंमातरंच॥ अद्यादेवांउषसंव्यंतीमशेमहिमन्वाभक्तिवाजे॥ २३॥ अस्यवामस्य
लितस्यहोतुस्तस्यभ्रातामध्यमोअस्त्यश्नः॥ तृतीयोभ्रातापृतद्युक्षआस्यांशपत्नीसप्तपुत्रा॥ सप्तयुंजंतिरथमेकचक्रमेक
अश्वोवहतिसप्तनामा॥ त्रिनाभिचक्रमजरमनर्वंयत्रेमाविश्वाभुवनाधितस्थुः॥ इमंरथमधिषसप्तसप्तयःसप्तवक्षंसप्तवृत्यश्ना
॥ सप्तस्वसामरुतःसप्तजातासप्तप्रियाःसप्तसुसप्तनामा॥ दादृहाणंबंधनेमायमानमस्वंतंयदनस्थाबिभर्ति॥ भूम्याअसृग्रसया
क्वस्वित्कोविहांसमुपगात्प्रष्टुमेतत्॥ पाकःपृच्छामिमनसाविजानन्देवानामेनाकिहितापदानि॥ वत्सेवष्कयेधिसप्तंतन्त्रिमिह्लि
रेकवयआतनाउ॥ २४॥ आचिकित्वान्चिकितुषश्चिदत्रकवीन्पृच्छामिविद्मनेनविद्वान्॥ वियस्तस्तंभषळिमारजांस्यजस्यरूपं
किमपिस्विदर्कं॥ इदंअर्वांतुयईमंगवादस्यवामस्यनिहितंपदंवेः॥ शीर्ष्णःक्षीरंदुह्रतेगावोअस्यवव्रिंवसानाउदकंपदापुः॥ मा
तापितस्मृतआबभाजभित्यंयमनासंहिजग्मे॥ साबीभत्सुर्गभरसानिविद्वानसवंतंदुष्वाकंमायुः॥ युक्तामातासीदधुरि
दक्षिणाअतिष्ठद्वोढानवाजीसप्तपतिः॥ अर्मेमहत्सोअनुगामपश्यद्विश्वरूप्यंविषुयाजनेषु॥ तिस्रोमात्रूंपितॄन्बिभ्रदेकऊर्ध्वान्
स्त्रीणिनमन्तिक्षयंत॥ मंत्रयंतेदिवोअमुष्यपृष्ठेविश्वविदंनाचमविश्वमिन्वं॥ २५॥ द्वादशारंन्हितज्जराय वर्वर्तिचक्रं
परिद्यामृतस्य॥ आपुत्रा अग्नेमिथुनासोअत्रसप्तशतानिविंशतिश्चतस्तुः॥ पंचपादंपितरंद्वादशाकृतिंदिव आहुःप
रेअर्धेपुरीषिणं॥ अथेमेअन्यउपरेविचक्षणंसप्तचक्रेषळरआहुरर्पितं॥ पंचारेचक्रेपरिवर्तमानेतस्मिन्नातस्थुर्भुवनानि
विश्वा॥ तस्यनाक्षस्तप्यतेभूरिभारःसनादेवनशीर्यतेसनाभिः॥ सनाभिचक्रमजरंविवायतउत्तानायांदशपुत्रावहंति॥ सूर्य
स्यचक्षूरनसत्यास्तनूरप्सुनावंतामुचनानिविश्वा॥ साकंजानांसप्तथमाहुरेकंपळिद्यमाङ्रषयोदवनाते॥ तेषामिष्टानिवि
हितानिधामशःस्थात्रेरजतुविहृतानिरूपशः॥ २८॥ स्त्रियःसतीस्ताउमेपुंसआहुःपश्यदक्षण्वानदभिचेतदंधः॥ कविं
यःपुत्रःसईमाचिकेतयस्ताविजानात्सपितुष्पितासत्॥ अनःपरेणपरएनावरेणपरावतासबिभर्तिगूरुदंताम्॥ मा

कद्यान्नो कस्मिदर्थे परागात्कस्मिन्नृतेनाहियूथे अंतः॥ अवः परेण पितरं यो अस्यावेदपरेण पितरं परेण॥ कवीयमानः क ऊदह्वयो
चेदृषंमनः कुतो अधि प्रजातं॥ ये अर्वांचस्ताउपरांच आदुर्ये परांचस्ताउ अर्वांच आदुः॥ इरेऽयान्कथुः सामतानि धुरा
नयुक्तारनसोवहंति॥ द्वासःपर्णासयुजासखायासमानवृक्षंपरिषस्वजाते॥ तयोरन्यः पिप्पलंस्वाद्वत्यनश्नन्नन्योअभि
चाकशीति॥ २७॥ यत्रोकपर्णाअमृतस्यभागमनिमेषंविदथाभिस्वरंति॥ इनोविश्वस्यभुवनस्यगोपाः समाधीरः पाक
मत्राविवेश॥ यस्मिन्वृक्षेमध्वदः सुपर्णानिविशंतेसुवते चाधिविश्वे॥ तस्यराडुः पिप्पलंस्वाद्वत्यतन्नोनाद्यः पि
तरंनवेद॥ यद्वाग्नेअधिगाय्यंमहित्वेष्टौभाद्रात्रेष्टौभनिरतरत॥ यद्वाजगज्जागृत्याहितंपदंयदुत्तद्विदुस्तेअमृतत्व
मानशुः॥ गायत्रेणप्रतिमिमीतेअर्कंर्कंणसामत्रैष्टुभेनवाकं॥ वाकेनवाकंद्विपदाचतुष्पदाक्षरेणमिमतेसप्तवाणीः॥
बृहतासिंधुरिंद्रियस्वभायद्वंतरेसूर्यंपर्यपश्यत्॥ गायत्रस्यसमिधस्तिस्रआहुस्ततोमह्नाप्ररिरेमहित्वा॥ २८॥
उपह्वयेसुदुघांधेनुमेतांसुहस्तोगोधुगुतदोहदेनां॥ श्रेष्ठंसवंसवितासावितेनोभीकुर्यंगमेतद्वशेनोवचे॥ हिंकृण्वती
वसुपत्नीवसूनांवत्समिछंतीमनसाभ्यागात्॥ दुहामश्विभ्यांपयोअघ्न्येयंसावर्धतांमहतेसौभगाय॥ गौरमीमेदनुवत्सं
मिषंतंमूर्धानंहिंङ्कृणोन्मातवाउ॥ सकाण्वंधर्मंमिबावशानमिमातिमायुंपयतेपयोभिः॥ अयंसशिंक्ते येनगोर
भीरुतामिमातिमायुंधत्सनावर्धिश्रिता॥ सारिक्तिभिर्निहचक्रारमर्त्यंवृषा दूवंतं प्रतिवस्त्रिमोहत॥ अनच्छयंतुरगा
तुजीवमेजद्भ्रुवंमध्यअपस्यानां॥ जीवोमृतस्यचरतिस्वधाभिरमर्त्योमर्त्येनासयोनिः॥ अपश्यंगोपामनिपद्यमा ॥२२॥
नमाचपरांचपथिभिश्चरंतं॥ ससध्रीचीःससधूचीर्विषूचीर्वसानआवरीवर्तिभुवनेष्वंतः॥ यरेचकारनसोअस्यवेदयईंददर्श
हिरुगिंनुतस्मात्॥ समानुयोनापरिवीतआंतर्बहुजानिर्कृतिमाविवेश॥ द्यामेपतानिनिताना भिरत्रवधूमेमा
नाप्रथिवीमहित्वं॥ उत्तानयोश्चम्वोर्योनिरंतरत्रापितादहितुगर्भमाधात्॥ इछामित्वापरमंतेपृथिव्याइछामि
यत्तवरुणस्यनाभिः॥ इछामितावृष्णोअश्वस्यरेतोइछामिवाचःपरमंव्योम॥ इयंवेदिःपरोअंतःपृथिव्याअयंयज्ञो
भुवनस्यनाभिः॥ अयंसोमोवृष्णोअश्वस्यरेतोब्रह्मायंवाचःपरमंव्योम॥ २०॥ ससाधंगर्भोभुवनस्यरेतोविष्णोरति
ष्ठत्प्रदिशाविधर्मणि॥ वेधीतिभिर्मनसातविप्रश्चितःपरिभुवःपरिभवंतिविश्वतः॥ नविष्णोनामिपरमंविवरम्मिनिण्यः
संनहुरमनसाचरामि॥ यदामागन्पथमनाक्तस्याद्दानोअश्नुवेभागमस्याः॥ अपाङ्प्राङेतिस्वधयागृभीतोमर्त्या

मर्त्येनासयोनिः॥ नाशश्वंताविषूचीनावियंतान्यंचिक्युर्नानिचिक्युरन्यं॥ क्रतोअक्षरेपरमेव्योमन्यस्मिन्दे
वाअधिविश्वेनिषेदुः॥ यस्तन्नवेदकिमृचाकरिष्यतियइत्तद्विदुस्तइमेसमासते॥ सूयवसाद्भगवतीहिभूयाअथोव
यंभगवंतःस्याम॥ अभिवृणमध्वदीवशरानीपिवसुंदुमरुमाचरंतं॥ २९॥ गौरीर्मिमायसलिलानितक्षत्येकप
दीद्विपदीसाचतुष्पदी॥ अष्टापदीनवपदीबभूवुषीसहस्राक्षरापरमेव्योमन्॥ तस्याःसमुद्राअधिविक्षरंतितेनजी
वंतिप्रदिशश्चतस्रः॥ ततःक्षरत्यक्षरंतद्विश्वमुपजीवति॥ शाकमयंपूममारादृपश्यंविषूवतापरएनावरेण॥ उक्षाण
मृश्निमपचंतवीरास्तानिधर्माणिप्रथमान्यासन्॥ त्रयःकोशिनःऋतुथाविचक्षतेसंवत्सरंवयतएकएषां॥ विश्वमेको
अभिचष्टेशचीभिर्ध्राजिरेतस्यदृशानरूपं॥ चत्वारिवाकपरिमितापदानितानिविदुर्ब्राह्मणायमनीषिणः॥ गुहात्री
णिनिहितानेंगयंतितुरीयंवाचोमनुष्यावदंति॥ इंद्रंमित्रंवरुणमग्निमाहुरथोदिव्यःससुपर्णोगरुत्मान्॥ एकंसद्विप्रा
बहुधावदंत्यग्निंयमंमातरिश्वानमाहुः॥ २३॥ कृष्णनियानंहरयःसुपर्णाअपोवसानादिवमुत्पतंति॥ तआववृत्रन्त्स
दनादृतस्यादिद्घृतेनपृथिवीव्युद्यते॥ द्वादशप्रधयश्चक्रमेकंत्रीणिनभ्यानिकउतच्चिकेत॥ तस्मिंत्साकंत्रिशतानशं
कवोर्पिताःषष्टिर्नचलाचलासः॥ यस्तंस्तभनःशशयोयामयोभूर्येनविश्वंपुष्यसिवार्याणि॥ योरत्नधावसुविदृयःसु
दत्रःसरस्वतिंतमिहधातवेकः॥ यज्ञेनयज्ञमयजंतदेवास्तानिधर्माणिप्रथमान्यासन्॥ तेहनाकंमहिमानःसचंतय
त्रपूर्वेसाध्याःसंतिदेवाः॥ समानमेतदुदकमुच्चैत्यवचाहभिः॥ भूमिंपर्जन्याजिन्वंतिदिवंजिन्वंत्यग्नयः॥ दिव्यंसप
र्णंवायसंबृहंतमपागंहेदर्शतमोषधीनां॥ अभीपतोवृष्टिभिस्तर्पयंतंसरस्वंतमवसेजोहवीमि॥ २३॥ कया
शुभासवयसःसनीळाःसमान्यामरुतःसंमिमिक्षुः॥ कयामतीकुतएतासएतेचेतिशुभ्रंकृष्णवंतःसुदानू॥ कस्यब्र
ह्माणिजुजुषुर्युवानःकोअध्वरेमरुतआववर्त॥ श्येनांइवध्रजतोअंतरिक्षेकेनमहामनसारीरमाम॥ कुतस्त्वमि
द्रमाहिनःसनेकोवासिसत्यतेकिंतदुक्थाः॥ संह्यछसेसमराणःशुभानेवोचेस्तन्नोहरिवोयत्तेअस्मे॥ ब्रह्मा
णिमेमतयःशंसुजातेशुष्मइयर्तिप्रभृतोमेअद्रिः॥ आशासतेप्रतिहर्यंतमुक्थमाहरीवहतसानोअध॥
अतोवयंमनोभिर्युजानाःस्वश्वास्त्रेभिस्तन्वःशुंभमानाः॥ महोभरंतउपयुज्महान्निंद्रंस्वधामनुहिनोबभूथ॥ २४॥

कं॥ स्यावोमरुतः स्वधासोधुनामेकं सुमधुलाहिहत्ये॥ अहंत्यं यस्तविषुरुविमानिश्वस्यशा योरमंवधस्ते॥
भूरिचकर्थयुज्यभिरंसमानभिर्ऋषभपास्येभिः॥ भूरीणिहरूणवामाशविष्ठंरुक्मामरुतोगहणम॥ नधीवृत्रंशर
तरंदृषणंसनभामेननविषाबभूवान्॥ अहमेनामनेवेविश्वश्वेद्रुः रुगाभयश्चकर वेनवादुः॥ अनुत्तमानेम
घवन्नकिंनत्वावांअस्तिदेवतानिदानाः॥ नजायमानोनशतेनजातोयानिकरिष्याकृणुहिप्रवृद्ध॥ एकस्यचि
न्मनिभ्रस्त्वोतोयानुद्भूषान्रुणवेमनीषा॥ अहंत्यं योमरुतोविरानोयानिचक्रमेंद्रंमदेराएषा॥ २०॥
अमंदन्मामरुतः स्तोमोअच्युतोनरःश्रुत्यंब्रह्मचक्रुः॥ इंद्रोमरुणरुमरुतायमत्यंसख्यंसख्येतस्तवते
भिः॥ एवेदेतेप्रतिमारीवमानाअनेद्यःश्रवएषादधानाः॥ मंचध्यंमरुतश्चंद्रवर्णाअछोतंमछर्दयाथानव
ने॥ कोन्वत्रमरुतोमामहेवःप्रयातनसखीरच्छासखायः॥ मन्मानिचित्राअपिवातयंतएषांभूतनवेरामक
तानां॥ आयद्वःस्थाद्रुवसेनकारुरस्मान्त्रुकमान्त्स्यमेधा॥ ओषुवर्तमरुतोविप्रमच्छामाद्रत्यानिनारि
वोअर्चते॥ एषवःस्तोमोमरुतइयंगीर्मान्दार्यस्यमान्यस्यकारोः॥ एषायासीष्टतन्वेयजत्रायेषंरुद्रते
जीरदानुं॥ २८॥ ॥ इतिद्वितीयाष्टकेतृतीयोध्यायः॥ ॥ ॐ ॥ तन्वोनोनामरुभसायतन्मनोपूर्वमृ
त्वृषभस्यकेवे॥ एधेवृधामनरुत्तविष्णोयुधेनशकास्तविषाणिकर्तने॥ नित्यंनसूनुंमधुविभ्वनंरुद्र
क्रीळंतंत्वाविदेथयुघृष्वयः॥ नक्षंतिरुद्रंअवसानमस्विनंनमंद्रंतिस्वतवसंहविष्मंत॥ यस्माऊमासो
अमृताअसासनुरायस्पार्षचर्षणयोदरस्पृधे॥ इक्षंत्यस्यमरुतोहिताइवपुरूरूपासिषयसामयोभुवः॥आ
येरजासिनविषीभिरव्यतप्रयएवासःस्वयतासाअभ्रनू॥ भजंतेविश्वभुवनानिहम्यैचोदायामःप्रयता
स्मृष्टिषु॥ यच्चेषयामानदयंतपर्वतांद्विवाईषन्नयोअचुच्यवुः॥विश्वोवोअजंभयतवनस्पतीरथीयंती
वप्रतिहीतओषधिः॥ १॥ यूयंनउग्यामरुतःसुचेतुनारिष्यामाःसुमतिंपिपर्तन॥ यच्चावाद्रुद्रोदनिकि
विर्देवांतिंणातिपरुषःसधिन्वयुर्हणा॥ प्रस्कण्वंभरद्वाजंअनश्वंभराधसोलातृणासोविदथेषुसक्षतः॥ अर्चंत
र्कंमरुतस्यपीतयेविदुर्वीरस्यप्रथमानिपौंस्या॥ शतभुजिभिस्तमभिद्युतद्यवात्सूरिंसतामरुतोयमावत॥ ज

राम
९२

रिश्रवस्तमसंदृशे ॥ अवसयुक्तास्युक्तादिवआहथाययुरमर्त्याः कराथाचोदनत्मना ॥ अरेणवस्तुविजाताअचु
च्यवुर्दधानविन्मरुतोभानरिष्यवः ॥ कोवोन्तमरुतऋष्टिमोजसेरेजतित्मनाहन्त्वंचिद्रुजा ॥ धन्वच्युतइषांनयाम
विपुरुप्रेषाअहन्त्यो३नेनशः ॥ ८ ॥ ऋष्टिरस्यसैरतसामहस्परंक्रावरमरुतायस्मिन्नायया ॥ यन्यानयथाविथुर
वसंहितंयद्दिणापनयत्युषमर्णवं ॥ सातिनंवामनतिस्वर्वतीत्विषाविपाकामरुतःपिपिष्वतः ॥ भद्रावोरातिःपृणतोनदक्षि
णापृथुज्रयीअसुर्यंवजंनते ॥ प्रतिष्टोभतिमिथवःपविभ्योयदभ्रियांवाचमुदीरयंति ॥ अवस्मयंतविदतःपृथि
व्यायदीघृतंमरुतःपुष्णुवंति ॥ अस्तुश्रौष्मिंहंतरणायत्वेषमयासांमरुतामनीकं ॥ तेसप्तरासाजनयंताभुमादि
त्यधामिषिरांपयस्पस्यन ॥ एव०॥ एका० ॥ ७ ॥ महश्चित्तमिदृयतएत्तान्मरुद्भिरस्तिसत्यजसोवरुता ॥ मनोवेभोमरुता
चिकित्वान्त्सम्मायवनुश्रुतद्दिवेदा ॥ अयुज्रंतरुद्रविश्वरुद्रीवंदानासोनिष्षिधामस्यंजा ॥ मरुतोष्टवतिहासभा
नासमन्युरस्यप्रधनस्यसोतो ॥ अस्यक्षानरुद्रस्यमीळ्हुषोरिशंससदम्यंमरुतोजुषंत ॥ अग्निश्चिद्धिष्मातसंजुजुक्वा
नापोनद्यःपवतेप्रयोभिः ॥ तंतनरुद्रंतरिरादामित्रंथारक्षसेवरदाति ॥ रुद्रंनश्चित्रंवृजनंतवायास्तंनंम
ध्येधायतेवामोः ॥ तेरायेरुद्रोतोशतमाःप्रणेतारःकस्याचिदृतायोः ॥ नषणोमरुतामृळयंतुयस्माआरात्यंनो
वदेवाः ॥ ८ ॥ प्रतिष्टयाहिमीळ्हुष्मान्नमोभःपार्थिवंसदनंयतस्व ॥ अधयदेषांपृथुबुध्नासएत्तास्तीर्थेनार्यःपो
ष्यानिनस्कुः ॥ प्रतिघ्राणामनोनामयासांमरुतांभ्रष्टयआयतामुपद्भिः ॥ यमर्त्यंएतनायंतमूमंत्रेणाननप
तयंतसर्गैः ॥ त्वमानश्चरुद्रविश्वजन्याररामरुद्भिःशरुधोमाअभयाः ॥ स्तवानोभिस्तवसदेवदेवैः ॥ २ ॥ नूनूनमस्मि
नाश्वःकुस्तदेदयमद्भुतं ॥ अन्यस्यचित्तमभिसंचरण्यमुताधीतंविनश्यति ॥ किंनइंद्रजिघांससिभ्रातरामरुतस्त
वे ॥ तेभिःकल्पस्वसख्यंयोजानःसमरणवधीः ॥ किंनोभ्रातरगस्त्यसरवासन्क्तिमन्नत ॥ विघ्नहितंयशमनास्म
न्यामिन्नदित्समि ॥ अरंकृण्वंतुवेदिंसमग्निमिध्मंनहिष्टुरः ॥ तन्नामतस्यनेतनंयज्ञंतंतनवावहे ॥ त्वमीशिष्वस्व
पत्यस्यसूनोस्त्वमिळाणामिषपतेथशः ॥ रुद्रत्वंमरुद्भिःसंवदस्वाधशाशानकृतुथाहवींषि ॥ २० ॥ प्रतिवएनानमसा
हमीमिरुद्रेनमोभिस्तकमुतंतुराणा ॥ राणतामरुतावृद्धाभिर्नहिकोयुक्तविमुचध्वमञ्जसान ॥ एषवस्तोमामरुतान

राम्
७
१३

85/1925

मस्मान्रुद्रास्तवसोमनीषाभिरेत ॥ उपेमायातमनसाजुषाणायूयंहिष्ठानमंसद्दधासः ॥ रुद्रासोनोमरुतोमृळयंतूत स्तुतोम
घवानाभविष्यः ॥ कुर्वानःसंतुकोम्यानन्यन्नहिवश्वामरुतोजिगीषा ॥ अस्मादृतंविधादीथमाणइंद्राद्विषामरुतोरंतमानः
॥ युष्मद्ध्यनिर्शिताःसंतान्यारेचक्रमामरुतानः ॥ येनमानासश्चितयंतउस्राव्युष्टिषुशनसाऽऽजतीनां ॥ सनोमरुद्भिर्मृ
ळयत्वयोधुयुद्भिःस्वकिरःसहोदाः ॥ त्वंपाहिद्रसहीयसान्नभवामरुद्भिरवयातहेळाः ॥ रुद्रकृतेभिःसासहिर्दधाना
नि ॥ ९ ॥ निचावोसुयामश्चिचकृतीरुद्रदानवः ॥ मरुतोअहिभानवः ॥ आरसावःरुद्रानामरुतःरुद्रतोशकः ॥ आरेअश्मा
यमस्यथ ॥ तूणसंरुद्रस्यनुविनाःपरिणःरुद्रदानवः ॥ कुर्वानःकर्तजीवसे ॥ ९२ ॥ गायत्रसामनमन्यो यथावरचोमतद्दधा
नंस्वर्वते ॥ गावोधेनवोवृद्धिष्यद्ध्याआयत्सद्मानंदिव्यंविवासान ॥ अर्चद्भ्यांपृथिभिःस्वद्रुहव्यैर्मृगाणाम्आअतियज्जुगुथा
न ॥ प्रमंदयुर्मनांसंतुहीताभरंतेमयोभिथुनायजत्रः ॥ नरुद्रोनापरिषक्षमणायभरद्धेमाशरद्रुथिया ॥ रुद्रद्रुवानय
मानोरुवद्वारंतद्देवानांरुद्रंसत्वरद्रुक ॥ नाकमृष्वंतरांस्पृश्नेज्योतानिरेचयंतोभरंते ॥ जुष्टीपरिद्रोदसमर्चनाःसत्यंयुरु
रुग्मोरथाः ॥ नमुष्टहीरुद्रादृसत्यादरुषासमवायरथ्याः ॥ प्रतीचश्चिद्याधीयान्नपवान्नवुभ्यश्चित्तमसावितंता ॥ ९३
॥ प्रयद्दिथामहिनानंभ्योअस्त्यरंरोदसीकृण्वेउत्सं ॥ संविव्यद्रोरुजनंनभूमाभितंसूधावंतोपशमिवृषा ॥ समत्सुत्वा
रुद्रसमानमुराणंप्रपृथिनंमंपरितंसयध्यै ॥ सनोषसद्रुद्रमरुद्भाणीःस्तरंचिदंहोअनुमरंतिनोनैः ॥ एताहिनूंसवनासमुद्र
आपप्रुषीरतसमर्दतिद्यां ॥ विश्वंतज्जनुनाव्यंभूद्रोदसीआपप्रियदिधिषावियन्ना ॥ असामयथारुक्षुरायएनसभि
ष्टयोनरोनेनसः ॥ अंसद्यथानरुद्रोवंदनश्रुरुद्रंकर्मनयमानउक्था ॥ विष्यद्रुसानुरवतांसरस्वाकासद्दिवोनरुद्रस्तः
॥ मिनायुवानपूषणंरुशंतंमध्यायुवउपरिस्पशंतियंते ॥ ९४ ॥ यत्तादृहिमरुतोयद्धवःसुकृतंयज्ञंसुकृतोअध्वरंवा ॥ तंनो
नीथेनाभरतात्पणायोरुष्यानोरुद्रस्यहेतिः ॥ मापुणदृद्रावस्तरंवरंतद्रुद्रस्यहिमन्नयाः ॥ महश्चयस्य
मन्युरोषुयद्दिवमतामरुतावदंतगीः ॥ एषस्तोमरुद्रंतुभ्यमस्मत्तेनगातंहरिवोजुषस्व ॥ आनोवस्त्याःशिवतायदृ
धिध्रि ॥ ९५ ॥ तंरायंरुद्रवंदतारंधीमहित्यंरुद्रंतमसाविवासे ॥ त्वंसत्यंतेमघवानंतरुत्रंस्वंत्योवसवानःसहोदाः ॥ रुद्रावि
श्वंदृद्रमभवोनःसप्रयत्यरुःशर्मभारद्वंदं ॥ रुद्रारपांसिनवराणियूनेरुद्रपुरुकृत्सायरंधीः ॥ अजाश्वंरुद्रंरुद्रपदीर्यो

चर्षणीभिः चुस्कृतनूतनेन्द्रं ॥ रसो अस्मिन्त्सुषुतेष्विन्द्रियाणि सिंहो न हस्ती अभवो सिसासन्तः ॥ रोषन्वृत्रं इन्द्र सस्मिन्योनौ वा रास्तये पवीरवस्य
मन्ना ॥ न यद्दधीस्यवथाय शूषाणि तिग्मं चिद्दुःसहनाय नेषे ॥ वहुकृत्वासिन्द्र युध्यमिनाकस्य चिन्नाधमानस्य कारोः ॥ प्रसूरं
श्रुकर्णेह तादभीकेभिष्यधाया सिषद्वज्रवाहुः ॥ ९ ६ ॥ नृघ्नो नो इन्द्रमिवसे नादयध्वं हरिवो अदाभ्यस्तु ॥ अयं पर्षन्नर्यम
णं सनाया न यो निन्दाद्दधनाभ्यं देवः ॥ रथं कृणुष्व हरिवो वरेण्यं तेन वहेमाभि नो जिगीषून् ॥ करन्ति स्मा मघवानुचि यानि तिग्मा
णि कृणुते नायुधानि ॥ सनातनादिन्द्र नव्या आगुः सहांसि भाविष्णवे पवीरवे ॥ भिनत्पुरो नवभिरद्दीर्ल नमानन्धस्रस्य
पीयाः ॥ त्वं नि दृढ्युनिमना ऊर्णोरपः सीरानवनीः ॥ प्रयत्समुद्रमति शूर पर्षि पारया तुर्वशं यदुं स्वस्ति ॥ त्वमेकस्या मिंद्र
विश्वधस्या अङ्गूतमानवनूपाता ॥ सनोवित्वासासुधां महोदा वि ॥ २ ॥ मत्स्यपायि ते महः पात्रस्येव हरिवो मत्स
रो मदः ॥ इषान्नेष्या इंदवो वीळु सहस्रसातमः ॥ भानस्तं तु मंसयन्नृषा मरावरण्यः ॥ महावीरं इन्द्र सानसिं त्वं नामाक
मूत्यः ॥ त्वं हि वृत्रः सनिता चोदयन्मनुषो रथं ॥ सहावान्त्स्यमन्न मोषः पात्रेव शाचिषा ॥ मुषायस्यूर्णुवेनुक्रमीषान
ओजसा ॥ वहश्युष्णाय वध्यं कुत्सेवातस्याश्वैः ॥ शुष्मिन्तमाहतमदाधृषिन्तमवतक्रतुः ॥ वृत्रघ्नावरिवोविदामंसीष्ठाऽ
अश्वसातमः ॥ यथापूर्वेभ्यो जरितृभ्य इन्द्र मयइवापोन तृष्यते भगो ॥ तामनुत्तामजरे नाहवामहि ॥ २ ८ ॥ मंसी
नोवस्य इन्द्रस्य रातिं दामन्वतो मघवतो न भद्रां ॥ कदा भरान्मरुतां न प्रयुक्तिं कदा हवमानस्य सुतिं गृणीषः ॥ तस्मिन्नावेऽवसागमेरयन्कः श्रवस्यवो न पृतनासु धर्षणा ॥
अनु स्वधामुप्यते यवेन न रुष्यते वृषभो वावृधे दिवा ॥ यस्याविथानिदस्तयोः पंचक्षितीनांवसु ॥ स्पाशयस्व योअस्मध्रुग्वज्रेण शतपर्वणा
जहि ॥ अस्मत्रंतं मंजहि वृणाद्योयन्तुमर्यः ॥ अस्माभ्यमस्यदनंदृष्टिमिद्दह मे ॥ आवोयस्यद्दिवहसोर्कैषु
सानुषगसत् ॥ आजाविंद्रस्येदसो नावातुषाजिनं ॥ यथापूर्वे ॥ २ ९ ॥ आनर्चाणिप्रास्थभोजनानोराजाक्षीनापु
रुहूतइंद्रः ॥ स्तुतःश्रवस्यन्नवसोपमद्रिग्युत्काहरीन्धणायाद्युवांडः ॥ हवामहेत्वास्वनइंद्रसोमे ॥ आतिष्ठरथंह
रिषणंहरिभ्यां सोमः परिष्कृतः पवमानोअस्मे ॥ येनाहर्षणंहरिभाससृज्रत्यधुनावरथसाअत्याः ॥ नाआतिष्ठतेभिरायाद्युवांडः
मभूनि ॥ पुत्कारिषभ्यांवृषभोरिनीनांहरिभ्यांयाहिप्रवतोपमद्रिङ् ॥ अयंयज्ञोदेवयाअयंमियेध इमाब्रह्मायमिंद्रसोमः ॥ सतीर्णबर्हिरानुषक्प्रयाहिपिवानियद्धविर्मुचाहरिद्र ॥ आरुक्षन्मिषणा

87/1925

स्यकारोः ॥ निद्यामवस्तारंसागृणंतंनिंदि ॥ २७ ॥ यदूस्यातंइंद्रशुश्रिरस्तियथाबभूथजरितभ्यऊती ॥ मानःकामंमहयं
तमाधग्विश्वंतिभरमाणोपर्याप्तआयोः ॥ नघारातंइंद्रआदभंनोयानुस्तोतारंकृणवेमयावा ॥ आपश्चिदस्मैसुतुकाअवेषन्
गर्भन्नइंद्रैःसख्याववर्तश्च ॥ नेतानृभिरिंद्रःस्तव्यश्चरःश्रोताहवंनाधमानस्यकारोः ॥ प्रभर्तारथंहरिषंवृषणमुपाकृतंयतो
गोरायदित्तमनाभत ॥ एवाह्यभिरिंद्रःसुश्रवस्याप्रसादःसुतोमाभिर्मघवाभूत ॥ समर्यइषस्तवतविवाचिसत्रा
करोयत्मानस्यशंसः ॥ तयावयंमघवन्निंद्रयोनाभिष्यामसंतोमन्यमानाः ॥ त्वंह्यतोमुनोधभूरि ॥ २३ ॥ पूर्वीरहं
शरदःशश्रमाणादोषावस्तोरुषसोजरंतीः ॥ मिनातिश्रियंजरिमातनूनामप्यूनुपत्नीरंषणोजगम्युः ॥ येचिद्धिपूर्वेऋतसा
पआसन्साकंदेवेभिरवदन्नृतानि ॥ तेचिदवासुरंतश्चनंतुःसमनुपत्नीरृषभजेगम्युः ॥ नमृषाश्रोतंयदवंतिदेवाविश्वा
इत्स्पृधोश्नथमश्रवान ॥ जयावेदत्रंशतनीथमाजिंयत्संम्यंचमिथुनावभ्यजावं ॥ नरंस्यमारुषुतंकामआगन्त्सुतआजाता
अमृतःकुतश्चित ॥ सोपामुद्रोषणंनारिणातिधीरमधीराथयतिश्वसंतं ॥ इमंनुसोममंतिनाहृत्सुपीतंमुपश्रुवे ॥ यु

रुग्यःपुपोषसत्यादेवोनोनगाम ॥ २२ ॥ युवोरहिमवसेपूर्वीरहंविजामातुरुतद्वयावतः ॥ हरयाबाधवे
यंधुषायत्तमध्वःसचेताउषसःसचेथे ॥ युवमत्यस्यनक्षथोयदिंपतिमनर्वाणंमध्वयाः ॥ समायतंविश्वतोभरा
तिनाजायंमंहथःपतिंदिवः ॥ युवंपयउस्रियायामधत्तंपक्वमामायमवृणीतपूषणि ॥ अंतर्यद्धनोवामृतंक्षरद्गोरुरु
चियंजनेहविभावि ॥ युवंहधर्मंमधुमंतमत्रयेपानस्रोदसाहुतंनमेधे ॥ नरावत्रिणापश्वइद्दीर्घयेवचक्राथतिथ
तिमधः ॥ आवांदानायवरुतीयदस्थागायत्रंहेतोर्ग्यानजभ्रिः ॥ अयंसोमोअधिष्वनेवांजूर्णावामश्वि
हसोयजत्रा ॥ २३ ॥ नियत्कृधिमघवन्नियुतःसुदानूउपस्थाभिःशतिनीःपुरंधिः ॥ अधहयद्वानोजसानुरागोहदंसुमना
नवाजे ॥ वृषविष्णोवृषणंपरस्यासुतेसचाम्मधवदाशुषेनः ॥ अधाविष्णोमाहिनावोनिषोषायाहिभावप
यावंतिदेव युवाविष्णोश्चिनावेभिरेषंपातंसोमंमधुमंतमस्मे ॥ यातंनरावश्विनाविभिरेषंद्रविष्णुरुद्रस्यस्रवतोसखायौ ॥ अगस्त्यानरा
यदुषत्तमस्तःकारंधुनीवविनयत्सहस्रं ॥ प्रयद्रथंप्रुहिनारथस्यप्रस्यंद्रायामनुयानहातौ ॥ धत्तंसूरिभ्यउ
तवास्वश्व्यंनासत्याविषाचःस्यामं ॥ नवारंधवंयंमघाऊचुस्तामेरश्विनासुविनायतन्यं ॥ अरिष्टनेमिपरणं

89/925

ईत्वष्टागच्छोतस्मत्सुरभिरभिष्टयेसनोयवः॥ आरेबाधेदृश्रयाणिशास्त्रविश्वेमोचनंनोदुरंगम्याः॥ उतनोरंगातुमित्रयोग्नेयाया॥
शिष्टुनुगावेस्तरुणंरिहंति॥तमीमिरोजनयोनपत्नीः शुरंभिष्टमंवरानंरसंते॥ उतनोरंमरुतोऽभमनाः सदादासमन
सःसदंतु॥ धृषद्श्यामोवनेयोनयोरिषादसामिन्वसुनादयाः॥ अनुष्टरेषामहिनीकुवंयेजनंप्रयुजन्तेयुजन्नि॥अ
धृषदश्यासुरिनेनवास्तर्चश्चुर्मरणंप्रुषायंतसानाः॥ प्रेभिश्चनाषवसरुणुध्वंप्रपूषणंसतवसंहिगंनि॥ सद्यावियु
वांतेऽभुसाअछासुम्नायवस्तहीयदवान्॥ इयंसानोअस्मदधितिर्येनाचाग्निंचसदनाचभूषाः॥ निषादंयज्ञ
तनेवसूर्यानं॰॥ ५॥ पितुंनुस्तोषंमहोधूर्मांणंतविषीं॥ यस्यत्रितोव्योजसावृत्रंविपर्वमर्दयत॥ स्वादोपितोमधोपितो
यंत्वावृक्षमदे॥ अस्माकंमविताभव॥ उपनःपितवाचरश्विःशिवाभिरूतिभिः॥ मयोभुरद्दुपस्यः सखाबोधदृक्ष
॥तक्वयपितारःसारस्यानुविधिनाः॥ दिविवातादवश्रिता॥तवत्यपितादृदंतस्तवस्वादिन्नतपिता॥ यस्तूयानाभिरस्यां
नुविद्यावाद्वरते॥त्वंपितामहानांदात्रांमनोहितं॥ अकारिचारुकेतुनातवाहिमकेसावधीत॥ यदद्दपितामातरंगन्विन्स
पर्वतो॥ अर्वाचिनोमघवापितारमस्मायंगम्याः॥ यद्वामाघोनोपरंसामाजिंसामाहे॥ नातापृथानरंदृव॥ यन्नेसाम
गवाशिरायवाशिराभनामहे॥ वानो॥ कुरंभोषधभनपावोदृक्षुरारथिः॥ नातो॥ तन्नोवयंपितावचोरुद्रस्यावृणीमहे
सुष्टुतिम॥ दृढेभस्त्वासधमादमस्मभ्यंतारयथमदे॥ ७॥ समिद्धोअद्यमनुषोदुरोणेदेवोदेवान्यजसिजातवेदः॥ तंत्वा
विवेद॥ तनेनयादृतंयतमथोयज्ञःसमंत्यते॥ दृढंसद्मेणसाधय॥ आजुह्वानोनमीढ्वांआवोदेवांश्चसुम्नयान॥अ
ग्नेसहस्वसत्यमित्॥ प्राचानंबर्हिरोजसासहस्वदारमस्तृणंन॥ यत्राहित्यविराजथ॥ निराहंसम्राड्भ्यांप्रभोवंद
स्वभूयसीश्रुया॥ दुरोघृतान्यस्थन॥ ८॥ सुरुक्मेहिसुपेशसाधिश्रियाविराजते॥ उषासानक्तासीदतां॥ यथमिह
रुक्मवाचसाहोतारादेव्याकवी॥ यंत्वंनायसतामिमं॥ भारतीळेसरस्वतियाःसप्तधुवंतिविश्वतः॥ वाणीरेवयतीय
पाणिप्रभुःपूरन्धिषान्त्स्माभरन्॥ तिस्रोदेवीर्बर्हिरेदंस्योनंकरन्॥ उषासानक्तासीरतां॥ यथमिह
॥ उपत्मन्यानमस्यंतपाथोदृव्भ्यःसप्त॥ अग्निर्देवेभिरागमत्॥ विश्वाद्
सिषरत॥ पुरोगाअग्निर्देवानांगायत्रेणसमक्तुभे॥ स्वाहाकृतीपुरोचते॥ २॥ अग्नेनयसुपथारायेअस्मान्विश्वा
निदेववयुनानिविद्वान्॥ युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनोभूयिष्ठांतेनमउक्तिंविधेम॥ अग्नेत्वंपारयानव्योअस्मान्स्वस्ति

भिरतिदुर्गाणिविश्वा॥ पृश्निर्यदीवृषभोविष्टभातीकाषतनयायशंयाः॥ अग्नेत्वमस्मद्युयोध्यमीवाअनग्निंवा
अभ्यमंतकृधीः॥ पुनरस्मभ्यंसुविताययंहिरवसावसुमतेदधानः॥ पाहिनोअग्नेपायुभिरजस्रैरुतप्रियेसदनेभाश्व
शुक्रान्॥ मातेभयंजरितारंयविष्ठनूनेविद्मापरंसहसः॥ मानोअग्नेवधीरोजोअघायाविष्यवेरपवेरुजायं॥मा
हृणानोअग्नेतवमारतनामाविषतेसहसावन्परादाः॥ १०॥ विघ्नतोनोऽरुतांमयंमरुणानोअग्नेतवेषस्यं॥विश्वादि
रिष्टोरुतवानिनित्सारिभिरुतामासिहिरण्यवर्णः॥ त्वंतोअग्नेऽभयानिविद्वान्विश्वाप्रत्यमनुषायजत्र॥ अभिषूयं
मनवित्राण्यर्मर्मृज्यन्तेदशभिर्नाक्रैः॥ अत्रोचामनिवचनान्यस्मिन्मानस्यसूनुःसहसानेअग्नो॥ वृषसहस्रम
क्षिभिःसनभवि॰॥ ११॥ अनर्वाणंवृषभंमंद्रजिह्वंबृहस्पतिंवर्धयानव्यमर्के॥ गाथान्यःसुरुचोयस्वरवाआ
शृण्वंतिनयमानस्यमर्ताः॥ तमृत्वियाउपवाचःसचंतेसर्गोनयोरेवयतामसर्जि॥ बृहस्पतिःसत्यंजातरासिवि
भ्राभवत्समतेमातरिश्वा॥ उपस्कृतिंनमसाद्यंतिचस्कृधियंसभसावीतबाहू॥ अस्यक्रत्वाहन्योयोअस्ति
मृगाणांभीमोअरक्षसस्तविष्यान्॥ अस्यश्वाकृष्टिर्वायतेऽधिद्यामत्यानर्यसद्यसभरंतेनाः॥ मृगाणांनहेतयो
यंतिचेमाबृहस्पतेरहिमायाअभिद्यून॥ यत्वाद्वोत्रिकंमन्यमानाःपापाभद्रमुपजीवंतिपज्राः॥ नहंत्यंअ
नुदाससामबृहस्पतेनयसियोरं॥ १२॥ सुप्रेतुःसयवसानपथ्यादुर्नियंतुःपरिप्रीतानमित्रः॥ अनर्वाणं
अभियंतंसतेनाधीरताअपोषंतोअरुहन्॥ संयंसृजोमघवन्यंत्रयासिसमुद्रंनस्रवतोरीधचक्राः॥ सविद्वांउभयंचष्टे
नृबृहस्पतिस्तरआपश्चगभ्रः॥ एवामहस्तविजानस्तविष्मान्बृहस्पतिर्वृषभाधायिदेवः॥ सनस्तुतोवीरवद्धातुगो
मद्॥ १३॥ कक्तोनकंकृताथोसतानकंकृतः॥ हाविष्मुषीइतिन्थाऽऽहाग्निंघृत॥ अऽहंहंत्यायत्यथाहंनिप
रायती॥ अथाअवघ्नतीहत्यथोपनिषिषक्वरी॥ हरासःकुरुरासाद्भासःसूर्यायत॥ गोजाअऽहंधारिणाःसर्व
साकंन्यक्रिंदत॥ निगावोगोष्ठेअसदन्निमृगासोअविक्षत॥ निकेतवोजनानांन्यऽहंगावोअदिक्षत॥ एतुत्यंपत्यऽ
ऋन्यऽइयंतंस्करादव॥ अऽहंविश्वंऽहांप्रतिबुध्याअभूतन॥ १४॥ यावंःपिताऽथोमाताऽसामाताहितिः
ससी॥ अऽहांविश्वंऽहांस्तितेयतासकं॥ यभेरथ्येअंग्याःसूचीकाचिप्रकंकृता॥ अऽहांकिंचनेहवःस

वैसुकेनिजस्यत॥उत्पूरस्तातस्यैर्गतविश्वदर्शताइदूहा॥अरंहात्सर्वोतूभयंस्तवोश्वयातुधान्यः॥उदग्नइद्सास्य
र्यःपुरुविश्वानिजूर्वति॥आदित्यःपर्वतेभ्योविश्वदर्शताइदूहा॥सूर्येविषमामनागमृहंसूरावतागृहे॥सावित्रु
नमेरतिनोवृयंमरामारे अस्मयानेनरश्मिभिःकृत्वामधुलावंकार॥२२॥इत्यनिकारकुत्सिकासकानेधासतविषं॥
सावि०॥त्रिःसप्तविष्युलिंगकानिषस्पुष्यंमस्तन॥नाश्विन्व०॥नवानानवतीनांविषस्यरत्नधाणां॥सतीसामग्यभेना
मरे अ०॥त्रिःसप्तमघवन्यूंःसप्तस्वसाराभूयुवः॥तासांविषक्तोभरउरुकृंभिनारिव॥इयक्तकःकुंभुकःस्तनूंभि
नृम्यश्मना॥ततोविषंप्रवोचतीपरावीरनुसंवतः॥कुंभुकस्तरंत्रवीदूरेवर्तमानकः॥शश्विकस्यारसंविषमारसंविष
मरसंशश्विकंतविषं॥२८॥ प्रथममंडलं॥त्वमग्नेद्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमद्भ्यस्त्वमश्मनस्परि॥त्वंव
नेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वंनृणांनृपतेजायसेशुचिः॥तवाग्नेहोत्रंतवपोत्रमृत्वियंतवनेष्ट्रंत्वमग्निरायत॥तवप्रशास्त्वं
मंछरामसिब्रह्मात्वासिगृहपतिश्चनारमे॥त्वमग्नइंद्रोवृषभःसतामसित्वंविष्णुरुगायानमस्यः॥त्वंत्रत्वारायविन्द्र
त्वणस्यतश्चविधृतःसचसपुरंध्या॥त्वमग्नेराजावरुणोधृतव्रतस्त्वंमित्रोभवसिदस्मऊत्यः॥त्वमर्यमासत्पतिर्यस्यसं
भुजंत्वमंशाविदथेदेवभाजयुः॥त्वमग्नेत्वष्टाविधतेसुवीर्यंतवद्यावोमित्रमहःसजात्यं॥त्वमाशुहेमारुद्रस्यदुर्मतिं
रासपत्नींअसिपुरुवसुः॥२७॥त्वमग्नेरुद्रोअसुरोमहोदिवस्त्वंशर्धोमारुतंपृक्षईशिषे॥त्वंवातैररुणैर्यासिशंगय
स्त्वंपूषाविधतःपासिनुत्मना॥त्वमग्नइषिणआरेकृत्वदेवःसवित्रारत्नधाअसि॥त्वंभगोनपतनुस्वइंशिषत्वंपायुर्म
यस्तारिषन्॥त्वामग्नेदमआविर्पतिंविशस्त्वाराजानंसुविताय्नेनसे॥त्वांश्वासस्नीकपत्यंसत्सरस्त्राणंशतादंति
॥त्वामग्नेपितरमिष्टिभिर्नरस्त्वाभायन्वाम्यातनूरुचे॥त्वंपुत्राभवसियस्तेविधत्त्वंसखाकश्चेवःपाश्याधियः॥त्वमग्नइ
भरायंतमुस्त्रियाननयक्षुमतोनायदंशिषः॥त्वंविभास्यनुवंशंमहस्त्वंविशंकृणुषेशुंभतेगणे॥२८॥त्वमग्नेः
अदितिर्देवदाशुषेत्वंहोत्राभारतीवर्धसूनृता॥त्वमिळाशतहिमासुरक्षसेत्वंत्रयोवसपतेसरस्वती॥त्वमग्नेसप्तधुत
उत्तमंयशस्तवस्यादेवभाजसंदृशिश्रियः॥तंवाजंप्रतरणंत्वूतन्नमत्तरंयंत्वंकुलेविश्वतस्पृधः॥त्वामग्नआदित्या
संआस्येत्वांजिह्मंशुचयश्चक्रिरेकवे॥त्वारातिषाचोअध्वरेषुसश्चिरेतेदाशुरिरेत्वायवोहवंत॥त्वंअग्नेविश्वेअम
तासआदुहेऽआसादेबार्हिरदित्याकृते॥तेयामतोसःस्वदंतआसुतिंत्वंगर्भोरयीणांदाशुषेजनिष्यसि॥तंतोसंचरा
आदित्यासप्तियासः॥विश्वेयंतामनुमदाहयमानाद्यारोदसीःसुप्रायणामभिः॥यंत्वंसन्तंविप्रंयंतामनुर्यावर्णपुनान

93/1925

तिचासिमुन्मनाग्नेकदाचनप्रचेतयसि॥एषायदग्नेमहिनावियोषतेदिवोनदीयंसरुभे॥येस्तोतभ्योगोऽभं
ग्रामश्वपशसमग्नेरासिमुपसूनंसिसूर्यः॥अस्मान्वनोश्वंहसोनिषस्यआवृहद्वदेमविदथेसुवीराः॥२१॥युक्षनव
र्धतनातरेसमग्नियंजध्वंहविषानमोगिरा॥समिधानंसुप्रयसंस्वर्णरंधूसंहोतारंपुरुनेषुधूर्षदं॥अभित्वानक्तंसुष
सोवयाश्रियंरोदसीवत्संनस्वसरेषुधेनवः॥दिवश्चरंतंनिमानुषायुगासपोभासिपुरुवारसंयतः॥तंदेवाबुभ्रेरनसःसुदंससं
दिवस्पृथिव्याररतिंन्येरिरे॥रथंमिवद्यौश्चक्रशोतियमग्निंमिंधंनक्षंतिनृषदंसुशंस्यं॥नमुक्षमाणंरजसिस्वआरुहंमंद्रंमि
नृमुरुचंद्वारआरंदुः॥इळ्यांपतुरंचितयंतमक्षभिःपाथोनपायुंजनसीउभेअनु॥सहंतामित्रंपृतनासुदुष्टरंसमुद्र
व्येमनुषःकेतनेगिरा॥हिरिशिप्रांवृषसानासकृत्नभुरंद्योनस्तोभिश्चनथद्रोदसीअनु॥२०॥मनोरवस्मभिधानःस
स्तर्येसदद्स्वान्त्रपिमम्मादेरादिहि॥आनःकृणुष्वसुविताययोदसीअग्नेहव्यामनुषोदेवयंतये॥दानोअग्नेह
तारःसहस्त्रिणोदूरंगन्तामंशुक्त्याभरषधि॥प्राचीद्यावापृथिवीब्रह्मणाकृधिस्वर्णशुक्रमुषसामरिक्रनुः॥
सहानउषसोगम्याअनुस्वर्णदरुषेणभानुना॥होत्राभिरग्निर्मनुषःस्वध्वरोराजाविशामतिथिश्चारुरायवे॥
एवानोअग्नेअमृतेषुपूर्व्यधाय्योपायह्यदितेवयुमानुषा॥इहानाधेनुरजनेषुकारवेतमनाशानंतिनंपुरुरूपमि
षणं॥नयमग्नेअर्वतावासुवार्यंब्रह्मणावाचितयमानंअंहसः॥अस्माकंशुम्नमधिपंचकृष्टिषूग्नेस्वर्णशुक्रंतुदंरयिं॥
सनोबाधिसहस्यप्रशंस्यायसिमुम्नायनयासुवस्पते॥त्वमग्नेयज्ञमुपयंतिवाजिनोगन्त्यतोकंदिवो
संस्वदमे॥उभयासोजातवेदःस्यामतेऽवोतारोअग्नेसूरयश्चारणं॥नसोरायःपुरुश्चंद्रस्यभूयसःप्रजावतःसन्
स्वर्यन्धिनः॥यस्तात्॥२३॥समिद्धोअग्निर्निहितःपृथिव्यांप्रत्यङ्विश्वानिभुवनान्यस्थात्॥होतापावकःप्रदिवः
सुमेधादेवोदेवान्यजत्वग्निरर्हन्॥नरांयंसःप्रतिधामान्युंजन्तिसादिवःसदतिमुद्राचरंतं॥घृतप्रुषामनसाहव्यमू
र्धन्यत्तस्यसमनसुदेवान्॥इळिताअग्नेमनसानोअर्हन्देवान्यक्षिमानुषात्दर्योअद्य॥सजातवेदमरुतांशर्धोअच्यु
समिद्धेनरोबर्हिषदंयजध्वं॥देवंबर्हिर्वर्धमानंसुवीरंस्तीर्णंराय्यसुभरंवेद्यस्या॥घृतेनाक्तंवसवःसीदतेदंविश्वेदेवाः
आदित्यापत्नियासः॥विश्वेयंतामनुमदाहयमानाद्यारोदसीःसुप्रायणामभिः॥यंत्वंसन्तंविप्रंयंतामनुर्यावर्णपुनान

यूथांसंसुगोरे ॥ २२ ॥ साध्वयीमिसनतानउशिजेउषासानक्तावृण्वतेवरूथ्ये ॥ तंनुनंतसंवयंतं समीची यज्ञस्यपेशः सुदुघपयसंतं ॥ देव्याहोतारावृथूमानिदुक्षन्ऋतुंयक्षंतः समनावपुष्टरा ॥ देवान्यजंतानरातुथासमंनानाभाष थिन्याअभिमानुषेषु ॥ मरुत्वंतंमाधवंतंधियंतउक्थैरवाभारंतीबिभ्रतंतिः ॥ निस्वादेवीःस्वधयावहिरेदंपक्षिद्र यानुवरणंनिषद्य ॥ पिशंगरूपःसुभरोवयोधाःश्रुष्टीवानिष्ठायतेदेवकर्मः ॥ प्रनोतक्षविष्यतुनाभिमस्मअधोक्षेना नामर्यनुपाथः ॥ वनस्पतिरसजनुपरत्रन्हविर्नःसूदयातिप्रयाभिः ॥ त्रिधासमक्तंनयतनाननुग्नेत्रिभिर्यः रा मितापस्त्र्ये ॥ घृतंमिमिक्षेघृतमस्ययोनिर्घृतेश्रितोघृतमस्यधाम ॥ अनुष्वधमावहमादयस्वसूर्याहरुतंतृपमग्नेहव्यं ॥ २३ ॥ दूरेचक्रोत्मानंसूनृतानिविशामग्निमतिथिंसुप्रयसं ॥ मित्रइवयोदिधिषाय्योभूदेवाददेवयतेजनायतव रायः ॥ इमंविधंतोअपांसधस्थेदूतंदेवाअकृण्वतायजत्रं ॥ एवंविश्वान्यर्यआहुमारवानामग्निररतिर्जगम्याः ॥ अग्निरत्रासामानुषीषुविक्षुप्रियंयजेथ्यंनामधेयं ॥ सरीरस्यदूतंरुशंतमाहुरजोश्याद्रासेनरंमघोनं ॥ अस्य प्वास्वस्येवपुष्टेःसंहोत्रंस्यहविषोजुषंतेः ॥ वियाभिरग्नेधीषुजिन्वसेत्यानरंत्र्यारुधंनिवारवं ॥ आयन्मा अग्नेवनदःपनंतोशिक्वानामिमातवर्णं ॥ सचित्रेणचिकितुरंभासानुनोयामुरुयुगायभूत् ॥ २४ ॥ आयोनौ तातृषाणानभातिवाणंपथारथ्येवस्वानीत ॥ रुशाञ्चातूरण्यश्चेकतीयारक्षमायमानानभीभिः ॥ सख्याच्छा दभदस्दुरोपशुर्नोनिस्युरगोपाः ॥ अग्निःशुचिव्रोअतसान्युक्षाक्रुष्णाध्वाररुशदूर्ध्वोअजस्रः ॥ क्रतुर्वंस्यादा सामपीपेत्नूनंयेनिदथंमनामसि ॥ अस्मभ्यंनसंयदूरंसहंतेक्षमेनाजेसत्पत्यरथिदाः ॥ त्वयायथागृत्समुरातेअग्नेगुरानन्तउपरांअभिष्टुः ॥ स्तुनारासाअभिमातिषाहःसमत्सूर्यागृणतेतद्यथाधः ॥ २५ ॥ होतानोनिषद्यो ननःपितापित्भ्यऊतयेयं ॥ प्रयक्षंजेन्यंवसुरत्नंभरावाजिनायभं ॥ आयमिन्मुमुरमर्यक्षतायास्यनंतरं ॥ मनुष्व दंयमग्नेमनवेकेतदिन्वति ॥ दधन्वेवायदीमनुवोचद्ब्रह्मण्यतिवरुतन ॥ पारिज्मानिकाव्यानमिन्नकृमिवाभव न ॥ साकंहिशुचिनाशुचिःप्रशासाःक्रतुनाजनि ॥ विदुरस्यव्रतानृचावयाइवरोहते ॥ नाअस्यवर्णमायुवानृ सचंतेअनवः ॥ कृत्तिंसम्यगाचरंसंसारायाहरंयथः ॥ यदीमातुरुपस्वसाघृतंभरत्यरजित ॥ नासामभ्रयुंगण तोयदीमोदते ॥ स्वःस्वायधायसक्रणुतामहित्वमग्निंगृत्सेसंविदानासः ॥ स्तोमंयज्ञंचादरंवनमारिमावधं ॥ यथाविदूअरं

95/1925

कराद्रंभायतनुतभ्यः ॥ अधमेन्वेत्वमपियंयुतंनरुमावयं ॥ २६ ॥ इमंमेअग्नेसमिधंमामामुपसदंवनेः ॥ इमा उषुश्रुधीगिरः ॥ अयातेअग्नेविधेमानमोपायमिष्टये ॥ एनासूक्तेनसुजात ॥ तंत्वागृभिर्गिर्वणसंदृविणस्कंदेवि णादः ॥ सूपर्यंमसपर्यवः ॥ सवोधिसूरिर्मघवनपक्षेतनरुपतेवरुकावन् ॥ युयोध्यस्मद्देषांसि ॥ सनोबृष्टिंदिवस्परि सनोवाजमनर्वाणं ॥ सनेःसहस्रिणीरिषः ॥ दूळभोनायावस्यवयविष्णुदूतनोगिरा ॥ यजिष्ठंत्वानृगाहे ॥ अनर्त्यम र्यमविदंतनोभयाकवे ॥ दूतोजन्यवमिध्यः ॥ सविद्वाञ्छावपित्र्याण्यस्मिविकिल्बआनुषक् ॥ आचास्मिंतस्थौसवि हिर्षि ॥ २७ ॥ श्रेष्ठंयविष्ठभारताग्नेद्युम्नंतमाभर ॥ वसोपुरुस्पृहंरयिं ॥ मानोअग्नेरवीरतानदेवस्यमर्तस्यच ॥ प रिंतस्याद्युतद्विषः ॥ निष्वाउतत्वयावयंधारांउदन्याइव ॥ अतिगाहेमहिद्विषः ॥ श्रुचिःपावकवंद्योग्नेबृहद्विरोचसे ॥ घृतेभिराहुतः ॥ त्वंनोअग्निभारताग्नेवेत्रेभिरुक्षभिः ॥ अष्टापदीभिराहुत ॥ द्युमन्नःसोमराजतिःप्रत्नासःपान्ववरेण्यः ॥ सहस्रसूत्राअहृणः ॥ २८ ॥ वाजयन्निवनरथान्त्सोमाअग्नेरुषस्कृहि ॥ यज्ञंस्तोमंयमिद्धुषः ॥ यःसूनाथेदद्राश्वेवजूर्वोत्तरद्यन्नरि ॥ चारुप्रतीकआहुतः ॥ यउश्रियादमेष्वाराधोनाशंसइद्यते ॥ यस्यव्रतंनमीयते ॥ आ यःस्वर्णभानुनाचित्रोविभात्यर्चिषा ॥ अजस्रेणशोचिषा ॥ अचिमन्नस्मदाभरघृतंनपूतमद्रिवः ॥ अग्निमुक्थानिवाघुषु ॥ विश्वाः अधिश्रियोदधे ॥ अग्निरस्यसामस्थदेवानामृतिभिर्नयं ॥ अरिष्यन्तःसचेमहिस्वस्तिभिश्चयन्तमगृतन्यनः ॥ २९ ॥ ॥ इतिद्वितीयाष्टकेपंचमाध्यायः ॥ ॐ ॥ निरग्नेतोहात्यदनुविदानस्त्वेषादृष्टोअसदत्सुदक्षः ॥ अदेधव्रतप्र मतिर्वसिष्ठःसहस्रंभरःशुचिर्जिह्वोअग्निः ॥ त्वंहतस्यमुनःपरस्यास्त्वंवस्यआवृणीषेभगत्ता ॥ अग्नेतवस्यनस्त ननंनामर्यज्ञस्यद्रविणस्यदीधेः ॥ विभूतरातिंशतदामगोपाः ॥ विभक्तासिचित्रभानोसिंधोरूर्मावधाधिवस्वः ॥ यस्माद्योनेरुदारिथायजुतेप्रत्नहोतर्वसुजुष्टंसमिद्धं ॥ अग्नेयजस्वहविषायतोयास्तुभ्यंदक्षंधृषतोदधामि ॥ त्वंनोमित्रावरुणादितिंदाःत्वंदेवाँ ईळितोयातवेहा ॥ त्वंहोतापूर्व्यःप्रशस्तोयजिष्ठोमंहिष्ठोदेवतातिमरेजसे ॥ त्वंनोअग्नेपित्रोरुपस्थेजुषन्नोदेवोवसुविदेहि ॥ ३ ॥ जोहूत्रोअग्निःप्रथमःपितेवळुस्यदेमनुषोयतमद्रुः ॥ श्रियंवसानोअमृतत्वमेवै नाममर्जन्यःश्रवस्यैःसचानाः ॥ श्रूयाअग्निश्चित्रभानुर्हवंमेविश्वाभिर्गीर्भिरमृतोविचेताः ॥ रथावारथेयहतो

रोहितावातारुषाहेतुकेविभक्तः॥ इत्तानायामजनयन्तसूनुंभुवद्ग्निःपुरुपशसुगर्भः॥ शिरेणायाचिदृत्तुनामहोभि
रपरीवृतावसतिप्रचेताः॥ जिघर्म्यग्निर्विषितूतनप्रतिशिश्यंतभुवनानिनिश्चा॥ इत्युतिरश्वावयसाहरंतुन्यचिष्यम
नैरभसद्शानं॥ आविश्वतःपुत्र्यंचेनिधर्म्यरक्षसामनेसातजूर्षत॥ मर्यःश्रीस्पृहयद्वर्णोअग्निर्नाभिमृशंतन्वा३जर्गु
राणः॥ होयाभागंसहसानावरेण्वाद्देनासामनुतद्दंम॥ अरूनमाग्निंजुह्वाचस्यामपुष्टचेधनसाजोहवीमि॥ २॥
श्रुधिहवमिंद्रमारिषण्यूःस्यामतेदावनेवसूनां॥ इमाहित्वामूजोवृधंयतेवासूयवःसिंधवोनसरंतः॥ सुतोमहीरिंद्
यासिंधुःपरिष्ठितोअहिनाशूरसूर्धाः॥ अमर्त्यंचिद्रासमानंमयोभिनदुक्थेभिर्वाभिनः॥ उक्थेभिनुशूरयेषुचा
कन्तामेधिंद्रुद्रियेषुच॥ तुभ्येदेतायास्कंदसानःप्रवायवेसिस्वतनेशुभाः॥ शुभ्रंनुतुशुभनंवर्धयंतःशुभ्रंवज्रंबाह्वो
र्धानां॥ क्षुभ्रस्वमिंद्रावृधानाअस्मदासःविशःसख्येनसख्याः॥ गृहंहितगुह्यंगूळ्हमप्सुपीतमायिनंशियते॥ उ
तोअपोधातस्तभासमहनहिशूरर्धीर्षण॥ ३॥ स्तवानेनंद्रपूर्व्यामहंभ्युतस्तवामनूतनाऋतानि॥ स्तवानइंद्रोदाशु
षेसुतंवाहरीसूर्यस्यकृतं॥ हरीयुतेंद्रवाजयंताघृतश्चुतंस्वारंमंसाशं॥ विसंभृनाभूमिरप्रथिष्टारंस्तृपर्वताअच्यु
ताश्चिदस्यन्॥ निपर्वतःसाह्यप्रेषुदंसंमातृभिर्वावशानोअर्कान्॥ हरेपारंतांशुभ्रंयंतइंद्रोषितोभमनिपप्रथानि॥ इं
द्रोमहांसिंधुमाशयानंमायाविनंवृत्रमस्फुरन्निः॥ अरेजतांरोदसीभियानेकनिक्रदंताइषणाअस्यवज्रात॥ अरो
रवीद्वृष्णोअस्यवज्रोमानुषेयन्मानुषानिजघांत॥ निमायिनोदानवस्यमायाअपादयत्पविवान्त्सुतस्य॥ ४॥ पि
बापिवेंद्रशूरसोमंमंदेतुत्वामंदिनःसुतासः॥ इषंतस्तुकुशवंधंयंत्स्थास्कृतःपारुंद्रमान॥ तेरंद्रास्यभुम
विप्राथियेवनेमरुतयासपर्तः॥ अवस्यवोधीमहिप्रशस्तिंसखुस्तराय्यादावनेस्याम॥ स्यामतेनंद्रयनऊतीअवृ
स्यऊर्नेवृधंयंतः॥ श्रुधिनेमंयत्वाकनामदत्सास्मरथिराससीरयंतं॥ शासत्क्षयंत्रासिवमित्रमस्मराससुराधंद्रमाकते
नः॥ सजोषसायवंमदसानाःप्रवायवःपात्यग्रंणीतिं॥ त्यान्नुयेषुमदसानस्तृपत्सोमंपाहिंद्रत्याँइंद्र॥ अस्मांस्कृ
धित्वावृधंयाग्नेंद्रंरुद्रंः॥ २॥ इहंतइंद्रवयतेनरुत्वाकथंभिर्वासूनमाघोनासावः॥ स्तृणासोवाँहिःपु
रुत्यावत्वानाइरंइंद्रवातमग्मन्॥ उग्रंघन्दुश्रूरमदसानास्त्रेकंकुपुपरिसामंमिंद्र॥ प्रदोधवृष्णाश्वंपुरीणा
नायाहिहरिभ्यांसुतंस्यधातं॥ धृषाशवःशूरयतनवृत्रमवाभिनदुर्गाणिवाभेः॥ अपादृणान्योतिरायोयानिस्
व्यतःसादिदस्यंरिंद्र॥ सनेमयनऊतिभिस्तरेतांविश्वास्यधंभार्यंशूरसूनुं॥ अस्मभ्यंत्वाद्रिवस्वंथमरं

97/1925

धयःसारव्यस्यावृतायं॥ अस्यस्कंधान्त्यंशिनोस्तितस्यन्यर्बुदंवाशधानोअस्तः॥ अवर्तयत्सूर्योनचक्रंभिन
त्सानिंद्रोअंगोरसान॥ नूनंसातेप्रतिवरंजरित्रेंद्रोयद्वंदृक्षिणामघोनी॥ शिक्षास्तोभ्योमाभिथाभगो
नाद्द०॥ ६॥ योजातएवप्रथमामनस्वान्देवोदेवान्क्रतुनापर्यभूषत्॥ यस्यशुष्माद्रोदसीअभ्यसेतांनृम्णस्य
मज्मानासइंद्रः॥ यःपृथिवींव्यथमानामदृंहद्यःपर्वतान्प्रकुपिताअरम्णात्॥ योअंतरिक्षंविममेवरीयोयो
द्यामस्तभ्नात्सजनासइंद्रः॥ याहत्वाहिमरिणात्सप्तसिंधून्योगाउदाजदपधावतस्ये॥ योअश्मनोरंतरग्निजजा
नंसंवक्षणाभ्यःकृणुतेसजनासइंद्रः॥ येनेमाविश्वाच्यवनाकृतानियोदासवर्णंमधरंगुहाकः॥ स्वश्नंयोजिगीवांसं
क्षमादर्यःपृत्सुतारंसजनासइंद्रः॥ यंस्माद्रृतेविजयंतेकदाचनयंयुध्यमानाअवसेहवंते॥ यस्यविष्णुर्विचक्रमे
त्रिरेधोनिकामेषुचरन्तसः॥ ७॥ योरध्रस्यचोदितायःकृशस्ययोब्रह्मणोनाधमानस्यकीरेः॥ युक्तग्रा
वणोयोनृतमस्यसख्येसोमस्यसः॥ यस्याश्वासःप्रदिशियस्यगावोयस्यग्रामायस्यविश्वेरथासः॥ यःसू
र्यंयउषसंजजानयोअपांनेतासः॥ यंक्रंदसीसंयतीविह्वयेतेपरेवरेउभयाअमित्राः॥ समानंचिद्रथमातस्थि
वांसानानाहवेतेसः॥ यस्मान्नऋतेविजयंतेजनासोयंयुध्यमानाअवसेहवंते॥ याविश्वस्यप्रतिमानंबभूवुयो
अच्युतच्युत्सः॥ यःशश्वतोमह्येनादधानानमन्यमानान्वंजिपाने॥ यःशर्धतेनानुददातिशृध्योयःस्तोतृ
तासः॥ ८॥ यःशंबरंपर्वतेषुक्षियंतंचत्वारिंश्यांशरद्यन्वविंदत्॥ ओजायमानंयोअहिंजघानदानुंशयानंसं
॥ यःसमरांसिमर्यभस्तविष्मानवासृजत्सर्तवेसप्तसिंधून्॥ यारोहणंमघवन्बाद्व्योर्मारोहंतंदा
योनिंदमथिनानमन्युंशुष्माच्चिदस्यपर्वतोभयंते॥ यःसोमपानिर्मितावज्रबाहुर्योद्यज्ञहस्तःस०॥ यःसून्वंत
मवतिप्रयंतंयःशंसंतंयःशशमानमूती॥ यस्यव्रतेपृथिवीनर्धतेनमस्यसोमायस्येदंराधः स०॥ यःसून्वंतपचंतंदुध्र
आचिदाराधंदर्दर्षिंसकिलासित्यः॥ वृषंतइंद्रविश्वहाप्रियासःसुवीरासोविदथमावदेम॥ २॥ ऋतुर्जनित्री
तस्याअपस्यारमश्नुतेभानिनायासुवर्धते॥ तदादनाअभवत्पिप्युषीपयांशोःपीयूषेप्रथमेतदुक्थ्ये॥
सप्रीमर्याप्रपिबन्तापयोविश्वस्मात्पाप्मनोवरंतभोजनं॥ समानोअध्वापवतामनुष्यदेयस्मात्रुणाःप्रथ

मंसास्यकथ्यः॥ अन्येचोवरतियदद्दोतितद्रूपामिनंतपोदएकंरयंते॥विश्राएकस्यानुदस्तितिस्रेय०॥ग्रनाभ्यःपु
ष्टिकिभिनेतआसंतरयिमिवएषश्भभवंतमायते॥असिन्वदंशैःपितुरन्नभाजनंय०॥अथाकृणोःपृथिवीसुरोरुवे
याधीतुनामहिदन्नारिणक्सथः॥तंत्वास्तामभिरुर्भिर्नवाजिनंदेवंदेवाअनक्तयंत्सास्यकथ्यः॥२०॥याभाजनंतदर्पय
चवर्धनमाद्रोरश्रुंमर्धमरुद्गणाहिथ॥मशोवधिर्नसधिषवस्वतिविश्वस्यकरोपाथुसास्यकथ्यः॥यःचुष्यिणीस्त्र
ग्रसंश्चथर्मणाधिरानेन्यंवनोरथीरयः॥यश्चासमाभजनादित्यतोदिवकुरुरुचोअभिनःसास्यकथ्यः॥यानामरंमह
वेकुनिदंवनद्रसायनरासवेशायसावहः॥कुनंयेत्राअधिरिक्षमास्यमृतेवारायुकुरुसुतासास्यकथ्यः॥एतंवायस्यदद्रो
साकंमाद्युएकंस्यश्रूश्रायद्दूतोदमाविथ॥अरज्जोरस्यनमसनद्रभोनयंकरान्योअभवःसास्यकथ्यः॥निश्वदनुराध
नाभंस्यपोस्यंद्दुरस्मदधिरुत्वधनं॥षकृत्तम्नाविष्टिरःपंचसंदशःपरिषदाअभवःसास्यकथ्यः॥२१॥ऋग्र
वानंतवीरवीर्यंयदकनकृतुनाविंदसवसु॥नातष्टिरस्यश्रवयःसहस्रनायानकृथंसद्दिश्वास्यकथ्यः॥अरम
यःसरयसस्तरायकृतुर्वातंयवृष्यायचस्मृति॥नीवासंतमुदनयःपराचज्रांश्रोणंश्रुयन्तास्यकथ्यः॥अस्म
भ्यंतद्दसारानायरण्युःसमर्थयसबहुनेवमर्त्यं॥इंद्रयज्विनश्चश्रवस्याअनुद्यून्नह०॥२२॥अध्वर्यवोभरतेंद्रायसो
मुमामंचभिःसिंचतामद्यमंधः॥कामोहिवीरःसदमस्यधीतिंतुतोतनृष्णातरिषण्यष्टि॥अध्वर्यवोयाअपानद्रिवो
सदृचंजघानावान्यवस्रः॥तस्मादेनंद्दरंतंतदृशायेष्वइंद्रोअहन्तिपतिंमस्य॥अध्वर्यवोयाहरीकृधानयोगाउ
राजद्दर्यहनुवेवः॥तस्मादेनंमंतरिसेनवातमिंद्रंसोमरणेनन्नमेंद्र॥अध्वर्यवोयउरणंजघानवंक्रुरासेनवं
तिंचावाहन्॥यावर्बुदमनेनाचावेधांतमिंद्रंसोमस्यभृथेहिनात॥अध्वर्यवोयःस्वश्व्यंजघानयःशुष्णमशुष्य
ञ्छेसे॥यःपिप्रुंनमुचियोरुपिकांतस्माइंद्रोयोधसामुहस्त॥अध्वर्यवोयःशतमंबरस्यपुरोबिभेदाश्मनेवपूर्वीः॥
योवर्चिनःशतमिंद्रःसहस्रमूपावपद्भरतासोमसोमे॥२३॥अध्वर्यवोयःशतमासहस्रंभूम्याउपस्थेवपंजघा
न॥कुत्सेनस्यायारातिंयुध्यंतीरान्याहणंभरतासोमसोमे॥अध्वर्यवोयन्वरःकामयाधेश्मश्रोहवेतानशथा
तद्दिंद्रे॥गर्भेमितृंभरतश्रुतायद्दोयसामंयत्यवोमुद्दात॥अध्वर्यवःकर्तनाश्रुष्टिमस्मवनेनिषूतेवनउन्वेयधं
नूषणोहस्यमभिवावश्वद्दोयसामंमदिरंमंदतात॥अध्वर्यवःपयसाधर्थागोःसोमेभिरिंद्रणाभोजमिंद्रं॥वेद्दा

99/1925

इमंस्तनिभृतंमरुतद्दिसंभर्योयजतश्रिकेतन॥अध्वर्यवोद्दियस्यवस्वायःसदोवभ्यश्शस्यस्यराजनो॥तमूद्दरंतनृषदा
यवनेंद्दसोमोगृभीतस्तरयोवोअस्तु॥अस्म०॥इंद्दे०॥२५॥प्रधान्यस्यमरुतामूतिंमृत्यासत्यस्यस्तरणाविवेच॥चिक
द्दुकश्चिद्यक्षतस्यास्यमदेअहिमिंद्रोजघान॥अवत्रायामल्लभायद्दूहेतमारादसीअरुणंतरिक्षं॥सधारयत्पृथि
वीपप्रथच्चसोमस्यतामदइंद्रश्चकार॥सद्मेवप्राचानिमिमायमानेवेत्रेणस्वान्यतृणद्बर्हिरानो॥रथास्जत्पथिभिर्दे
वयानैःसा०॥सप्रवोढृन्वरंगस्याभीतेर्विश्वमधायायुधमिंदुअस्मा॥संगोभिरश्वैरसृजद्रथेभिःसा०॥सरेभद्दो
धानिमनोरमाणात्सोभरीणांतृषयारयंतस्तुतिं॥तउत्कृत्यरयिमभिप्रतस्थुःसा०॥२६॥सार्दंसिंधूंमरिणान्मद्दि
त्वावृणानेवृषसःसंचिषध्वं॥भुजुवसोजविनीभिर्विश्वन्त्सा०॥सावद्दोअपगोहनीनामाविर्भवन्नुदनिष्ठसराह
कु॥प्रनिश्रोणहसाद्यंनगच्छसा०॥मिनद्भूमंगिरोभिर्गृणानाविपर्वतस्यरंहितान्यरंत॥रिणायोधिसरुचि
मोष्यघोमो०॥सप्रेनाभुष्याचुमुरिंधनिंजघंथरस्कृधरभीतिमावः॥एभीचृत्वविविदद्दिरण्यंसा०॥नूनंशि
श्रो०॥२८॥प्रवःसुतोमत्यष्टतमाघस्कृतिमृगावसमिधानद्दविर्भरे॥इंद्रंमनुर्यजत्रंतमुशिजसनाघृतान्नम
सेसद्दाममद्दे॥यस्माद्दिंद्रोद्दृतकिंचनेमृतविश्वान्यस्मिंसभृताधवीर्या॥नद्दरसामंतन्वेसद्दोमद्दस्तवन्भ
रंतिशीर्षाणिकृतुं॥नस्तोणाभ्यांपरिभूतरंद्दियंनसमुद्रंपर्वतरंद्दतथः॥नतंद्यौर्मन्यश्रोतिकश्चनपराभ
भिःपतंसिन्याजनापुरुचित्स्वत्समयनर्यतापृण्यवे॥कृतुभरंतिरुषभायसश्चते॥वृषायजस्वहविषाविदुष्टरुः
पिबेंदुसोमंरुषभोभनानुना॥वृषाःकोशःपवतेमध्वऊर्मिर्वृषभान्नायवृषभायपातवे॥वृषणाध्वर्यूषभासो
अद्रयोवृषणंसोमंवृषभायसुक्रतो॥२७॥वृषानवज्रंउतंतवृषारथंवृषणाहरीवृषभाण्यायुधा॥वृष्णोमद
स्यवृषभत्वमीशिषेवृंद्रसोमस्यवृषभस्यतृप्णुहि॥प्रतनावृनसमनावृजस्कृवंत्रत्सणायामिसवनेषुरार्थिः॥कू
विन्नोअस्यवचसोनिबोधिषद्दिंद्रमुस्मनवसःसन्नमिन्वामहे॥पुरासंबाधादभावरुत्सनाधनुर्नकृत्संयदसस्यपिष्यु
षी॥सकृत्सुतेसुमतिभिःशतक्रतोसंपत्नीभिर्नवृषणंसचामहे॥नूनं०॥२८॥तदस्यनव्यंसंगिरस्वदर्चतशु
ष्मायदस्यप्रत्नथोदीरते॥विश्वायद्दोत्रासहसापरीवृतामदंसोमस्यहरितान्यरंत॥सध्रीचीनाद्रथमायुधा
र्यसुश्चंद्रामिमानामहिमानमाशिरत॥प्रूरायायुत्सुतन्वेपरिव्यतेशीर्षोद्दायामहिनाप्रत्यमुंचत॥अथाब्रुवाः

प्रथमंवीर्यमुद्यदस्यायेत्वन्नणाशुषमेरयः॥ रथेष्ठनद्यैश्चनृविश्वेताःप्रनारयः सिषक्तिसध्र्यगश्वयुक्॥ अधापो
विश्वाभुवनाभिमज्मनेशानकृत्वयाभ्यर्वते॥ आद्रोदसीत्योतियावन्निरतेनाससंयन्मोसिरधिताससंयत
न्॥ सद्याचिनाप्यर्वतानेहूदोजसाधराचीनमकृणोरपामपः॥ अधोरयत्थिवीं विश्वधायसमस्तेभ्राजाणायशवसा
मेनुष्वसः॥ २२॥ सास्माअरंवाहुभ्यांपितारूणाद्विश्वस्मारजनुषोवदस्परि॥ येनोर्वीष्यानिविरेयथ
ध्येवन्त्रेणहत्व्यरणातुवृष्णिः॥ अमाजूरिवपित्राःसचासतीसमानादासदस्त्वामियभगे॥ इधत्रेकुनमूरम
स्याभरद्दृळ्हाग्तन्वोऽयेनमामहः॥ भानक्षामिद्वयंकुवमद्दिष्टमिद्वपासिजनान॥ अविर्हिद्दाशुषेयानह
तीहुधिर्यन्विदुवस्यसानः॥ नूनं०॥शिक्षा०॥ २०॥ प्रातारथानवोयातिसम्भ्रन्नुषंगरित्रकृतः सूप्रसंग्रम॥
दशारित्रामनुष्यंस्वर्षःसद्दक्षिभिर्मघवन्त्संद्यभूत॥ मारमाअरेपथमेमाहिनायेमुनानंतायेमनुषःसदाता॥ अ
न्यस्यागर्भमन्यऊजनंतसाअन्यमिसचंतजन्यासुपत्नीः॥ हरानुकंरथंदक्षस्यपानमाथमानंवनानिवानन॥ माकुना
त्रिवृद्वहावहिविषानिरीरमन्यजमानासाअन्य॥ आद्वाभ्यांहरिभ्यांमिद्याद्याचतुभिरायाहिद्रुषयमान॥ आश्व
भिर्दशभिःसाम्पेयंमयंसूनःसंमरुमामर्थस्क॥ आविंशत्यात्रिंशतायात्यग्नेतासिंशताद्दाभिर्यजान॥ आ
पंचाशतासुरथेभिरिद्याष्ट्यासप्तत्यासोमपेय॥ २१॥ आशीत्यानवत्यायाह्यग्नेआशतनद्राभिरभ्यमान॥
अयंहिनेसुनहरंत्रेषुसोमेद्रेत्वायापरिषिक्तोमदायं॥ ममुत्रेत्यद्यात्यछानिष्टरीषुरिधारयस्व॥ यु
रुत्राहिनृद्व्याबुभथात्मन्थूरसचेनमदायव॥ नमुद्रेणसख्यंवियोषदस्मभ्यमस्यदिद्दंशादत॥ उपंत्य
ष्टवरूथगभस्तौप्रायपीयाजिगीवांसःस्याम॥ नूनं०॥ २२॥ अपोष्यस्योधसामदायमनीषिणःसनानस्यूयव
सः॥ यस्मिन्निद्रःप्रदिवोमारधानाओकोदधेब्रह्मण्यंतश्चनरः॥ अस्यमदानामथोविज्रहस्ताहिमिद्रोअणां
हनंविदश्चत॥ प्रयद्द्यानस्वसराण्यच्छाप्रयांसिचनदीनांचकमंत॥ समाहिनद्दंद्रभणोअपोप्रेरयदहिंदाछा
समुद्रं॥ अजनयत्सूर्यंविदद्गामुकांनाकंदृळ्हंनानदद्विषाणेन्याशत॥
द्रंद्रश्रेष्ठानिद्रविणानिधेहिचित्तंदक्षस्यक्रतुनासुजातं॥ पोषंरयीणामरिष्टंतनूनांस्वाध्यानेवाचःसदमिन्नसत्व
मंत्रं॥ सद्यायानभ्यानसाह्याभरत्यस्यधानेभ्यःसूर्यस्यसातौ॥ नासत्यानद्दंद्रसख्यमादेवाविष्णोःमत्यायसप्तवा
न॥ आयद्दयंगृहदक्षद्यमस्मभरद्दंनेनशादशस्यन॥ २३॥ सरंधयत्सदिवःसारथयश्वाभ्यक्रुनांमंशपेकुयवंद

त्साय॥ दिवोदासायनवतिंपुरोभैरद्दंदुरोण्यैरछदवस्य॥ एवानंद्रोचमहेमश्वस्यानुमनावाजयंत॥ अधामृत्सा
समाशुषाणानूनमोवधुरंद्रस्यधीया॥ एवातेगत्समदाःशूरमन्मावृत्रहत्येतवसेहवंते॥ ब्रह्मण्यंतइंद्रतूत
वीपुरुभूतेमक्षितिंसुम्नमश्युः॥ नूनंसा०॥ २४॥ वृषंनुवयंद्रविणोदुषण्यवोभरमहेवाजयुनेरथं॥ विकूप्वा
दृंहथतामनीषासूम्नमियंसंतुस्वावेतानून॥ तंनरंद्रवाभिरूतीवायतोअभिष्टयेसुजनान॥ त्वमिनोस्फ
योवसूतेत्याधीरभियानशंतिता॥ सनोयुवेंद्रोजाहूचःसखाशिवोनरामसुकृपात॥ यःशंसंतंयःशंशमानमू
तीपत्नीवंतंसूनृतावंतमर्णसं॥ तमुस्तुषेदृंतंगृणीषेसुराधसंशाशदुश्रं॥ सवस्तुःकामंपायरद्दिया
नोव्रेत्मग्नूतानूतनस्यायोः॥ साअंगिरसामुचथायजुघान्यत्रात्मानंतिरोमंद्रोगातुमिष्यन॥ मुषायन्नुषसःसू
र्येणस्तवानश्मन्स्थविछिश्नथत्पूर्व्याणि॥ २५॥ सहस्रंतदृंद्रानार्दद्गवांभुवत्नमुषसमंतमः॥ अवाद्रिंष
मेर्शानस्यसाद्दान्छिरोभरद्दासंस्यखंधावं॥ सद्दंचद्दंद्रदक्ष्यायोनीःपुरंद्दरोदासीरत्यद्दि॥ अजनयन्
मनवेसामुषश्चसचाशंसंयजमानस्यतातौ॥ नसंतवस्यामनुदायसद्दंद्रायरेभरणसातौ॥ प्रतियदस्य
वर्ंबाद्दोर्धुतेरस्यूरआयसार्नितारात॥ नूनंसा०॥ २६॥ विश्वजितेधनजितेस्वर्जितेसत्राजितेनृजि
तेउनंराजिते॥ अस्वजितेमाजनेभूजितेभरेंद्रायसोमंयजताय्यंते॥ अभिभुवेभिभंगायवन्वतेषाड्ह
यूसहमानायवेधसे॥ तुविग्रीवेवन्व्यदुष्टरीतवेसत्रासाहेनमद्रायवाचं॥ सत्रासाहंजनभक्षंजनेसह्य
वनोसुशोभनुजोषमुक्षितः॥ इतंवयःसकुरिर्विश्वारितद्रंद्रस्यद्दाचंप्रहुतामिरयीं॥ अनानुरातेषभोरधं
तावधोगंभीरक्रुधाजसमष्कायः॥ रभचारःश्रथनावक्षितस्थूरंरुकयत्तुषसःखर्जनत॥ यूजनंगातु
मुरुविविद्रियथाहिन्वानाउशिजोमनीषिणः॥ अभिस्वरानिषदागाअवस्यवद्रंद्रंहिन्वानादृविणान्याशत॥
द्रंद्रश्रेष्ठानिद्रविणानिधेहिचित्तंदक्षस्यक्रतुनासुजातं॥ पोषंरयीणामरिष्टंतनूनांस्वाध्यानेवाचःसदमिन्नसत्व
मंत्रं॥ २७॥ त्रिकद्रुकेषुमहिषायवाचिरंतुविशुष्मंतृषंतंसोममपिबद्विष्णुनासुतंयथावशं॥ सईममा
दंमहिकर्मकर्तवेमहामुरुंमंनसाशचीवदेवंसत्यमिंद्रंसत्यमिंदुः॥ अधत्रिधातुपृथिवीमुतद्यामेकोदाधारभुवनेष्वंतः॥

वृषरोदसी अश्वणदस्यमुज्मनाप्रवाद्ये ॥ अधत्तान्येजठरे प्रेमरिच्यतु सं० ॥ साकं जातः क्रतुना साकमोजसा
सावदशिथसा कं ह्रङ्खयंयैः सासहिर्मर्धाविचर्षणिः ॥ दृळाराधस्कृवते काम्यंवसु सं० ॥ नवुत्यंनर्यं वृतापः
ईट्टअश्वमृज्रंदिविश्रवाच्यं कृतं ॥ यद्वस्यशवसापारिणाअमेरिणंनपः ॥ भुवाद्श्वमभ्यादेवमोजसा निराद्
तैशतक्रतुर्विदिषे ॥ २८ ॥ गणानोत्वागणपतिंहवामहेकविंकवीनामुपमश्रवस्तमं ॥ ज्येष्ठराजंब्रह्मणाब्रह्मणस्पत
आनश्रृण्वन्नूतिभिःसीदसादनं ॥ दैवाश्चित्तमसपिप्रतंनरोबृहस्पतेयाह्यध्वरागमाअभु ॥ उस्राइवसू
र्योज्योतिषामहोमन्यश्चषामिज्जनिताब्रह्मणामसि ॥ आविबाध्यपरिरापस्तमांसिचत्योतिष्मंतंरथमृतस्थनि
ष्ठसि ॥ बृहस्पतेभीममभिद्रुहंभरेस्वर्षाहणंगोत्रभिदंस्वर्विदं ॥ रुजन्तिभिन्दयसिव्रायसत्तनंयद्रुग्ण्यंदरावसत
मेहोअश्नवत् ॥ त्रित्यद्दिषस्तपनोमन्युमारसृबृहस्पतेमहितस्तमहिन्ने ॥ नतमंहानदुरितंकुतश्चन नारातय
स्तितिरुर्नद्याविनः ॥ विश्वाद्वसाध्वरसाविबाधसयंरुगंपारयसिव्रत्मणस्पते ॥ २९ ॥ तंवोगोपाःपथि
कृद्विचक्षणरथंन्यायमतिभिर्जरामहे ॥ बृहस्पतेयोनोअभिदुरोदधेस्वाधंमर्मर्तुदुच्छुनाहरस्वती ॥ उत
वायोनोमर्चयादनागसोरातिंवामर्तःसानुकोवृकः ॥ बृहस्पतेअपतंवर्तयापथःरुगंनोअस्यदवधीतयद्
धि ॥ त्रातारंत्वातनूनोहवामहेवस्यर्तधीवक्षारमस्मयुं ॥ बृहस्पतेवृजिनानिविध्यमादुरोवाउत्तरंरुग्मु
न्नशन् ॥ स्वयावयंरुचाधात्रत्मणस्पतेस्याहवंरुक्मनुष्यादहीमहि ॥ योनोदूरेअघशंसाअरातयोभि
संतिंसंभयातअनुसंः ॥ त्वयावयमुत्तमंधीमहेवयोबृहस्पतेपरिणसात्मनायुजा ॥ मानोदुःशंसाअभि
दिप्सुरीशतब्रह्मरुद्रासामनिभिस्तारिषीमहि ॥ ३० ॥ अनानुदोवृषभोजग्मिराहवेनिष्टप्ताशत्रुंपृतनासुसा
सहिः ॥ असिसत्यरृणयात्रत्मणस्पतेउग्रस्यचिद्मितावीळुहर्षणः ॥ अदेवेनमनसायोरिषण्यतिशासा
मुग्रोमन्यमानोजिघांसति ॥ बृहस्पतेमाप्रणक्स्यनोधानिकर्मन्यंरुरेवस्यशर्धतः ॥ भरेषुहव्यानम्
साधसोग्नंनाबाजेषुसनिताधनंधनं ॥ विश्वाद्वेषोअभिदासन्यस्मदाबृहस्पतिर्विवर्हारथाइव ॥ तेजि
ष्ठयातपनारक्षसस्तपयेत्वानिदंरिरंदृक्षवीर्य ॥ आविस्तक्रुग्रयद्सउक्थ्यं१बृहस्पतेविपरिवाजोअ

103/1925

र्य ॥ बृहस्पतेअतियदर्योअर्हाद्युमद्विभातिक्रतुमज्जनेषु ॥ यद्दीदयच्छवसऋतप्रजातदस्मासुद्रविणंधेहिचित्रं ॥ २९ ॥
मानःस्तेनेभ्योयेअभिदुरस्पृधोनरामणोरक्षसेपुरारुजः ॥ आदेवानामोहनिग्रयोतदिद्बृहस्पतेनपरःसाम्न्योविदुः ॥ निर्वे
भ्योहित्वाभुवनेभ्यस्परित्वक्षत्रजनत्सामः साम्नः कविः ॥ सक्रन्नुचिद्रणयाद्रक्षसस्पतेद्रुहोहंतामहिकर्मनस्यधर्तरि ॥
तवश्रियेव्यजिहीतपर्वतोगवांगोत्रमुदसृजोयदङ्गिरः ॥ दृळ्हंनरोवनुषेपर्वतंगिरंबृहस्पतेनिरपामौब्जोअर्णवं ॥ त्रित्वण
स्यतेत्मन्यंतासूक्तस्यवोधिपनंयंचजिन्वथ ॥ विश्वेतद्देवयवेतिदेवाबृहद्वदेमविदे ॥ ३२ ॥ ॥ इतिद्वितीयाष्टकेष
ष्ठोध्यायः ॥ ॥ ॐ ॥ सेमामविड्धिप्रभृतिंयंशिषुर्यानिधमनवयामहागिरा ॥ यथानोमीढ्वान्तनूसरवातवद्बृहस्पते
साधयपुःसोतनोमतिं ॥ योनस्त्वान्यनमन्योजसामनादेमर्त्यस्यव्रतांवरुणिव ॥ प्रास्यावयद्युनात्रत्मणस्पतिरानाम्नाद्रु
ह्मंतुविषर्वणं ॥ तरंवानोरुचतमायुकर्त्वमश्मश्नंरुद्व्राद्रंतिनाकिता ॥ उद्राआनड्भिनद्भित्रत्मणाबलमगूहन्तमाव्यचस
यत्स्वः ॥ अवमास्यमवतंत्रत्मणस्पतिमधुधारमभिमथ्यमानसानृतात् ॥ तमूवित्थंपाचरस्यूर्शोवृकःसाकंसिस्विचुरु
ण्यतिः ॥ अभिनक्षंतमभियंतमानृचिंपणांनावरमंगुहारिणं ॥ तंबाहुभ्यांधमतमग्निमश्मनिनकिःषाअस्य
रणायजङ्घनत् ॥ कृतानःप्रतिचक्ष्याशुमानरातआतरुद्रकवयोमृहस्पथः ॥ तेबाहुभ्यांधमतमग्निमश्मनिनकिःषाअस्य
सोदृत्रायरुणंयानथः ॥ ससन्नुयःसविषेनपुरोहितःसक्रुष्टनःसजुषश्रत्मणस्पतिः ॥ नास्मायराजेभरतेमुतोधना
दित्सूर्यस्यपतितप्युतुर्यां ॥ विभुप्रभुप्रथममेहनावतेबृहस्पतेःसख्यंरणिरण्यां ॥ इमासातानिनव्यस्यवाजिनी
यंनजनाउभयेभुंजतेविशः ॥ २ ॥ यावरंजनेत्रिरहथाविभुर्मुहासुरघ्नःशवसावशिथ ॥ सदेवादेवात्यातिप
प्रथेषुविश्वेरुतापरिभूरत्रत्मणस्पतिः ॥ विश्वेसत्यमघवानायुवोरहयश्चनप्रमिनंतिव्रतंवां ॥ अन्वेराश्रत्मणस्प
नाहविर्नान्नंयुजेवाजिनाजिगाति ॥ उतादिशोअनुरुश्यंतिवन्हयःसभेयोविप्रभरतेमतीधना ॥ वीळुहयाअनु
वरोरुणमारुहद्दिःसहवाजोसमिथेश्रत्मणस्पतिः ॥ श्रत्मणस्पतेरभवयथावशंसत्यामन्युर्मोहिकंमोकरिष्यतः ॥

योगाउदाजत्सरिरवविचोभमन्मदावरीतिः शवसारित्यर्यक्॥ ब्रह्मणस्पतेसुयमस्यधुरेवहारायस्मासरथा३चयस्व
तः॥नारेवुवीरांउपह्विनूस्तयेरशनाब्रह्मणावच्यिमहेव॥ब्रह्मणस्पतेतमस्ययेतासूकुरस्यवाधितनयंचनिन्
न्व॥विश्वेतद्देवं॥३॥ इषानाभूविवनवद्नुष्यतः कृतब्रह्माब्रसुवद्दातदव्यत॥ज्ञानेनज्ञातमतिसप्तसंतं
यंयुजेरुणंनब्रह्मणस्पतिः॥वीरमर्वीरान्ननवद्नुष्यतागोभीर्यंयंपप्रथद्ध्यतित्मना॥तांकृतस्यमनयंचवर्भ
तेयं०॥मिथुनंसास्रिशमीषांकृधायतोरथंवव्रभ्रेरभिवष्यातसा॥अग्नेरिवप्रसितिर्नेवृयेव॥तस्माअर्षं
तिद्रियाअसच्यतःप्रसत्वभिःप्रथमागोषुगच्छति॥अनिभृष्टतविषिर्हंत्योजसायं॥तस्माद्रिश्चेधुनयंतसिंध
वोऽछिद्रात्मर्दिरुरुणि॥देवानांसूम्नेसुभगःसदधनयं॥४॥ऋतुरिछंसानवद्नुष्यतारेवयंनिदेवयंत
मभ्यसत॥सूप्रावीरिदूनवत्स्वद्रुहरंयजरंयन्यर्यभिजातिभोजनं॥यनस्वर्वारथविहिमनायतोभ्रंमनःरु
णद्धरत्नधेयं॥हविष्कृणुष्वसुभगायथासस्यग्नेब्रह्मणस्पतेरवआदर्णामहे॥सद्यजातेनमसाविवासतिब्रह्मणा
त्रेवाजेभरतेधनानाभिः॥देवानांयःपितरमाविवासतिश्रद्धामनाहविषाब्रह्मणस्पतिं॥योअस्मद्वेघृतवद्विर
विभत्यतंप्रचानपतिब्रह्मणस्पतिः॥उरुव्यंतमंहसारक्षतारिषोदहाश्चरस्माउरुचक्रिरद्भुतः॥५॥इमागिर
आदित्यंथाघृवंसनाद्राजभ्यानमःकृताहृणमि॥शृणातुमित्रोअर्यमाभगोनस्तविजातावरुणरक्षआभवः॥
इमंस्तोममर्हतेजातवेदसंरथमिवसंमहेमनीषया॥भद्राहिनःप्रमतिरस्यसंसद्यग्नेसख्येमाररिषामवा॥
तेभादित्यासउरवोगभीराअदब्धासोधिपतीरोतमित्राः॥अंतःपश्यंतिवृजिनाकवीनांसाकंसर्वेराजभ्यःपरमानि
दंसि॥धारयंतआदित्यासोजगत्सदाद्वाविश्वस्यभुवनस्यगोपाः॥दीर्घाधियःक्षेमाणाअमर्त्यंमृतवलश्च
यंमानाःकृणवंतिमानवं॥विद्यासादित्याअवसोवोअस्यपरंयेमन्भयआचिन्मयोभुवः॥युष्माकंमित्रावरुणाप्रणीतौ प
रिश्वभ्रेवदुरितानितृन्वतां॥६॥सूगावोअर्यमानमित्रथापथोअनश्वसोवरुणसाकुरन्ति॥तेनादित्याअधि
वोचतानोयच्छतानोदुष्परिहंतुरार्म॥पिपर्तुनोअदितिर्विश्ववारयाजुष्टरायोजनिमानृतावृधः॥बृहन्मित्रस्यवरु
णस्यशर्मापस्यामपुरुवीरस्यशर्मणि॥नित्याभूमीधारयंवेरुतद्यून्द्वीणिव्रताविदथेअंतरीयते॥ऋतेनादित्यास

1GS/1928

हवोमहित्वनदर्यमन्वरुणमित्रवारु॥त्रीरोचनादित्याधारयंतहिरण्ययाःशुचयोधारपूताः॥अस्वप्नजोअनिमि
षाअदब्धाउरुशंसोऽजनंतमर्त्याय॥तेमित्रासोवरुणासुराजानोयेचसंतोऽसुरेचमर्ताः॥शतंनोरास्वानृणोविचक्षणा
मार्यंक्षुमंतंवाजिनंपृणंतः॥७॥नदक्षिणाविचिकितेनसख्याव्राचीनमादित्यानोतपस्या॥पक्ष्याचिदसवोधीर्याचिद्यु
ष्मानीताभयंज्योतिरश्याः॥योरातंभ्यकृणुतेनिधोदृशयंवृधंयंतिपुष्टयःस्वनित्याः॥सरेवान्यातिप्रथमोरथेनवसू
दावादिर्यंपुष्टशस्तः॥सुचिःपरःसूयतेसाअरब्धाउपस्थेतनूकृतेवयाःसवीरः॥नकिष्टंघ्नंत्यंतितोनदूराद्यआदित्यानो
भवतिप्रणीतौ॥अदितेमित्रवरुणोतमत्कवेदवयंमाकाज्ञिरागंः॥उर्वश्यामभयंज्योतिरिंद्रमानोरार्भाभिनशंतमि
स्राः॥युभेअस्मैपीपयतःसमीचीदृष्टिःसुभगानामपुष्यन्॥उभासयावाजयंन्यातिपृक्षंवहेतोभवतःसाधुकर्मे
॥यावीमाथाभिदुहेयजत्राःपाशाआदित्यारिषेयंतीः॥अश्वीवतांअतियंपूरथेनारिष्टाउरावाशर्मन्त्स्याम
॥माहंमघोनोवरुणप्रियस्यभूरिदाब्वांसआदिदंश्रुतंमपः॥मायोराजन्युयुवतादेवयंतंजुरो॥८॥इदंदेवेरादित्यास
स्वराजावित्थाधिसांत्युभयस्यमन्महा॥अतिधामंदीधयुजथोयदवःसूर्तीमिसेवरुणस्यभूरेः॥नवव्रतेसुभगासःस्या
मस्याध्वरुणस्यदूत्वासः॥उपायनंपुष्यसोगमेतांमाममयोनजरमाणाअनुद्यून्॥तवस्यामपुरुवीरस्यशर्मन्नुरुं
मस्यवरुणप्रणीतः॥यूयंनःपुत्राअदितेरदब्धाअभिक्षमध्वंयुज्यावरेवाः॥प्रसोमादित्याअसदन्दधर्तनकृतंचिदेनो
वरुणस्ययंति॥नश्रांस्यंतिनाविमुचंत्यंतवयंनपूरघुषाःसरंतः॥विमृळीकायतरथंमवांगस्यामनेवरुणा
स्यधामन्॥मानंतुःछदित्यदितेरधर्यूमामात्रोशर्यंपसःपुरक्नोः॥९॥अपासमस्यश्वरुणभियसंमत्सम्राळृ
तावानुमागमाय॥रामेवक्षाहिमुमुग्ध्यहीनाहित्वरारणामषश्चनेत्रा॥मानोवधैवरुणयतदृष्णेमानःकृणुवंतमसुर
घोणंति॥मान्योतिषःप्रवसथानिगन्मानिष्टभःशिश्रथोजोपसेनः॥नमःपुरातेवरुणोतनूनमुतायरनुभिजा
तमेनोवाम॥त्वेरिकंपर्वतेनाश्रितान्यप्रच्युतानिव्रतानि॥परंक्रूणासावीरधमक्रतानिमाहंराजंनन्यभूते
नभोजं॥अस्मुष्टदब्धोवरुणोमहोषासुआनोमीढ्वान्वरुणतासुशाधि॥योमेराजन्युज्योसरवावास्वघ्नेभयंभार
ेमत्यंमाह॥स्तेनोवायोदिप्सतिनाददर्भावार्यंतंस्माद्वरुणपाह्यस्मान॥माहं०॥१०॥ऋतव्रताआदित्यादू

षिराभारेमत्कर्तरद्दस्रिवागेः॥ शृण्वतोवोवरुणमित्रदेवाभद्रस्यविद्वांसवसूनेवः॥ यूयंदेवाः प्रातर्यूयमा
ज्योयूयद्दोषसिसनुतर्युयोत॥ अभिक्षत्तारोअभिरक्षमध्वमुतावनोभवतेदूढ्यतापरंचे॥ किमूनुवःकृणवामा
परेणकिंसनेनवसवआप्येन॥ यूयंनोमित्रावरुणादितेनस्त्रासिभिःशर्मबरूतोदात॥ हूमहेदेवायूर्यमंदृतापयः
स्पृतंमृळतनाधमानायमर्त्यं॥ मानोरथोमध्यगवाकृतंभूमायुभावंतसाधिषुश्रमिद्धि॥ प्रनूरेकामंमृक्ष
र्यंणोयन्मोषितंवंकितंवंशशास॥ आरेपशोआरेअघंनिदेवामाधिपुत्रविभिवंथभीष्ट॥ अर्यो वोअद्यामं
वतायजत्रआवोहार्हिभयमानोव्ययेयं॥ वाध्वनादेवानिक्रराकेस्यवाध्वेकृतांएवपदायजत्रा॥ गाहं ७॥
२१॥ ऋतंरेवायद्दृतंसानुवद्दोयाहिप्रुनिरंतूआपः॥ अहंरहत्यंकुरपांकृत्याप्रथमःसर्गआगं॥
योमित्रायवरुणायविध्यत्यनागानोवोवृद्धंवाच॥ पृथोरदंतीरनुजाघमस्मद्विदेविषूनयाय्यंथं॥ कु
र्वोत्यस्यद्ध्यंतरिक्षंधृष्णायवंथंनभार॥ मिहंवसानउपहामदुद्गांत्मायुधोअजयच्छूमिद्रः॥ द्वद
स्यतवृषाश्वंविध्यद्वंदूरमाअस्करस्यवीरान॥ यथाजघंथवृषभापुरागिदेवाजिह्वायुमस्माकंमिद्र॥
अवस्थिरादेवोअमानमुज्मायनराचुमंदसानानिजूर्वोः॥ नोकस्यसातौतनयस्यभूरेरस्मेअद्दंरुणता
दिद्यूगानां॥ २२॥ अहिरुतेदृढथायंवनुथोरुभस्यरणायजमानस्यचोदो॥ इंद्रोसामायुधमस्माअधिष्ठ
मुग्निन्भयस्थेरुणन्मरुत्वंकं॥ नमोनमन्वश्रमन्तानतेदूनवोचामुमाकेनातिसागं॥ योमेहणासोदद्यो
मिवोधद्यामस्कंभनुषगोभिरायत॥ सरस्वतित्वमस्मोअविद्धिमरुत्वतीधृषतीजेषुशत्रुं॥ त्वंचिछ
द्धेतमविष्यमाणमिंद्रोरंतिरुभरंशविष्कानां॥ योनःसनुत्योअभिदासदग्नेधनाशंसंदाशुषेवाजसातये॥
द्वद्रस्यतेआयुधंजघिशंदुद्दरावंतंपरिधेरिराजन॥ अस्मायकंमिःसत्वभिःशरश्चैरवीयाकृधियानि
तेकृतानि॥ न्योगभूवन्नधिपितासदत्वीतेषामाभरवद्दृणानः॥ नंवःशर्धमारुतंस्कन्यूर्तिरार्षत्रुवन
मसादेव्यंजनं॥ यथाराय्यंसर्ववीरंनशामहाअपत्यसाचंशुत्यादिवेदिवे॥ २३॥ अस्माकंमित्रावरुणा
वतंरथमादित्यरुद्रैर्वसुभिःसचाभुवा॥ दूयानयन्वस्मन्यस्रिश्रवस्यवोदधीतंवावनर्धरः॥ अथस्मान्

राम
२४

107/1925

उरचनासजोषसोरथंदेवासोअभिविक्षवाजयुं॥ यराशवःपर्याभिस्मिन्नारनःपृथिव्याःसानोजंघनंतपार्ष्णिभिः
॥ उतस्यनद्रंद्रोविश्ववर्षणिरर्वःशर्धेनमारुतेनसुक्रतुः॥ अनुनुस्योत्यवृकाभिरूतिभिरथंसनयेवाजसातये॥
उतस्यरेवाभुवनस्यसक्षणिरुत्वष्टागनाभिःसजोषाजनुचक्रथे॥ रुद्राभगोवहदिवानरंसापूषापुरंधिरश्विनाव
धापनी॥ उतत्यदेवीसुभगेमिथूदृशोषासानक्तावसामपीनवा॥ सुषेयंद्यावृथिविनव्यसावचःसनुश्रवय
स्त्रिनयाउपस्तिरे॥ उतनःशंसमुशिजामिवक्षमस्यहेर्बुध्योऽजएकपादुत॥ त्रिलुकभूक्षाःसविताननारभोनपा
दाशुहेमधियावसुमि॥ एतावद्विश्युद्यतायजत्राअतस्तनंनायवेनव्यसंसं॥ श्रवस्यवोवाजनाःसमिन्वरथ्यो
अहेळोनिमख्याः॥ २४॥ अस्यमेद्यावाष्टथिवीऋतायतोभूतमवित्रीवचेसःसिषासतः॥ यथारायःप्रनूरतेदूर
पुरुपेस्कंतेनसूयुर्नोमहोरथे॥ मानोगुत्याश्रियआयोरहेरभन्मानोरारोरथारुषाभ्यः॥ मानाचियोःसख्या
विदिद्युतस्यनःस्मायनामनसातेमहे॥ अहेळतामनसाशूष्मावहदुहानोधेनुंपिप्युषीमसश्चते॥ पद्याभि
राशुवचसाचनाजतंत्वाहिनाभिपुरुहूताविश्वहा॥ राळामहेसुदावंस्कृतादेवश्रणानुनःसुभगाबोधतुत्मना॥
सोव्यत्यपःसूच्याछिद्यमानयाददानुवारंशतदोषयामुक्थ्यं॥ यास्तेराकेसुमतयःसुपेशसोयाभिर्दाशेदाश्वंध्व
सूनि॥ ताभिर्नोअद्यसुमनाउपागहिसहस्रपोषंसुभगेरणा॥ सिनीवालिपृथुष्टुकेयारेवामसिस्रसां॥ सुषस्ये
मातेतंत्रेनादेवित्दिदृक्षून॥ यासुत्वाकृत्नेंगुरिःसूयमाणेहवेहवेसिनीवाल्यजोहवीतन॥ या
सुंगूर्यासिनीवाल्यारकायासरस्वती॥ इंद्राणीमह्ऊतयेवरुणानीस्वस्तये॥ २५॥ आदोषितमरुतांसुष्टु
मंतुमानःसूर्यस्यसंदृशोयुयोथाः॥ अभिनोवीराअर्वतिक्षमेतप्रजायमहिरुद्रप्रजाभिः॥ त्मादंतेभीरुद्रशंतमेभिः
धातंहिमाअरातीर्यभूतमेभिः॥ व्यस्मद्द्वेषोवितरंव्यंहोव्यमीवाश्चातयस्वाविषूचीः॥ श्रेष्ठोजातस्यरुद्रश्रियासि
तवस्तमस्तवसांवज्रबाहो॥ पर्षिणःपारमंहसःस्वस्तिविश्वाअभीतीरपसायुधेधि॥ मात्वारुद्रचुक्रुधामान
मोभिर्मास्मत्तारुषाहृणीथाः॥ उन्नोवीराअर्पयभेषजेभिर्भिषक्तमंत्वात्रयंमाश्रृणोमि॥ हवीमभिर्हवंतेता
हविर्भिरवस्तामेभिरुद्रंदिषीय॥ स्तुहिश्रुतंगर्तसदंयुवानंमृगंनभीमुपहंतुग्रियं॥ २६॥ उन्मा

ममंदत्पृभोमरुतोत्तरीयसाचयमानाधमानं॥ पृणीदछायामरपाअशीर्याविनासयेरुद्रस्यसूनून॥ कृत्स्यतेरुद्रस्य कपाकुर्दस्तायाअग्निभेषजानवोषः॥ अधभर्तारंपसोदेव्यस्याभीनुमारुषभंचर्षणीधाः॥ यदुभवंरुषभायक्षितीविमहोमहंरुद्रंस्तुहीतीरयामि॥ नुमृत्यवेरुद्रमुदकिनंनमोभिर्गृणीमसित्वेषंरुद्रस्यनाम॥ स्तुरभिरर्केःपुरुरूपउग्रोबभ्रुःशुक्रेभिःपिपिशेहिरण्यैः॥ ईशानादस्यभुवनस्यभूरेर्नवाउयोषद्रुद्रादसूर्यं॥ अर्हन्बिभर्षिसायकानियन्नर्हन्निष्कंयजतंविश्वरूपं॥ अर्हन्निदंदयसेविश्वमभ्वंनवाओजीयोरुद्रत्वदस्ति॥ २॥ स्तुहिश्रुतंगर्तसदंयुवानंमृगं नभीममुपहत्नुमुग्रं॥ मृळाजरित्रेरुद्रस्तवानान्यंतेअस्मन्निवपंतुसेनाः॥ कुमारश्चित्पितरंवंदमानंप्रतिनानामरुद्रोजगाम॥ भरेदातारंसत्पतिंगृणीषेस्तुतस्त्वंभेषजारास्यस्मे॥ यावोभेषजामरुतःशुचीनियाशंतमारुषणायामयोभु॥ यानिमनुरवृणीतापितानस्तासांत्वाश्वरुद्रस्यवश्मि॥ परिणोहेतीरुद्रस्यवृज्याःपरित्वेषस्यदुर्मतिर्महीगात॥ अवस्थिरामघवद्भ्यस्तनुष्वमीढ्वःस्तोकायतनयायमृळ॥ एवानोभीरुषभश्चिकितानयथादेवनदंसिषद्विषेषु॥ हवनश्रुन्नो रुद्रेहबोधि॥ २॥ धारावरामरुतोधृष्णुयात्रासामृगानमीमास्तविषीभिरर्चिनः॥ अनयानश्शुचयानाऋजी षिणाभिमंथमंतोअपृगाअनृष्वत॥ शयानस्तभिश्चितयंतरश्मिनाव्यंयानंयंतयंतृभ्यः॥ रुद्रायद्दामरुतो रुक्मवक्षसोवृषाजनिष्टश्र्न्याःशुक्रऊधनि॥ दुस्तरंतअस्थाअदितेवानिषुनदस्यकर्णंस्रुरयंतआशुभिः॥ हिरण्य शिप्रामरुतोदविद्युतद्रथंयाथदृषतीभिःसमन्यवः॥ दृक्षंतावित्पार्थिवंभासवद्रुचोदिवोवसानंमरुतोवपुष्यतः॥ दृषदश्वासोअनवभ्राराधसःकृष्टिप्रासोनवयुनेषुयुज्रिरे॥ ईर्थन्नभिर्धेनुभीरप्रावृधोरश्वमभिःपथिभिर्भ्राजदृष्टयः॥ आहंसासोनस्वसरंणमंतनमयोमहेवयमरुतःसमन्यवः॥ २९॥ आनोअद्भ्याणिमरुतःसमन्यवोनरा नंसःसर्वनानिगंतन॥ अश्वामिवपिप्यतंयन्मधीनकंतोधियंनरंयेवाजयाशवः॥ तंनोदानमरुतोवाजिनंरथं आपानंअत्याचितमद्विदिवि॥ दृषत्सातभ्योवृजनेषुकारवेसनिंमेधामरुतःसमन्यवः॥ यद्यूयंतंमरुतोरुक्मवक्ष सोश्वान्यंथभगआसुदानवः॥ धुनयोशिश्चुसमरंकृपिन्वतजनायरातहविषमहामखे॥ यानोमरुतोरुकृतंतिम त्यंशिप्रेभेवसवोरक्षतामहः॥ वृतंयतंतृषाचक्रियाभिनमरुद्राअशंसंदेतनावथः॥ चित्रंतद्वोमरुतोयामवेकृतेएश्यायद्रथ्यापयोदुहुः॥ यद्वोनिरेनवमानस्यरुद्रियास्मिन्तजरायजरितुर्मदाभ्वाः॥ २०॥ तान्वोम

109/1925

हामरुतएवयावेत्विष्णोरेषस्यप्रभृथेहवामहे॥ हिरण्यवर्णंक्रुहस्त्यंतस्रुचोब्रह्मण्यंतःशंस्यंराधइंमहे॥ तदश्वाभ्वः प्रथमायज्ञियंहितंयदेषांगोपीरदितिर्नाहिनंत्॥ उपानोरथंरथेषंपाणेनेमहेज्यानिषाशुचनागोअर्णसा॥ तेसोमपीतयेरुद्रासोअत्रिवोनाहिनेतृषदाप्युष्टिषु

1111923

सारः॥ एतोपि वृत्रकाम्ये॥ इंद्रं त्वेषामरुणारेवासः पथस्पतयः॥ विश्वेममस्मन्नादवं॥ २॥ ओषिवमेनदीतमेदेवितमसरस्व
ति॥ भक्षीवास्तोदस्यमिप्रशस्तिमंवनस्रुधि॥ त्वेविश्वासरस्वतिश्रिताऊधिदृश्यां॥ शुनहोत्रेषुगत्स्वप्रजादेविदिदिष्टिनः॥ इमाब्र
ह्मसरस्वतिजुषस्ववाजिनीवति॥ यातेमन्मगृत्समदाऋतावरिप्रियादेवेषुजायते॥ प्रतीत्यन्नस्पथस्पृशंयुवानमिरावतीं॥ अग्निं
चहव्यवाहनं॥ यावानः पृथिवादंगिभ्रमयद्दिविस्पृशं॥ यन्तारंवेषुयच्छनं॥ आवामुषसमश्विनाहुवेदेवाः सौभगयन्तियाः॥ हुहाद्य
सामपीतये॥ १०॥ कनिक्रदज्जनुषंप्रब्रुवाणइयर्तिवाचमरितेवनावे॥ मुमंगलस्वरकुनेभवीमिमात्राकाचिद्भिभाविष्यावि
दत्॥ गात्वाश्यनउहूधानामरुणीमात्मानंविदद्दिषुमान्तीराजसु॥ पित्र्यामन्वद्दिशंकनिक्रदत्कमंगलोभद्रवादंवदेह॥ अनक्रूंर
दक्षिणतोगृहाणांसुमंगलोभद्रवादंवदेह॥ मानस्तेनदेवानांमाघशंसोधूः॥ ११॥ अदर्शिगातुरुषितोवनेष्वन्तर्मातृषुप्रवीतेव
कृत्वनीयते॥ उभेवाचावदतिसामगाइवगायत्रंचत्रैष्टुभंचानुराजति॥ उद्वातेतिरतिसामगायस्यभ्रात्रापुत्रइत्सबन्धुमान्पु
रोगवे॥ नृषदंवदातिशिशुमतीरपीत्यामर्वतोनःशकुनेभद्रंवेमादविश्वतोनःशकुनेपुण्यमावद॥ आवदंस्त्वंशकुनेभद्रमावद
दतूष्णीमासीनःसुमतिंचिकिद्धिनः॥ यदुत्पतन्वदसिकर्करिर्यथाहू॥ १२॥ इतीयमंदेवी॥ सोमस्यमातवसंस्यंबुवाद
चकर्थविरथंयनध्ये॥ देवाअछावदतेजसाहंशमायविग्मतन्वेकृषस्व॥ प्रोचेयंचकृमवर्धतांगीःसमिद्भिरग्निंनमसाहुव
स्यान॥ दिवःशशासक्षितिथोकनीनांगृत्साययविनुनसंगातुमीषुः॥ मथोदधिक्रांधिरःपृतनासादिवःसूबर्धनेनुषाःपित्र्याः॥ अ
विंदन्नुदत्नंमृक्षोनदेवासोअग्निंमपसिस्रसृणां॥ अवर्धयन्सुभगंसप्तयंदाःशुनंनजानंमरुषंमहित्वा॥ शिशुंनजातंमरुषा
ऊरुशंसंदासाअग्निंजनिमन्यज्यवे॥ शुक्रेभिरंगैरजरातनूनाक्रुंपुनानःकविभिःकविर्नः॥ शाश्वच्चमानःपर्यायुरपांश्रिया
मिमानोहरितोरनेनाः॥ १३॥ नूत्राजासामनदतीरदर्धारिवायहेरवसानाअनग्नाः॥ मनाअत्रयुवतयःसयोनीरेकंगर्भंधिरसु
प्तवाणीः॥ स्तीर्णास्यसंहतोविश्वरूपाघृतस्यधीनास्रवथमधूनां॥ अस्थुरत्रधेनवःपिन्वमानामहीदस्मस्यमातरासमीची॥
सुभाणःसनाभदमाससाद्यादधानःशुक्रांभसावृषभिः॥ श्वात्रेतिभिरामकृतोघृतस्यदशायत्रेवाद्रुधेकाव्येन॥ पितुश्चिदूधर्ज
नुषाविवेदव्यस्यधारामरुषन्नहिस्वधाः॥ गुहाचरन्तंसरिरस्यमहिषाबृहन्तंगर्भमपसिजर्भुराणं॥ पितुश्चगर्भंजनितस्य
बभ्रेपूर्वारेकाअधमर्त्यायानाः॥ शृष्णेसपत्नीशुचयेसबंधूउभेअस्मैमनुष्यानिषेदुः॥ १४॥ उरामहाँअनिबाधेववर्धो
र्धोअग्नेयशसःसंहिषत्वीः॥ कृतस्यधीनावन्यायदमानामीनामग्निरपसिस्रसृणां॥ अकारिनावधिःसमिथेमहीनांदि

113/1925

दृक्षेयःसूनवेभाऋतावा॥ उदुस्रियाजनिताजजानापोगर्भंन्तंमायूरहाअग्नेः॥ अपांगर्भंदर्शतमोषधीनांवनाजजानसुभगा
विरूपे॥ देवासश्चिन्मनसासंहिनग्मुःपनिष्ठजातंतवसंदुवस्यन॥ सहक्षतद्दानवोभाऋतीषहमग्निंमंचनविश्पतिंनक्ताः॥ गु
हेबुध्नंसदसिसीमंतरधारुचंभमंतुरुष्यन॥ ईळेचित्त्वायतमानोहविर्भिरीळेसखित्वंसुमतिंनिकामः॥ देवेरोभिमाहिसंजोषा
वरक्षोनादस्यभिरनीकं॥ १५॥ उषसूतारुतवसंप्रणीतेग्नेविश्वानिधन्यारधानाः॥ सुरेतसाश्वसापिन्वमानाअभिष्यामपृ
नन्नाष्टरंदेवान॥ आदेवानामभवःकेतुरग्नेमंद्रोविश्वानिकाव्यानिविद्वान॥ प्रतिमर्तोअवासयोसमेनाअनुदेवान्यंथिरेयासिसा
धन॥ निरेणेअमृतमर्त्यानांराजासमारविदथानिसाधन॥ घृतप्रतीकउर्वियाव्यद्यौदग्निर्विश्वानिकाव्यानिविद्वान॥ आनोग
हिसख्यभिःशिवेभिर्महान्महीभिरूतिभिःसरण्यन॥ अस्मेरयिंबहुलंसंतरुत्रंसुवाचंभागंयशसंकृधीनः॥ एतानेअग्नेजनि
मासनानिप्रपूर्व्यायवसेनावृधानः॥ महांनिरण्णसवनाकृतमाजन्मजन्मन्निहितोजातवेदाः॥ जन्मजन्मन्निहितोजातवेदाविश्वासि
विशोअभिपश्यते॥ तस्यवयंसुमतावपित्र्यस्याप्यभद्रेसौमनसेस्याम॥ इमंयज्ञंसहसावंत्तेनोदेवत्राधेहिसुकृतोरणेषु॥ प्र
योमहेसुदृतीरिषानोग्नेमहिद्रविणमाधेजस्व॥ इळामग्नेपुरुदंससंनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध॥ स्यान्नःसूनुःसन
याविभावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे॥ १६॥ वैश्वानरायधिषणामृतावृधेघृतंनपूतमग्नयेजनामसि॥ द्वितादातारंमनुष
श्चवाप्नोधियावसुंनकुलिशःसमृण्वति॥ सरीचयज्जनुषारोदसीउभेसमानोरथंभवसुवर्दृशं॥ द्रव्यवाळग्निरजरश्र
नोहितोदूळभोविषुणाचरतिक्षयः॥ कृत्वादशस्यन्नरुचाविधर्मणिरवासोअग्निंजनयंतचित्तिभिः॥ रुरुचानोभानुना
त्र्यातिषामहामत्यंनवातंसनिष्यवुषत्रुवे॥ आमंद्रंसंसनिष्यतोरथंयंदंसिष्ठमभिशस्तिपावसो॥ रातिंभृगूणामुशिजं
कविक्रतुमग्निंराजंतमिध्यंनशोचिषा॥ अग्निंतुम्राय्यंधिरपुरोजनाग्निंश्रवस्यंदुवसेहवामहे॥ यनःस्रुचःसुरुचोविश्व
देव्यंरुद्रंयज्ञानांसाधदिष्टिमपसां॥ १७॥ पावकशोचेतवहिसंयंतिहरितोयत्तेघृतसुचोवहिवानरं॥ अग्नेवहंतुमानुषं
आद्यमुषासनंद्रविणंधेहितेभ्यः॥ आरादग्नेअपघ्नन्रक्षसस्कृधिहोतर्यजस्वमहान्यजीयान॥ सोअध्वराययज्वनेयतक्षिवर
त्यानवाजंसातयेनोहितः॥ नमस्यन्तेहव्यदातिंस्वध्वरंयस्यतुम्नंजातवेदसे॥ रथाक्षंतस्यद्रुहोनिचर्षणिरग्निर्देवंमा
सभवत्युक्थ्यं॥ तिस्रोयद्ग्नेशरदस्तुभ्यंघृतेनोक्षमाणेभ्योभरंत्यवः॥ तासांमेकामंहूमर्त्यभुजमुतोकमुद्यु
धेनामिमीषतः॥ विशांकविंविश्वपतिंमानुषीरीळेशेसंमहूंव्यन्तंधियंनेतमसे॥ सउद्वतोनिवतोयातिवेषत्सगर्भ

मुभुवनेषुदीधरत् ॥ २८ ॥ सजिन्वतेनमठरेषुजाहन्नूचाचिचेषुनानरंनसिंहः॥ वैश्वानरःएकपानाअमर्त्यानसूरत्वास्य
मानाविशश्चरे ॥ वैश्वानरःप्रत्नयानाकमूहेइवरश्मेभदस्मन्मनीषिभिः॥ सशूरत्वन्नानयंतेतवेदनेसमानमंर्थमितानिनः॥ क्र
तानेनयाज्ञियेनित्रमुक्थ्यामाथदग्नेमातरिश्वादिविक्षयं ॥ तांनित्यातंदमकेशमीमहेसदांतमग्निंकपिलायनव्यसे॥ शुनि
नथामेनिधुरस्परंशंकेतुरिवारोचनस्यामुषुंधे ॥ अग्निमूर्धानंदिवोअर्तिषुंतेनमामहेनमसानात्तिनंहते ॥ मंद्रंहोता
रंशुचिमद्यविंदमनसमुक्थ्यंविश्वचर्षणि॥ रथंनाचित्रंवपुषायदद्यौतंमुनिर्हितंसदमिद्रामदे ॥ २९ ॥ वैश्वानरायपृ
थुपाजसेविपोरत्नाधिंतंधरुणेषुगातवे ॥ अग्निर्हिदेवाअमृतोदुवस्यत्यथाधर्माणिसनतानदूदुषत् ॥ अतंद्रीनारा
दसादसद्ययंतेहोतानिषत्तोमनुषःपुराहितः॥ स्वंहृदंतपरिभूषन्नयुभिर्देवेभिरग्निरिषितोधियावसुः॥ केतुंय
ज्ञानांविदथस्यसाधनंविप्रासोअग्निंमहयंतचित्तिभिः॥ अपांसख्यंसुनथिसंधुगिरस्तस्मिन्त्सुम्नानियतमानआनृचुः॥ पि
ताययज्ञानामसुरायपूर्व्यांविधानान्मित्रयुनेनयाघतो॥ आविवेयूरोदसीभूरिवर्पसापुरुप्रियाभरतेधामभिःकविः॥
चेद्रमग्निंवंद्रथंहरिव्रतंवैश्वानरमक्षथंदर्शतंबृहत्॥ विगाहंतूर्णितविषीभिरावृतंभूर्णिंदेवासइहसुश्रियंदधुः॥
॥ ३०॥ अग्नेर्देवेभिर्मनुषश्चजंतुभिरन्वानोयज्ञंपुरुपेशसंधियां॥ रथंरतरंवयेतसाधदिष्टिभिर्नराशंसमृ
भिरासुतिंवनत्॥ अग्नेजरस्वस्वपथआयुन्यूंजानस्वसमिधाहविष्मतः॥ वयांसिजिन्वबृहभश्चजागृवि
रिंद्वानामग्निरूतयेहवंमहे॥ विप्रंहोतारंपूर्वणिधीतिभिर्नरःसदायंतारथीनामुशिजंचवाघतां॥ अध्वराणांचेतनंजा
तवेदसंप्रशंसंतिनमसाजूतिभिर्वृधे॥ विभावादेवःसुरणःपरिक्षितोग्निर्बभूवसचनसामसद्यः॥ तस्यव्रतानि
भूरिपोषिणोवयमुपभूषेमरमआसकृत्सुभिः॥ वैश्वानरंतंवधामान्याचकेयेभिस्तर्विदभवाविचक्षणः॥ जात
आपृणाद्भुवनानिरोदसीअग्नेताविश्वापरिभूरसित्मना॥ वैश्वानरस्यदंसनाभ्योबृहद्रिणादेकःस्वपत्यायकृत्वभिः
॥ उभापितरामहयेनजायतादग्निद्यावापृथिवीभूरिरेतसा॥ २१॥ समित्समित्सुमनाबोध्यस्मेशुचाशुचासुम
तिरासिवस्वः॥ आदेवदेवान्यजथायवक्षिसखासखीन्त्सुमनायस्यग्ने॥ यंदेवासस्त्रिरहन्नायजंतेदिवेदिवे
वरुणोमित्रोअग्निः॥ समंयज्ञंमधुमंतंकृधीनस्तनूनपात्प्रथमंयानंविधंते॥ यइंधितिर्विश्वानाजिगातिदू

115/1928

तोरमिकः प्रत्यमंयजंतेग्ने ॥ अथानमोभिरुषसंनूदध्युसद्वान्यस्यहविषोयजायान॥ ऊर्ध्वोनोगातुरध्वरेअकार्यूर्ध्वाशोचींषि
प्रस्तिष्ठतारनोमिः॥ दिवोनाभाप्रत्यसादिहोतासृणीमहिदेवव्यचाघवाहिः॥ सप्तहोत्राणिमनसाचरणानादृन्नोविश्वंप्रतियंतनूनं॥
नृपत्नीसाविदथेषुप्रजानताभूमेयुतंविचरंतपूर्वीः॥ २२॥ आभूदेमानुषसाउषाकृतस्मयंतन्वा३विरुचे॥ यथानोमि
त्रोवरुणोजुजोषदिंद्रोमरुत्वाउतवामलोभिः॥ देव्याहोतारावृथमानयेनमग्नेष्टसासःस्वभयोमरंते॥ ऋतंरभंत ऋतमित्तआ
कुरवृतंब्रुवंतोवृतुपाद्योनाः॥ आभारतीभारतीभिःसजोषाइळादेवैर्मनुष्येभिरग्निः॥ सरस्वतीसारस्वतेभिरर्वाक्तिस्रोदेवीर्बर्हि
रेदंसदंतु॥ तन्नस्तुरीपमध्वोषयित्नुदेवंत्वष्टरिदंसनायजीतारंराधसेमहे॥ यतोवीरःकर्मण्यःसुदक्षोयुक्ष्वाहायेतरुकामः॥ चनस्प
तिरवसृजोपदेवानग्निर्हविःशमितासूदयाति॥ सदुहोतासत्यतेरायजातियथादेवानांजनिमानिवेद॥ आयाह्यग्नेसमिधानोअ
र्वाङिंद्रंदेवेभःसरथंतनूभिः॥ बर्हिर्नआस्तामदितिःसुपुत्राःस्वाहादेवाअमृतामादयंतां॥ २३॥ ऋत्यग्निरुषसश्चिकेतानावो
धिविप्रःपदवीःकवीनां॥ पृथुपाजादेवयद्भिःसमिद्धोप्रत्नाजातमीळतागिरोनः॥ त्रिर्द्यग्निर्वरथंरत्नधेयंत्रिर्नक्तंयज्ञियामेधसाति
उत्थः॥ पृथुर्ऋतस्यसदनेष्वाप्तोविश्वेदग्नीरुषसोविराजः॥ अधाह्यग्निर्मानुषीषुविक्षुप्रशंसोमित्रऋतजातसाधन॥
आदर्थोनोबृहतःसान्वेस्रादभूरिप्राहव्योमर्तानां॥ मित्रोअग्निर्भवतियत्समिद्धोमित्रोहोतावरुणोजातवेदाः॥ मित्रोअ
ध्वर्युरुशिजोदमूनामित्रःसिंधूनामुतपर्वतानां॥ पातिप्रियंरुपोअग्रंपदंवेःपातियन्नक्षत्रंरुशदस्यसूर्यस्य॥ पातिनाभासमृ
तेनमित्रोयमग्निःपातिदेवानामुपमादमृघः॥ २४॥ ऋभुश्चक्रंशुचारुनाम्नित्वानिदेवावृषणोनिहुत्वे॥ समस्यचर्मघृ
तवत्सुतंवेस्त्रिरह्नोअग्निरूर्जयत्यभिक्षन्॥ आयोनमाग्निर्घृतवंतमस्त्रात्पृथुप्रगाणमुशंतमुशानः॥ दीद्यानःशुचिरूर्धःपाव
कःपुनःपुनर्मातरानव्यसाकृत॥ सद्योजातऊषधीभिर्ववक्षेयदीवर्धतिप्रस्वेषुतंतनि॥ आपरुवतायुभमानासुरुष्यदग्निः
पित्रोरुपस्थे॥ नुदन्नरिष्टतातिंसमिथायन्होअद्यद्यौर्दिवोअधिनाभापृथिव्याः॥ मित्रोअग्निरीड्योमातरिश्वाहृतव्यवसचनस
थायदेवान्॥ नुदस्वभीत्समिधानोकमृघाग्निर्ववर्तुनुत्तमोरोचनानां॥ यदीमृग्मोयुवतिर्भरात्यग्निंहव्यवाहं
समीधे॥ इळा०॥ स्यान्न०॥ २५॥ प्रकारवामनवद्यमानादेवद्रीचीनयनुदेवयंतः॥ दक्षिणावाड्वृजिनाप्राच्येति हु

विभर्रत्यग्न ये घृताची ॥ आरोदसी अरुणा जायमानश्चमूषदा अभवद्वाजयन्त्या ॥ रिशादसो अदितेर्यो ह्यद्या मित्रो नंसते
वरुणः सुमन्त्रा ॥ द्यावा च ता पृथिवी यज्ञियासा नित्ये धाम्नो रजसो वर्तमाने ॥ यदीमनु क्रोशमानो विदज्जन इत्प्रयस्वतीरीळते
सुक्रतूयसे ॥ महान्तस्पर्ष उरु णस्कृधी यन्नावा नदीनां पर्षथो अतिद्विषः ॥ आ रोदसी अपृणा जायमान उत प्रकेत उषसो
न केतुना ॥ त्रिर्नो अग्ने महानि सुमन्मन्दस्व पुरुश्चन्द्र यविष्ठ्य ॥ त्वं दूतो अभवो जायमानस्त्वं नेता वृषभ चर्षणीनां ॥ २ ८ ॥ कृतध्वजा
केशिना योग्याभिर्घृतस्नुभी रोहितावाजसातये ॥ अथा वह देवान्देव विश्वान्नृभ्यो नृसद्भ्यो नृपते जातवेदः ॥ दिवो अग्ने बृहतो
रोचनादधि प्रियाभिर्याहि सुमतीरनुष्वधं ॥ अथा वह देवानद्या हुवानो बर्हिरासदे सुक्रतूयाय वेतवे ॥ ऊर्ध्वो याय ऊतये
स्वध्वरो देवो देवाच्छा सधमादो अस्थित ॥ स्तीर्णबर्हिरासदे दुरोणे कृधी सुपीतिं मनुषो यजध्यै ॥ अग्ने अश्वा
न्त्सहुरिं सहन्तं वाजयन्तो नोऽवसोपसद्याः ॥ तुभ्यं वातश्चपवीरस्य राजन्त्वमग्ने विधतो नः पितेव ॥ तव त्रितो दिव्यस्य
प्रशस्तौ तव मरुतो मीळ्हुषो यस्य वाजाः ॥ तवाहिर्बुध्न्य ऋतदेव शृण्वन्नग्ने हवीमन्हविषो जुषस्व ॥ २ ७ ॥ इति द्वितीयाष्टकः समाप्तः ८ ॥ ॥ श्रीनागेश्वरयजन

LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

18
1925

२०

इति द्वितीयाष्टकं समाप्तः

गाद्
३०